

Paradigma quartum decimum¹

**Образи на синтеза на теорията и практиката в
четиринайсет стъпки на обхват на библио-инфо-ноосферата
като вестител на планетарната хуманитаристика:
препоръчителна енциклопедия за десетилетието 2009–2018 г.,
отразено във философския когнитологичен
компаративистичен прочит на емблематични книги**

*Александра Куманова, Красимира Александрова,
Никола Казански, Николай Василев*

Paradigma quartum decimum

**Paragons for the synthesis of theory and practice in fourteen steps in the framework
of the biosphere as a harbinger of the planetary humanities:
Advisable encyclopedia for the decade 2009–2018, achieved in philosophical
cognitologic comparative approach of emblematic books**

*Alexandra Kumanova, Krasimira Aleksandrova,
Nikola Kazanski, Nikolay Vasilev*

Summary

In the rhizomatic exposition is given the prosopography of the biblio-info-noosphere:
I. INTRODUCTION: I. 1. Biblio-info-noosphere (Information in the kaleidoscope
of knowledge of 21st c.); I. 2. Humanitaristics (World schools in library science,
bibliography, book science, documentation, archivistics, poligraphy, museum
studies, informatics, information technologies...); I. 3. Advisable encyclopedia; II.
EXPOSITION (II. 1. *Philosophical-practical* picture of the world of information in
21st c. and planetary deduction of the informatization; II. I. 1. Information sciences;
II. I. 2. Sciences of the information; II. I. 3. Intelligent foundations of the information
organization; II. II. *Encyclopedic* picture of the world of information in 21st c. and
professional weltanschauung; II. II. 4. Infosphere-Noosphere; II. II. 5. Biosphere–
Infosphere; II. III. *Ontology* of the being in the information space (Planetary
polyphony); II. III. 6. Scientific and practical meeting of the Anglo-American, Russian
and Bulgarian humanitaristics (First trilingual dictionary in library and information
activity of 21st c.); II. IV. *Methodology* of the science and practice of the being in
the information space (Holistic problematic of the polyphony); II. IV. 7. History of
the bibliography – humanitarian diagnostic and prognostic of the deformation of
the content–subject picture of the knowledge; II. IV. 8. Bibliopsychology – a main
body of the biosociology (N. A. Rubakin: a symbiosis hypertextual structure of the
postmodern times); II. IV. 9. Biobibliography – humanitarian dimension of science and
practice of the library and information activity; II. IV. 10. Reading – demiurge of the
personal consciousness (Dictionary – reference book: Compendium); II. V. *Gnoseology*
of the being in the information space (Self-knowledge and self-formation); II. V. 11.

Personalia of a creator (*Personal self-formation and social intellect* through the scientific and weltanschauung knowledge of the noo–info–bibliosphere); II. VI. Outlining the knowledge and the practice of the being in the information space (Proscopy of the modeling of the of the information space); II. VI. 12. Library policies – an instrument for macro-modeling of the reality (Trends of the variable information space); II. VI. 13. Transformation of museums–libraries–archives (Information provision of the sciences and historical knowledge – the universal humanitarian knowledge in the new information environment); II. VI. 14. Biblio–info–noosphere – international reaction (Anthroposphere – technosphere of the world: electronic information environment, providing the information space); III. CONCLUSION (Message).

Rev. of the books: 1) Salaün, Jean-Michel. Introduction aux sciences de l'information / Jean-Michel Salaün, Clément Arsenault. – Montréal [Paris], Presses de l'Université de Montréal, 2009. – 240 p. // <<https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/2934/Salaun-JM-Arsenault-CI-Sciences-de-linformatio-Intro-Index-TdM.pdf;jsessionid=4B353EF2E2CF746D0BAB873FC922E71D?sequence=3>>. – 20.01.2009. – 238 p. – ISBN 978-2707159335 ; 2) Stock, Wolfgang G. Handbook of Information Science / Wolfgang G. Stock, Mechtild Stock. – Berlin, Boston, MA : De Gruyter Saur, 2013. – 901 p. – ISBN 978-3-11-023500-5 ; 3) Svenonius, Elaine. Intellectual Foundation of Information Organization. – Boston, MA : MIT Press, 2014. – 265 p. – ISBN 9780262512619 ; 4) Gilyarevskiy, R. S. Information sphere : conc. encycl. dict. – Saint Petersburg : Profesia, 2016. – 304 p. – *In Rus.* – ISBN 978594757984 ; 5) Sokolov, A. V. Bibliosphere and infosphere in the cultural space of Russia. – Moscow, 2016. – 384 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-91540-131-9 ; 6) [1] The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology = Англо-руско-български словарь по библиотечной и информационной деятельности = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.] ; Managing ed. S. Denchev ; Ed.-in-chief A. Kumanova ; Ed. board R. Burger ... [и др.] ; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.] ; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova ; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. [2] The Russian–Bulgarian–English dictionary of library and information terminology = Русско-българо-английски словарь по библиотечной и информационной деятельности = Руско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян ... [и др.] ; Отв. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Редкол. Р. Бургер ... [и др.] ; Яз. ред. Н. Василев ... [и др.] ; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. [3] The Bulgarian–English–Russian dictionary of library and information terminology = Българо-англо-русский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Българо-англо-русски речник по библиотечна и информационна дейност / Состав. А. Куманова ... [и др.] ; Отг. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Ред. кол. Р. Бургер ... [и др.] ; Граф. ред. Н. Василев ... [и др.] ; Ез. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. – Ново ел. изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2017. – 818 с. : с ил. – (Факлоносии ; XVIII). – *In Eng., Rus., Bulg.* – E ISBN 978-619-185-276-5 ; 7) Miheeva, G. V. History of the Russian bibliography (February 1917–1921) : P. 2. – Saint Petersburg, 2012. – 624 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-8192-0436-8 ; 8) Nikolay Alexandrovich Rubakin : chrestomathy / by V. A. Borodina, S. M. Borodin. – Moscow, 2014. – 424 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-91540-106-7 ; 9) Valentina Alexandrovna Borodina : biogr. sci. and ped. activity / by G. V. Varganova, V. V. Brezhneva, S. A. Vladimirova. – Saint Petersburg, 2017. – 118 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-94708-242-5 ; 10) Borodina, V. A. Dictionary-manual in reading : a compendium. – Moscow, 2017.

– 232 с. – *In Rus.* – ISBN 978-5-9500443-2-8 ; 11) Subetto, A. I. Self-formation by scientific knowledge (experience in *autognoseurgy*). – Saint Petersburg, 2017. – 110 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-00045-445-9 ; 12) Todorova, Tanya. Library Policies. – 2nd ed. – Sofia, 2017. – 192 p. – *In Bulg.* – ISBN 978-619-185-292-5; 13) Transformation of museums–libraries–archives and the information provision of the historical sciences in the information society. – Moscow, 2017. – 320 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-248-00860-5 ; 14) Shrayberg, Ya. L. The Formation of a united space of knowledge on the basis of network information infrastructure under the establishment and development of the modern digital economy. IV Intern. prof. forum Crimea–2018 – Book. Culture. Education. Innovation (Sudak – Crimea, 16–24.06.2018). – Moscow, 2018. – 88 p. – *In Rus.* – ISBN 978-5-85638-215-9.

Key-words: bibliosphere–infosphere–noosphere: library science, bibliography, book science, documentation, archivistics, poligraphy, museum studies, informatics, information technologies – world schools (methodology: ontology–gnoseology)–humanities–advisable encyclopedia (2009–2018) (review).

*Вече овладяхме енергията на вятъра, на морето, на слънцето.
Но денят, в който човек успее да овладее Енергията на
любовта,
ще е толкова важен, колкото и откриването на огъня.*

Пиер Теяр дьо Шарден

Quis, guid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.²

Marcus Fabius Quintilianus

I. ИНТРОДУКЦИЯ

I.1. Библио–инфо–ноосфера

(Информацията в калейдоскопа на знанието на XXI в.)

I.1.1. Известно е, че, *когато* информационните реалии – във вид на **документи** (книги/*гр.*: **biblos** – **книга**/, статии, всички останали продукти на записаната информация – ноти, карти, графики, компактни дискове... – *ръкописни и тиражирани върху материален носител или виртуално/върху:* каменни надписи, керамични и глинени плочки; папирус; пергамент; хартия... /вж: **I.1.2./**) се отразяват в *библиографска информация с международен обхват и универсално съдържание* (към която се субординират като части към цяло националната, регионалната, отрасловата, проблемната, тематичната, препоръчителната и т.н. разновидности на библиографията), се активира представа за **световната библиосфера** (... + *гр.*: **sphaire**; *лат.*: **sphaerae**; *англ.*: **sphere** – кълбо; земното кълбо) (А. В. Соколов, А. Куманова).

I.1.2. *Когато* документите се разглеждат като **информационни феномени** (**информация** (*лат.*: **informatio** – разяснение, представа, понятие; **informo** – изобразявам, формирам: 1. съобщение, сведение, сигнал; 2. намалявана неопределеност в резултат на получените съобщения; 3. съобщение, неразделно свързано с управлението, сигнали в единство на синтаксичните, семантичните и прагматичните характеристики; 4. отражение на разнообразието във всякакви обекти и процеси (на неживата и живата природа) (Н. Винер, К. Шанън, А. Д. Урсул, Ю. А. Шрейдер, Н. И. Кондаков, Н. М. Амосов, Ю. М. Арский, А. И. Черный) се поражда представа за **планетарната инфосфера** (Р. С. Гиляревски, А. Куманова).

Информационните феномени (реалии), разглеждани в контекста на идеята за света като единство от много равнища, са:

- 1) факти;
- 2) първични документи;
- 3) вторични документи;
- 4) метасистеми;
- 5) философски картини на връзки между нещата.

Тези феномени не са костна материя, а са идеални по своята природа (поради полифоничната им n-мерна семантизация при многообразните им прочити) и имат особеността да се трансформират в:

а) **реалността** (каталозите, изданията, появяващи се в традиционно тиражирания полиграфски и виртуален свят) и

б) **съзнанието** (многообразните гледища, пораждащи се в средата на ползвателите на информацията).

Тази особеност (трансформатизма на информационните феномени) генерира **ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО** (англ.: **informationspace**), което е област на функциониране и взаимодействие, принципно без географски, институционални и административни граници.

Бидейки форма на инфосферата, информационното пространство е идеално.

ИНФОРМАЦИОННАТА СРЕДА (англ.: **informationenvironment**), като инфраструктура за системното осигуряване на държавата, ареала, е встроена в информационното пространство чрез интеракциите *между хората и оборудването* (вж: по-долу); за нея е характерен *трансферът*) (С. Денчев, А. Куманова).

Информационната среда – другата форма на инфосферата (наред с информационното пространство), е:

- *материална* поради функционирането на двата ѝ компонента:

А) информационни фондове;

Б) информационни технологии; но *тя* (информационната среда) *едновременно е и*

- *идеална* поради действието в нея на:

В) **ИНТЕРАКЦИИТЕ МЕЖДУ ХОРАТА И ОБОРУДВАНЕТО** (вж: по-горе).

I.1.3. Когато информационните реалии се трактуват като плод на *разумното* боравене на човека с тях, се *активира* „мислещата“ обвивка на земното кълбо, чието формиране е свързано с развитието на човешкото съзнание. Така се *активира сферата на взаимодействие на природата и обществото, в пределите на която разумната човешка дейност става най-главен и определящ фактор на развитието* – **ноосферата** (гр.: **noos, nous** – разум) (В. И. Вернадски, А. И. Субето, А. Куманова).

За обозначаването на ноосферата се употребяват и сходни термини: **антропосфера, семиосфера, техносфера**... (Ю. М. Лотман, Т. Сибиък, У. Еко).

I.2. Хуманитаристика

(Планетарно значими школи на библиотекознанието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, полиграфията, музейното дело, информатиката, информационните технологии...)

В представеното тук изложение е дадена миниатюрна препоръчителна (вж: **I.3.**) **библиографска енциклопедия на десетилетието 2009–2018 г.**, отразено в книги, които са посветени на библио–инфо–ноосферата–планетарното разбиране на информацията.

Тези книги са плод на **мисленето и дейността на най-висок слой съвременни учени** – едновременно и теоретици, и практики на информатизацията от различни точки на земното кълбо.

И са плод на синтез от ново поколение – това на **хуманитаристиката**.

По същество тук са представени **планетарно значимите школи на библиотекозна-**

нието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, полиграфията, музейното дело, информатиката, информационните технологии...

Тези школи се осъзнават от последната четвърт на XX в. и особено остро през XXI в. като **знаниевни комплекси на информатизацията**. Те са структурирани в лоното на *универсалното* – философски натовареното! – знание с широк вход в *хуманитаристиката* – **хуманитарното знание: антропологията** (единство на наука, изкуство, религия: Дж. Кембъл, М. Елиаде, А. Корбен).

Тези школи се развиват в три световни *евро-американски центрове* с многообразни разклонения на националните и регионалните траектории на установяване на връзки между реалитите:

- **Западноевропейска (философска антропология в Германия, структурализъм във Франция, семиотика:** У. Еко);

- **Англо-американска (социална антропология, културна антропология, семиотика:** Т. А. Сибийк);

- **Централно- и източноевропейска (руски космизъм срв: „руска идея“: I.2.3.4.2.7.; срв. и: II.П.5. : В. И. Вернадски, семиотика, структурализъм: Ю. М. Лотман).**

Следва да се уточнят **два кардинални методологически въпроса**, стоящи в основата на *хуманитарното знание* и синтеза на библио–инфо–ноосферата:

I.2.1. Понятието „антропология“ като ПРОБЛЕМАТИКА включва всичко, което касае човека.

Във връзка с това съществуват два общи възгледа и съответно – **две направления в хуманитарното знание:**

I.2.1.1. Религиозно, изхождащо от позицията за приемането на Бога като висше свръхестествено същество – върховен обект на религиозния култ, което в съвременните западни философски учения има място или върху почвата на *следкантовския ирационализъм*, или – на основата на *реставрацията на философските схеми на миналото* (границите на трактуването на човешкия свят на база на съотнасянето на *съзнанието, паметта, развитието*, отключващи перспективите на *трансличностната психология*: П. Вайл (P. Weil)... Тук влиянието на глобализацията на обществената система в процеса на постмодерните трансформации въздейства върху изменението на *теорията за човека* в частност – в *психологията* и методологично, общо – в *хуманитаристиката*: Е. Е. Сампсон (E. E. Sampson)... Проблемите и методите на познанието на (религиозното) съзнание (идеалния свят) на съвременния човек днес са в центъра на внимание на науката – особено в Пасадина (Pasadena) и Принстън (Princeton) (*познанието и вярата* са онтологични страни на човека и не се изключват взаимно/: Ю. Жичински (J. Žičiński)... Ю. А. Шрейдер...);

I.2.1.2. Атеистично, изхождащо от изучаването на възгледа за хората във философията, науката и практическия живот, отричащ съществуването на Бога в посочения *по-горе* смисъл и утвърждаващ човека като висша степен на биологичната еволюция, субект на обществено-историческата дейност и културата (концепцията за Бога като проекция на човека е атеистична представа на хуманитарния проблем от научна /рационална/ гледна точка).

I.2.2. Терминът „антропология“ като НАУКА в разбирането на източноевропейските автори съответства на термина „физическа антропология“, под който на Запад се подразбира науката за биологическата страна на човека. Едновременно с това, използваният в западната наука термин „антропология“ включва в себе си две области на знание: „етнография“ („етнология“) и „антропология“ в разбирането на източноевропейските автори.

I.2.3. Съществуващото терминологично многообразие, характерно – като проява на жизненост, свързана с културните традиции! на тези школи, свидетелства за някои допълнителни нюанси, наблюдавани в отделните историко-културни традиции, чието разбиране е важно за извеждането на адекватните им характеристики:

I.2.3.1. В трите световни центрове на антропологията това многообразие е свързано с *направленията* (те не са географски, а културни ареали!):

I.2.3.1.1. в Германия – философска антропология;

1.2.3.1.2. в Англия – *социална антропология*;

1.2.3.1.3. в Съединените американски щати – *културна антропология*.

1.2.3.2. Преместванията на отделни термини от различни национални направления се наблюдават в различно време.

1.2.3.2.1. Тези премествания могат да имат еднакъв смисъл в различни науки, а също така – различен смисъл в една наука, което е свързано със самото развитие на науките и философията, ставащо с нееднаква скорост в отделните страни.

1.2.3.3. Като цяло е характерно, че развитието на *хуманитарните науки* е било и е насочено към решаването на проблеми, свързани с *усъвършенстването на обучението, образованието и възпитанието*, т.е. – **педагогиката** или **социалното управление**.

1.2.3.3.1. Във връзка с това няма основания в антропологията и социологията да се разграничава знанието на *научно* и *донаучно*.

1.2.3.3.2. Едновременно с това следва да се отчита, че *социологията* се занимава с това, с което и *етнологията*, – но първата – в *развитите общества*, а втората – в *примитивните*.

1.2.3.4. Във връзка с отбелязаното – в първата половина на XX в. *хуманитарните науки* се развиват в рамките на *националните традиции* – в контекста на *националната философия* (Англия, Франция, Германия, Съединените американски щати).

1.2.3.4.1. От средата на XX в. и особено интензивно през XXI в. се наблюдава процес на формиране на **световно научно общество в областта на хуманитарното знание** (което е симптоматично в смисъл на необходимост да се създаде **обобщено, концентрирано знание по проблемите на хуманитарните науки**).

1.2.3.4.2. В съответствие с динамично формиращата се съвременна философско-научковедска парадигма на познанието понятието „**хуманитарно знание**“ е по-общо от включваното в него „**хуманитарни науки**“ („*humanities*“ или „*art and humanities*“ [non-science]), в което попадат филологията, литературознанието, историята, философията и т.н.; за разлика от „*science*“ – естествени науки, но също и социологията, икономиката, демографията и другите социални науки.

1.2.3.4.2. Синтезът на характера, на състава и на мястото на **хуманитарното знание в съвременната система на знанието** се достига чрез анализа на *дисциплинарното поле на хуманитарното знание* във философско-научното движение на XX–XXI в. (Ю. А. Шрейдер).

1.2.3.4.2.1. Проблемът за човека през XXI в. се превръща в **общ проблем на всички науки, всички нейни раздели, включващи точните и техническите науки**.

1.2.3.4.2.2. Положението на **антропологичните науки** в общата система на **биологичното знание** бележи **сближението на естествознанието, техническите, обществените и хуманитарните науки**.

1.2.3.4.2.3. Проблемът за интерпретацията (разбирането) на **вътрешния свят на човека става централен за хуманитарното знание**.

1.2.3.4.2.3.1. Съвременните тълкувания на „*хуманитарното*“ са полифоничен комплекс:

1.2.3.4.2.3.1.1. *Универсално знание* – отъждествяване с човешкото въобще;

1.2.3.4.2.3.1.2. Отъждествяване със *субективното*;

1.2.3.4.2.3.1.3. Определяне на различни негови взаимоотношения с характерни аспекти от гледище на обществознанието, естествознанието и/или технознанието;

1.2.3.4.2.3.1.4. Съотнасяне и противопоставяне на „*хуманитарно-научно*“ и „*естествено-научно*“;

1.2.3.4.2.3.1.5. Противопоставяне на теологичното поради свързване с разбирането за „*светско*“ в широкия смисъл на понятието.

1.2.3.4.2.4. Описаната знаниева диференциация е интелектуалната платформа на синтезирана обобщена планетарна картина на хуманитарните тенденции в информационното моделиране, пораждащо в лоното на **библиотекознанието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, полиграфията, музейното дело, информатиката, информационните технологии**: създаване, разпространение и използване на каталогизирането, предметизирането, индексиранието, класифицирането, **систематизирането**.

нето, типологизирането на документите; библиографирането, аотирането, реферирането, рецензирането на тези документи.

I.2.3.4.2.5. Характерно е, че в основата на тази диференциация на планетарно равнище се наблюдават (три) различни **ФИЛОСОФСКИ КОНЦЕПЦИИ – ФИЛОСОФСКИ НАГЛАСИ ЗА РАЗБИРАНЕТО НА ПРОБЛЕМА ЗА ЧОВЕКА В ПОЗНАНИЕТО**, рефлектиращи в многообразните информационни системи на ХХІ в. и в техните енциклопедични производни (справочни издания, обобщаващи монографии), срещани в различни модификации:

I.2.3.4.2.5.1. Концепцията, получила широко разпространение във философско-научното движение на западния свят, – **съотнасянето на най-важните световни (глобални) проблеми с човешките ценности**, – отличаващи се с признат за ефективен плурализъм. Оценявайки човешкото същество като индивид, личност, имащо право на свобода, щастие и възможност да развива своите способности и самоизразяване, хуманизмът на тази философска позиция счита **човешкото благосъстояние за критерий за оценката на съществуващите обществени институти и разглежда принципите на равенство, справедливост и човечност как желана норма на отношенията между хората** (вж сведенията, кристализирали и поместени под кодовите обозначения SS0758 и HH0203 в справочника на ЮНЕСКО, лежащ в информационното моделиране на съвременните справочници в посочения ареал на света, „Енциклопедия на световните проблеми и човешкия потенциал“³, където *цит.* абривиатури имат съответните значения: SS – „**колективни стратегии**“; HH – „**концепции за човешкото развитие**“; *ср.* с други справочници, в които са фиксирани етапите на посочената структура⁴, което се проследява и в авторските работи на Е. Барилие /Barilier, E./, X. М. Баумгартнер /Baumgarthner, H. M./, Р. Блазек /Blazek, R./ и Е. Аверса /Aversa, E./, П. Р. Бреггин /Breggin, P. R./, А. Б. Чайнен /Chinen, A. B./, В. Б. Вайгел /Weigel, V. B./, Н. Волански /Wolański, N./...). Основание за такава платформа е това, че **смисълът, вложен в понятието „хуманизъм“, признава по-иманентна духовна сила в човека, отколкото в „далечното“ Божество, която се изразява в развитието на човешкия интелект и творенията на културата**. Хуманизмът, следователно, съгласно описания възглед, **отстоява реалната социална еволюция с най-голямо благо за най-голямо число хора, управляема от търсенето на мъдростта, недокосвана както от ценностите и на религията, но и на атеистичните догми, въпреки че ОБЩЕСТВОТО Е ИЗГРАДЕНО В СЪГЛАСИЕ С НОРМИТЕ НА РЕЛИГИЯТА**. Неудовлетворителна е тази платформа във връзка с това, че лежащият в основата ѝ принцип на хуманизъм е склонен да се интересува само от **психологическото, индивидуално-значимото равнище на информационно моделиране** и недостатъчно съотнася това равнище с общественозначимото, което в крайна сметка изолира двата вида ценности. И най-същественото: описаният подход **пренебрегва трансцендентната природа на човешкото**.

I.2.3.4.2.5.2. Концепцията, отразена във философско-научната литература на източноевропейските страни през периода 1917/1944–1945 г. –края на 1980-те години, които пребивават през ХХІ в. в различни фази на посттоталитаризъм (З. Бжежински), където господстваща за дълги десетилетия се оказва твърдата схема на марксистско-ленинската идеология (а днес – крайно елиминиране на лица, свързани с тази идеология – въпреки реалните им приноси). В нея човекът се разглежда като **висша степен на живите организми на Земята, субект на обществено-историческата дейност и на културата** (И. Ф. Ведин, Н. П. Дубинин, А. Н. Кочергин и Е. А. Спирин, Е. С. Маркарян, И. Т. Фролов, Р. Харизанов, Домбровский С. /Dąbrowski, S./, Ф. Хавличек /Havliček, F./, Ю. Кмита /Kmita, J./, X. Лайтко /Laitko, H./, Л. Пана /Pană, L./, А. Сташиук /Stasiuk, A./, Р. Урбански /Urbański, R./, Е. Заремба /Zaręba, E./...). Главната трудност на решаването на най-сложните проблеми на **компекса на социалното и биологичното** в човека, възникваща в рамките на дадения подход, се състои в това, че този проблем обхваща не едно, а много съотношения и връзки, които са твърде разнородни и принципно многослойни, битувачи на различни равнища на реалността и съзнанието, но образувачи единно сложно цяло, където центровете на

тежестта могат да се преместват, въпреки че не е ясен самият механизъм на прехода от едно равнище на друго в различните фази на обществено значимото развитие на човека. Неудовлетворителното тук е **непременното условие на използване само на тези същности, които допуска нагледно-чувствената представа**, което е препятствие на пътя на познание на многообразието на реалността и съзнанието на природата на човека. **Незабеляващ духовните измерения, материализмът сам по себе си не носи опасност на едностранност**, когато не посяга на самите духовни измерения, за което свидетелства целият ход на историята на философската мисъл с принадлежащото ѝ материалистично разклонение. Обаче когато в стадия си на войнствена проява, той си присвоява правото на отрицание на всички измерения, които не може да постигне, той става умъртвяваща преграда за всяко истинско търсене на същинските пътища на разкриване на връзките между нещата и в частност и особено остро в проблема за човека. **Личностното начало на човека в тази концепция напълно отпада** от отбелязаната концептуална линия за сметка на **приоритета на колективното**. Очевидно е, че **човекът по този начин се изучава единствено в рамките на обществените науки**, вследствие на което **хуманитарното разклонение на знанието напълно отпада** от общата картина на познанието, което е съзвучно на опита да се построи информационна система единствено по **обществените науки**, откъснати от цялостното знание за човека. Любопитно е да се отбележи, че отразяването на описвания възглед в специализираните издания винаги е плод на огромни колективи⁵. Интересно е, че в цит. тук работа не се подминава сътрудничеството с международните информационни системи. Такова сътрудничество се планира, но **единствено в рамките на обществените науки...** Справедливо е да се отбележи, че през 1980-те–1990-те години, когато се появява изобилие от работи от *цит.* тип, на бял свят се появяват и други трудове, които са по-скоро изключение от общия поток от публикации, сигнализиращи за нова линия на разбиране на знанието за човека. Така в справочното издание-пътеводител на Е. В. Иениш⁶ – лястовица в света на *хуманитарната информация* – разделът „Най-важни библиографски източници по отделните отрасли на знанието“ се открива с подраздела „Обществени и хуманитарни науки (*подч. наше* – А. К., Н. К., Н. В.)“, в който се отразява, макар и съвсем не в пълен обем, ситуацията с международната информационна практика по осветяването на **хуманитарната област на знанието, която по същество е магистралата на международната универсална библиографска информация**⁷. При всичко отбелязано е важен самият принцип на отношение към хуманитарното знание: универсалното хуманитарно познание реално присъства в посочената концепция *въпреки всичко* в зрителното поле на информационните служби и техните сътрудници в източноевропейските страни.

1.2.3.4.2.5.3. Независимо от отбелязаната обща изолираност на научно-философското движение на източноевропейските страни от 1917/1944–1945 г. до края на 1980-те години–началото на 1990-те г. от общия процес на **хуманитаризация на цялото знание**, в тях прониква представа за човека, излизаща извън рамките на твърдата схема на идеологията, описана *по-горе*. При това е важен самият принцип на **отношение към хуманитарното знание**: хуманитарните сфери попадат въпреки всичко в полезрението на информационните служби и техните сътрудници в източноевропейските страни.

Достатъчно е да споменем позицията на: Л. Д. Гудков, определящ **хуманитарните науки като „знание за безкрайните манифестации на човешката същност“**, „своеобразна „феноменология на духа“, утвърдаваща себе си в света на личностите, историята и културата“⁸; Н. С. Коноплев, разкриващ **предмета на хуманитарните науки чрез тази мяра, в която чрез нея се познава „човешкото“ в човека** (В. В. Илин)⁹. Към отбелязаните идеи за „човешкия свят“ и „човешки значимия материал“ клонят и работите на Б. Г. Ананиев, Т. А. Елизарова, Л. А. Зеленов... Не могат да не бъдат цит. и трудовете на Е. А. Органян, Ю. А. Шрейдер¹⁰ и С. В. Чесноков¹¹, които са вкоренени в идеите за многото равнища на света (факти–документи–метасистеми–философски картини на връзки) – идеите на **космизма**.

1.2.3.4.2.6. Ако първата от отбелязаните тук философско-научни концепции за хуманитарното знание (**1.2.3.4.2.5.1.**), условно назовавана западна, остава основополагаща философска дисциплина на териториалните ареали на своето културно разпространение, вбираща научното познание за човека и философската антропология на това равнище, на което се формира нейният научен, познавателен и емпиричен потенциал, – днес тя съхранява само статус на **специална дисциплина**, оказваща се **изместена от екзистенциализма** [Куманова. *Цит. тр.* 1995; 2007. Ч. I, с. 37–71]¹², то втората от тях (**1.2.3.4.2.5.2.**), – условно обозначаема като **идеологема на източноевропейските страни от периода на установяване на диктатура на пролетариата**, – е **изживяла себе си** заедно с падането на интереса към теориите за господството на тоталитарния строй във връзка с дискредитацията на идеята за обществено усъвършенстване, построено върху схемата на марксистко-ленинския монизъм.

1.2.3.4.2.7. Съвършено различно е положението на третата от отразените тук философско-научни концепции за хуманитарното знание (**1.2.3.4.2.5.3.**) – **(антрополого-)космичното: единство от много равнища на човешки значимото**, с което несъмнено е свързано бъдещето на формиращата се от последната четвърт на XX в. и действаща в пълна сила през XXI в. **НЕКЛАСИЧЕСКА ПАРАДИГМА НА ПЛАНЕТАРНОТО ЕДИНСТВО НА ПРЕПЛИТАЩИТЕ СЕ ЛИНИИ НА ПОЗНАНИЕ ЧРЕЗ ПРЕОСМИСЛЯНЕ НА ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ФИЛОСОФИЯТА, РЕЛИГИЯТА, НАУКАТА, ИЗКУСТВОТО И ВСЕКИДНЕВИЕТО**. Източникът на това направление на „религиозно-философския ренесанс“, възродил интереса към метафизиката върху почвата на синтеза на идеите на националния дух и на западното Просвещение, е формираната се в Русия в продължение на XIX–началото на XX в., когато се ражда движението „руска идея“, имаща значение съвсем не само за Русия, но и за целия свят, с концентрираността си върху главния човешки проблем – **за смисъла на живота**. Плеяда руски философи-идеалисти със световна слава – Ф. М. Достоевски, В. С. Соловьев, Н. Ф. Фьодоров, В. В. Розанов, Н. А. Бердяев, С. Н. Булгаков, С. Л. Франк, Н. О. Лоский, Л. П. Карсавин, И. А. Илин, Б. П. Вишеславцев, П. А. Флоренски, А. Ф. Лосев... – **превърщат това, което традиционно е било предмет на вярата в предмет на знанието за интуитивното, диалектичното, в обект на изследване**. Тяхната философия е обърната към общочовешкия идеал за създаване на единна **човешка общност**, в която индивидът не е притиснат от всички и не страда от развихрянето на нечия, доминираща с диктата си над другите, индивидуалност.

1.2.3.4.2.8. Учението на В. И. Вернадски за **прехода на биосферата в ноосферата**, е **ипостасът на космизма** и привежда към разбирането, че **живият космос изучава себе си чрез човека**.

3.4.2.9. Универсалните структуралистички концепции, развивани в контекста на философската идея за **единството на света от много равнища** на А. А. Любищев, С. В. Мейен и Ю. М. Лотман са съвременните разклонения на идейно-философското движение на единството от много равнища на космизма.

1.2.3.4.2.10. Изброните три философски концепции за хуманитарното знание, описани тук, съвпадат в това, че понятието „**хуманитарно знание**“ и „**хуманитарно научно знание**“ не са тъждествени. Първото понятие е по-широко от второто, тъй като подразбира не само научното знание за човека, но и **цялото (универсално) знание, което се съдържа в изкуството, в живота на хората, в съпоставянето на науката с изкуството, художествената литература...**

1.2.3.5. Появилото се в края на XII–началото на XIII в. понятие „**хуманитарен**“, с помощта на което някога и не за дълго се изразявало **субективното впечатление от четенето на древна литература**¹³, посочва важна страна на днес действащото понятие „**хуманитарен**“. По същество зад съвременното понятие „хуманитарен“ се **позиционира цялото универсално знание, което се отнася към човека – и на първо място към познанието на неговия вътрешен свят**. Централен проблем тук съвсем не е **извеждането на всички дисциплини и предметни полета на знанието**, които, в съответствие с различни, – все още субективни, – концепции на хуманитарното знание (което е изключително

интересно като обект на изследване!), изглеждат много различно. Основната сложност е в друго: **характерът на вътрешния свят на човека изцяло е НЕНАБЛЮДАЕМ** („Това, което остава, установяват поетите“ – И. Х. Ф. Хьолдерлин, прев. А. К.).

1.2.3.5.1. Ето защо гигантският по обем философско-културен материал, получен в хода на историческото развитие на човечеството в познанието на незримата даденост, наричана „Дух“ и „душа“, се оказва решаваща, най-съществена за **определянето на границите на хуманитарното знание**.

1.2.3.5.2. За решаването на тази задача е изключително ценен **светът на НЕВИДИМАТА ОНТОЛОГИЯ**, известен на човека по неговия вътрешен опит, който се явява в качеството на най-съществения обект за изучаване на този **идеален материал**, който е **отразен в ПСИХИКАТА и има родство с ДУХОВНИЯ СВЯТ НА ЧОВЕКА**. (ОТ ТЕЗИ НЕДРА ИДВАТ ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЪРСЕНИЯ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ПЛАНЕТАРНИТЕ ЛАБИРИНТИ НА БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕТО, БИБЛИОГРАФИЯТА, КНИГОЗНАНИЕТО, ДОКУМЕНТАЛИСТИКАТА, АРХИВИСТИКАТА, ПОЛИГРАФИЯТА, МУЗЕЙНОТО ДЕЛО, ИНФОРМАТИКАТА, ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ, ОБЕДИНЕНИ В СВОД НА УНИВЕРСАЛНОТО ЗНАНИЕ – ХУМАНИТАРНОТО ЗНАНИЕ НА ХХІ в.)

1.2.3.6. Адекватно планетарно разкриване за информационно-търсещи цели на хуманитарното знание безусловно е възможно върху почвата на **зараждащата се парадигма на хуманитаризация на цялото знание**, сред което – и на научното. Този процес е свързан с познанието на **двойствената същност на рационалното интуитивното (съзерцателното) знание**. Той се наблюдава в преплитането на такива противоречащи си един на друг философски линии на познание като *научния рационализъм, задълбочен в посока на неklasическия рационализъм, и неогностицизма*. Посоченото преплитане става, в частност, в руслото на идеите на космизма, върху което се акцентира във връзка с възгледа за преосмислянето на отношенията между философията, религията, науката, изкуството и обикновения живот. Наблюдаваният днес преход на класическата наука, считаща за фундаментална реалност само материята, към неklasическата, допускаща рационални обяснения, опиращи се върху всичките четири вида причини (по Аристотел: действащи, финални, материални и формални), разтваря границите на познание и преодолява узурпаторските права на науката при решаването на **ЦЕННОСТНИТЕ ПРОБЛЕМИ**. Този преход е свързан с отказа на науката от претенциите ѝ за мирогледна роля („**Има на ценностите непоклатима скала / над скучните грешки на вековете.**“ – **О. Е. Манделищам**). Засага всеки от съществуващите опити да се намери единно основание на дисциплините, влизащи в състава на хуманитарното знание, с изключение на фундираните от космизма (Л. А. Уайт – Л. Н. Гумилев)¹⁴, са само *опити* да се структурира теория, отнасяща се до протяжната костна реалност и локализираната материя, което е неудовлетворително от гледна точка на израстващата в познанието философска картина на света.

1.2.3.6.1. В съответствие с възгледа на Л. А. Уайт, всеки човешкозначим – **културен (!) феномен** (каквото е социалната информация!) – **като естествено надстрояващ физическата и биологическата реалност (!)** – се разглежда в три аспекта: **материален (технологичен) (1); социален (2); идеологически (3)** [Уайт. *Цит. тр.*, с. 229–230]¹⁴, което е в съответствие с позицията на Л. Н. Гумилев за единството от **много равнища на метасистемите от връзки**, пораждащо структурата на обосноваване на **системната цялост на суперсистемата** (има се предвид планетарната цялост на човешкия свят!). От суперсистемата се формира **хиперсистема**, изброяването *отдолу нагоре*, на равнищата на която (суперсистемата), се свежда до следния ред (на метасистемите): **филологическа (1); биографична (2); етнографска (3); политико-историческа (4); етнологическа (5); културологическа (6); географска (7)** [Гумилев. *Цит. тр.*]¹⁴. Именно тази космическа по природата си методология (Л. А. Уайт – Л. Н. Гумилев) рефлектира върху **системната метатеория на библиографията (хуманитарната библиография)** като носеща конструкция на библио-инфо-ноосферата. В тази си геокосмическа същност международната универсална библиография е **хиперсистема на вторично-документалното равнище на**

библио-инфо-ноосферата, суперсистеми на която – библиографическите реални (явления, пособия,..) – са: *библиографските потребности; библиографската дейност; библиографската информация; библиографските системи; библиографските помощи; библиографските ресурси*... [Куманова. Цит. тр. 2005; 2007. Ч. II, с. 140]¹².

1.3. Препоръчителна енциклопедия

Препоръчителното в този продукт не е идеологема (каквито са разбиранията на повечето от източноевропейските автори за препоръчителната библиография не само по времето на господство на крайния материалистичен монизъм в тези страни /вж: *по-горе*/, но и днес).

Препоръчителното *тук* е вкоренено в **обединяващия черти на светската училищна програма и систематичния подборен библиографски указател по латинска литература от края на XIII в.:** „*Списък на много автори*“¹⁵ на Хуго от Тримберг – начало на вида на „отрасловата“ (педагогическата) **хуманитарна библиография** – явление в библио-инфо-ноосферата, възникнало преди повече от седем века...

Появилният се през 1280 г. „*Списък на много автори*“ на учителя, стоящ начело на „граматическото“ училище в Тайершат (предградие на гр. Бамберг /Бавария/), **Хуго от Тримберг** (Hugo von Trimberg /1230/1235–1313/), представлява специфична неразривна смес на две близки явления:

- **светска училищна програма за средновековни аналози на съвременните средни училища;**

- **систематичен подборен библиографски указател на латинската литература.**

Съдържанието на самия труд превъзхожда изискванията, ориентирани към началния курс на обучение. Авторът подчертава (в предговора), че има предвид не висше специализирано образование, не „диалектиците“ и юристите (каквито могат да станат само малцина), а тези, които са принудени да се ограничат до доброто знание на латински, на „граматическото“ училище.

Материалът на основния корпус на „*Списъка*...“ на Хуго от Тримберг е систематизиран в **три раздела**.

Първият от тези раздели е означен „**по-крупни моралисти**“. Тук като цяло са дадени антични автори. В края на раздела се посочват и някои средновековни писатели, изявени в светската тематика.

Вторият раздел на „*Списъка*...“ е посветен на **поетите-теолози** (по терминологията на Хуго от Тримберг: на „**теоретиците**“). Поради това, че този раздел е поместен на второ място, не следва, че за автора привлечените в него дейци на културата имат по-малко значение, отколкото „етиците“ от първия раздел. По-скоро, обратното: за Хуго от Тримберг теологията – „е царица на всички науки, на която всички учени трябва да се подчиняват“. Тя е поставена във втория раздел, защото в *Библията* е казано: „блажените да бъдат по средата“.

Третият раздел обхваща, според израза на съставителя, „**по-дребните моралисти**“, предназначени за по-младите по възраст ученици.

Внимателният поглед към подхода спрямо *организацията на персоналиите* показва, че за всеки посочен поет се привежда кратка характеристика, обикновено в хвалебствен план. По-нататък се привеждат заглавия, съответстващи на произведенията, и често се посочват първите редове на едно или друго произведение.

Последният отбелязан начин на **текстологично отразяване на материала** едновременно се явява и белег за това, че „*Списъкът*...“ е **съставен въз основа на непосредственото – de visu – запознаване на неговия автор с източниците**.

Като изхожда от общоприетия методически подход на обучение на учениците в светските училища – заучаване наизуст, – „*Списъкът*...“ е представен от библиографа и поета в СПЕЦИАЛНА ФОРМА.

Използвана е **формата на латински римувани стихове**, които от време на време се прекъсват от откъси из антични автори, дадени в латински хекзаметър.

С този своеобразен ХУМАНИТАРЕН ХЕРМЕНЕВТИЧЕН СПОСОБ за установяване на връзки между средновековната и античната литература са разяснени и интерпретирани по субективен начин установените от Хуго от Тримберг връзки между информационните явления.

Като културно и хуманитарно явление описаният херменевтичен феномен по своята изразна форма е издържан, както се отбелязва *по-горе*, във вид на римувани стихове и хекзаметър. С това той е и особено значителен за съдбата на хуманитарната библиография като цяло, както и за хуманитаризацията на цялото/всяко знание, в т.ч. и на научното, част от което е библиографското.

Херменевтичният феномен е свързан с разбирането и познанието на двойствената същност на рационалното и интуитивното (съзерцателно) знание. Той се наблюдава по-късно в културната история като явление в преплетените и противоречащи си едни на други и допълващи се философски линии на познание както на научния рационализъм, задълбочен по посока на некласическия рационализъм, така и на неогностицизма. Посоченото преплитане става и по пътя на преосмисляне на отношенията между философията, религията, науката и изкуството.

„Списъкът...“ на Хуго от Тримберг завършва с кратка автобиография и автобиблиография: даденият факт е ярък симптоматичен белег за самосъзнание на автора като светски културен деец, изразено чрез езика на библиографията.

Обобщавайки изложеното, ще подчертаем, че педагогическите черти на разглеждалия систематичен подборен библиографски указател на латинската литература от края на XIII в. „Списък на много автори“, адресиран към учащите се в средните училища, представлява и програма на светските „граматически“ училища. Той олицетворява началото на появата на първата „отраслова“ – педагогическата – област, отделила се от универсалния свод на знанието.

Това отделяне на информационния поток първоначално е характерно за първичните документи и чрез труда на Хуго от Тримберг то се закрепя и във вид на вторично-документален труд.

Очевиден е препоръчителният характер на педагогическия смисъл на хуманитарния вторично-документален труд на Хуго от Тримберг.

Описаният препоръчителен характер на „Списъкът...“ показва наблюдаваната към края на XIII в. взаимовръзка между избора в педагогическата библиография и нейното хуманитарно съдържание – белег, говорещ за генезиса на библиографознанието като хуманитарна сфера днес, а именно:

- *препоръката в хуманитарната библиография възниква в лоното на отстояване на една – универсална хуманитарна – от възможни други (схоластична и др.) идейни концепции, каквато е станала за автора, разпространяващ идеите на светската педагогическа библиография;*

- *препоръката в хуманитарен план (на светския характер) става принципна платформа за изложение в обща последователност на вторично-документална работа през XIII в. на антични и християнски автори.*

Разглежданият тук новаторски труд не намира пряко продължение сред последователите.

Работата се запазва в единствен екземпляр, датиран към средата на XV в., и е достъпен днес чрез публикациите от 1889 г. на Й. Хюмер (Huemer, J.).

Но този труд остава в историята на библиографията и библиографознанието. И днес – в епохата на хуманитаризацията на библио-инфо-ноосферата – той е ярък педагогико-библиографски паметник от края на XIII в. на АДРЕСНО-СЕЛЕКЦИОННАТА СЪЩНОСТ НА ПРЕПОРЪЧИТЕЛНАТА БИБЛИОГРАФИЯ (А. Куманова).

...Водени от хуманитаризацията като феноменологична характеристика на библио-инфо-ноосферата през XXI в. и отчитайки особеностите на чертите на информационно моделиране на „Списъкът...“ на Хуго от Тримберг, на вниманието на библиотечно-информационните специалисти – адресатът на това изложение – поднасяме

настоящата **миниатюрна систематично-хронологична енциклопедия**, изпълнена в ризомно-ретикуларен стил на моделиране – семантично и графично (ризомата – лат., фр., англ.: rhizomae, rhizome – естествено възникващото ментално разклонение от връзки в осмислянето на едно или друго явление, които се фиксират историографски; ретикула – лат.: мрежестата структура на ризомата).

Нашият труд е плод на постоянното ни наблюдение върху появяващия се документален поток – традиционен и електронен.

Тук е представен ИНФОРМАЦИОНЕН МОДЕЛ ОТ ПОЗИЦИИТЕ НА ФИЛОСОФСКАТА КЛАСИФИКАЦИЯ И НА КОМПАРАТИВИСТИЧНАТА КОГНИТОЛОГИЯ НА ЗНАНИЕТО (А. Куманова), БИБЛИОГРАФИЯТА (Н. Казански) И ИСТОРИОГРАФИЯТА (Н. Василев) на прегледаните и изучени в сравнение de visu над 5000 документа в областта на библиотекознанието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, полиграфията, музейното дело, информатиката, информационните технологии за последните 10 години.

Обединяващи в единното изложение са *три водещи принципа на планетарното мислене*:

- универсализъм;
- синтез;
- лаконизъм.

Представените по-долу книги ни интересуват в ПРОФЕСИОНАЛНО-МИРОГЛЕДЕН АСПЕКТ и не се стремим към детайлното им описание.

Целта на *това* изложение е да се приближим до ФИЛОСОФСКО-ИНФОРМАЦИОННАТА КАРТИНА НА ЗНАНИЕТО по библиотекознание, библиография, книгознание, документалистика, архивистика, полиграфия, музейно дело, информатика, информационни технологии, структуриращо се пред очите ни на съвременния ни XXI в. – ЗНАНИЕТО ЗА ПЛАНЕТАРНАТА БИБЛИО-ИНФО-НООСФЕРАНА ЧОВЕЧЕСТВОТО...

Това е направено чрез коинциденция на:

1) *прочита* на представяните тук книги в контекста на ГЕОКОСМИЧНАТА ИДЕЯ ЗА ФЕНОМЕНА НА ЧЕТЕНЕТО, фиксиран от И. А. Илин (вж: П.IV.10.);

2) *съзнанието* на авторите на *това* изложение като дълбоко съпричастни към БИБЛИОГРАФСКАТА И ИСТОРИОГРАФСКАТА ШКОЛА В БЪЛГАРСКАТА ХУМАНИТАРИСТИКА (линията на проф. Тодор Боров–акад. Иван Дуйчев) – призната чрез резонанса на нашите издания от серия „Факлоносци“ следа в информационното пространство (вж: П.III.6. и П.VI.14.)...

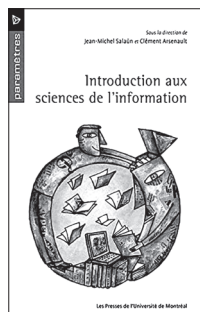
II. ИЗЛОЖЕНИЕ

II.1. ФИЛОСОФСКО-ПРАКТИЧЕСКА КАРТИНА НА СВЕТА НА ИНФОРМАЦИЯТА ПРЕЗ XXI в. И ПЛАНЕТАРНА ДЕДУКЦИЯ НА ИНФОРМАТИЗАЦИЯТА

II.1.1. Информационни науки

Salaün, Jean-Michel. Introduction aux sciences de l'information / Jean-Michel Salaün, Clément Arsenault. – Montréal [Paris], Presses de l'Université de Montréal, 2009. – 240 p. // <<https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/2934/Salaun-JM-Arsenault-CI-Sciences-de-linformation-Intro-Index-TdM.pdf;jsessionid=4B353EF2E2CF746D0BAB873FC922E71D?sequence=3>>. – 20.01.2009. – 238 p.
ISBN 978-2707159335

Жан-Мишел Салаюн (1951–) е професор и директор на Висшето училище по библиотекознание и информационни науки в Монреал, Канада.

Клеман Арсоно (1962–) е доцент и директор на Висшето училище по библиотечно-знание и информационни науки в Монреал, Канада.

Трудът е първият франкофонски учебник по науките за информацията на XXI в., който съчетава гледните точки от двете страни на Атлантика (Всички подч. в това излож. – наши. – *А. К., Н. К., Н. В.*).

Учебникът е структуриран от пет обобщаващи теми – разрези (магистрали) на библиотечно-информационната дейност:

- професии и институции;
- обработка на документа;
- търсене на информация;
- потребителски практики;
- стратегическо управление на информацията.

Всяка глава представя исторически синтез на проблема и е съпроводена от библиография.

Трудът описва актуалното състояние, но дава и предстоящото дигитално развитие на участниците в библиотечно-информационната сфера и нейните институции.

В първата част на труда, посветена на професиите и институциите в библиотечното и информационното дело, се анализира противоречивата еволюция на описваните феномени през призмата на *диадата индивидуално–обществено*.

*Чрез посочения механизъм
дигиталното съдържание на документите
излиза извън относителните граници
на такива институции
като библиотеки и архивите.*

Във втората част, посветена на обработката на документа, се разглеждат аспектите на **описанието и управлението на библиографските данни**. От историческия обзор на развитието на библиографския запис се отива към новите предизвикателства на автоматизацията чрез информационните технологии.

Третата глава е посветена на **търсенето на информация** както от исторически аспект, така и чрез анализ на новите практики за търсене, и предлага **типология на различните информационни източници със свободен достъп или комерсиални**.

Четвъртата част разглежда **потребителските практики в динамичен аспект**, като започва с **класическото четене** и завършва с **дигиталните технологии**. Специално внимание е отделено на **ролята на професионалистите в обучението по информационно търсене**.

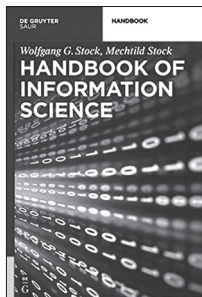
В последната, пета глава е анализирано **стратегическо управление на информацията** в нейните ключови концепции и исторически маркери.

*Авторите подчертават активната роля,
която трябва да играят
ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ В ИНФОРМАЦИОННАТА СФЕРА,
особено при усвояването на нови полета
извън традиционните за библиотеки и архивите.*

Трудът е истинско модерно **въведение в информационните науки** и представлява ценно помагало по преодоляване на партикуляризацията на феномените в библиотечно-информационната сфера.

Добрата фундираност на продукта и създаването му в рамките на категорията „дълго време“ (М. М. Бахтин) са фиксирани от богата вторично-документална изразеност, което го превръща и в **ключ към цялата библиотечно-информационна научна област**.

Изданието е предназначено за студенти и професионалисти и представя **дедуктивистичните идеи за информационните науки на Френско-канадската школа на информацията** – своеобразна **симбиоза на планетарната хуманитаристика: Западноевропейска и Англо-американска**.

II.1.2. Наука за информацията

Stock, Wolfgang G. Handbook of Information Science / Wolfgang G. Stock, Mechthild Stock. – Berlin, Boston, MA : De Gruyter Saur, 2013. – 901 p.
ISBN 978-3-11-023500-5

Волфганг Щок (1953–) е немски професор по информационни науки в Университета на Дюселдорф. Завършва философия и информационни науки в Университета на Дюселдорф (1979).

Защитава докторат в същия университет.

Третирането на информацията е оценено в този труд като едно от най-важните умения на XIX в., на което служи формиращата се наука за информацията.

В изложението е показано, че са нужни ФИЛОСОФСКИ знания, за да се създаде, представи и предаде информация, както и – за да се търси и намира релевантното знание.

Поставена е серия от **риторични въпроси**:

- По какъв начин трябва да се организира информацията (като документи и единици знание), за да бъде намирана?

- Каква е ролята на метаданните?

- Какви са търсещите инструменти в интернет пространството, във вътрешнофирмения интранет и как те действат?

- Как човек може да се справя с обработката на естествения език и с инструментите на организацията на науката като тезауруси, класификационни системи и онтологии?

- Колко полезно е социалното тагиране – таргетиране (*англ.*: tagging–targeting – термин от компютърната лингвистика, който означава приписване на дадени морфологични, синтактични, морфосинтактични, семантични и други характеристики на всяка отделна лингвистична единица).

- Колко ценни са интелектуално създаваните резюмета и автоматично подготвяните обзори?

- Кои *емпирични методи* са полезни за потребителското търсене и кои за оценка на информационните системи?

*Формулираните въпроси
са посочени като магистрали*

на постмодерното информационно моделиране.

Това ръководство е и фундаментален компендиум по науката за информацията, защото, бидейки обърнато към цялото общество на боравещи с информацията хора, посочва **МНОГОВАРИАНТНИТЕ РЕШЕНИЯ** като особеност на науката за информацията, която не дава готови рецепти, а **формулира въпроси пред практиката.**

В онтологията на третирането на информацията (създаване, организиране, търсене, разпространение) е видяно **ПЛУРАЛИСТИЧНОТО НАЧАЛО НА НАУКАТА ЗА ИНФОРМАЦИЯТА КАТО ПРИНЦИПНА ИНТЕРАКТИВНА ПОЛИФОНИЯ ОТ ГЛЕДИЩА.**

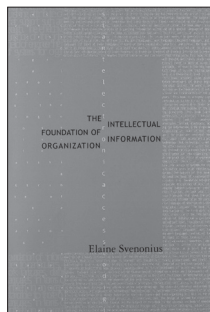
Изданието е връх на синтеза за науката за информацията като поостнекласическа плуралистична сфера на познанието за Германската школа – своеобразен отклик и продължение на две магистрали на когнитологичната компаративистична симбиоза на XXI в.:

1) **ПЛАНЕТАРНАТА ХУМАНИТАРИСТИКА**, в която са вградени и преплетени философските учения на *И. Кант, Г. В. Фр. Хегел, А. Шопенхауер* и

2) **ПЪРВАТА ИСТОРИОГРАФСКА БИБЛИОГРАФОВЕДСКА КОНЦЕПЦИЯ НА ЗЕМНОТО КЪЛБО ЗА СВЕТОВНАТА УНИВЕРСАЛНА БИБЛИОГРАФИЯ – тази на Г. Шнайдер.**

Публикацията на труда на Волфганг Щок като интелектуален продукт на Бер-

лин и на Бостън е белег за симбиозата на Западноевропейската и Англо-американската школа на познанието.

II.1.3. Интелигентната основа на организацията на информацията

Svenonius, Elaine. Intellectual Foundation of Information Organization. – Boston, MA : MIT Press, 2014. – 265 p.
ISBN 9780262512619

Илейн Свенониъс (1933–) е американски библиотекар, библио-тековед и библиографовед.

Работи в областта на връзките между информационната наука и библиотекознанието, разкривайки тяхната симбиоза.

Завършва философия в Пенсилванския университет (1957) и защитава докторат по библиотекознание в Чикагския университет (1971).

Заслужил професор във Факултета по информационни науки на Университета на Калифорния в Лос Анджелис.

Носителка е на наградите на името на Маргарет Ман и на Шиали Ранганатан.

В своя *opus magnum* „**Интелигентната основа на организацията на информацията**“ (2000) авторката

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКИ СИНТЕЗИРА ПРЕДМЕТИЗИРАНЕТО И КАТАЛОГИЗИРАНЕТО В ОБОБЩЕНА КОНЦЕПТУАЛНА БИБЛИОГРАФСКА ПАРАДИГМА И ПОСТАВЯ БИБЛИОГРАФСКИЯ ЕЗИК В КОГНИТИВНАТА ОСНОВА НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ИНФОРМАЦИЯТА.

Именно достигането до описания синтез позволява на Илейн Свенониъс да бъде възприемана като **ХОМОЛОГ** в Англо-саксонския и изобщо Западния свят на космичното учение за библио-инфо-ноосферата.

Съществена е формулираната в труда верига от взаимозависимости:

- **разкриване** на непосредствения електронен достъп до дигиталната информация като най-важен атрибут на информационната епоха;
- **показване** на усъвършенстващите се търсещи инструменти, които улесняват този достъп, като дело на информационните технологии;
- **описване** на същността на информационното моделиране, в което само технологиите не са достатъчни за ефективно пребиваване в света на информацията;
- **посочване** на **ЕФЕКТИВНОСТТА НА СИСТЕМАТА ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ КАТО ПРЯКА ФУНКЦИЯ НА ИНТЕЛЕКТА, КОЙТО Я ОРГАНИЗИРА.**

По този начин е изтъкнато, че така както приложното инженерство има за основополагаща основа теоретичната физика, така архитектурата на системите за организиране на информация почива върху **ИНТЕЛИГЕНТНА ОСНОВА**.

Свърхпредметът на тази книга е

**систематизиране на набора от знания,
които изграждат информационната база на света
без интелектуални граници.**

Разкрито е, че като **интегрира** различните дисциплини на каталогизирането, предметизирането, индексиранието и класифицирането, всяко изследване прилага на практика **концептуална рамка**, която формализира процеса на организиране на информацията посредством използването на **специален език за описание**, наречен **БИБЛИОГРАФСКИ ЕЗИК**.

Книгата е разделена на две части.

В първата е изложена **аналитична дискусия за интелигентната основа на организацията на информацията**.

Във втората са **обобщени спецификите**, като е представен обзор на **трите ипостаси на библиографския език**, като:

- работен;
- документален;
- предметен.

Тези езици са анализирани от гледна точка на техния речник, семантика и синтаксис.

Според авторката имащото място в библиотечно-информационната сфера разделяне между описателното каталогизиране и предметизиране (което се извършва от различни специалисти на практика) е изкуствено и всъщност става дума за **ЕДИН ОБЩ БИБЛИОГРАФСКИ СЕМАНТИЧЕН ЕЗИК** (и е ефективно библиографските служби да бъдат реконструирани на тази основа).

Монографията е написана на изключително ясен език, който я прави разбираема за всички дори извън рамките на библиотечната и информационната наука.

По тази причина този труд е известен сред библиотечната общност като „**Червената Библия**“. Има се впредвид метафората за „**червената нишка**“ на света на информацията – аналога на *Нишката на Ариадна*...

Представяната книга в България е достъпна само в Американския университет в Благоевград.

Други изследвания на авторката са „*Епистемологическите основи на представянето на знанието*“ (2004), „*Ранганатан и класификационната наука*“ (1992), „*Основи на каталогизирането*“ (1985). Тези трудове са своеобразни траектории към „**Интелигентната основа на организацията на информацията**“ – плод на дълъг и осъзнат синтез.

Оценявайки научната продукция на Илейн Свенониъс като **синтез от ново поколение на теоретико-практическото осмисляне на РОЛЯТА И МИСИЯТА НА БИБЛИОГРАФСКИЯ ЕЗИК за ИНТЕЛИГЕНТНАТА – ИДЕАЛНАТА (!) – СЪЩНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ИНФОРМАЦИЯТА КАТО УНИВЕРСАЛНО ПЛАНЕТАРНО МИСЛЕНЕ**, следва да я определим като пионерска.

Тази продукция е **НОВО ЗНАНИЕ ЗА КВИНТЕСЕНЦИЯТА НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА КАТО СИНЕРГИЯ МЕЖДУ НИВАТА НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ РЕАЛИИ (вж: I.1.) И КАТО ПЛАНЕТАРНА ЦЯЛОСТ В НАЧАЛОТО НА ХХІ в., ЗА КОИТО БИБЛИОГРАФИЯТА Е НОСЕЩА КОНСТРУКЦИЯ НА ХОЛИСТИЧНА СВЪРЗАНОСТ.**

Това дълбоко планетарно значимо **МИСЛЕНЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СОЦИАЛНАТА ИНФОРМАЦИЯ** идва *отново* от *Англо-американската школа на познанието*.

То се случва в гигантския поток на времето, в който вековете са мигове, *след пионерското за библиографознанието на земното кълбо генериране от съотечествениците на Илейн Свенониъс в зората на ХХ в. на формата на международните универсални библиографски пътеводители от всички степени (А. Б. Крьогер, И. Г. Мадж, К. М. Уинчел, Е. П. Ший...)*¹⁶.

Именно след посочените **БИБЛИОГРАФСКИ** пътеводители става възможно **ИСТОРИОГРАФИРАНЕТО НА БИБЛИО-ИНФО-НООСФЕРАТА** (Г. Шнайдер, Л.-Н. Малклес, К. Р. Симон; И. В. Гудовшчикова, А. Тейлър) – т.е: **НАБЛЮДАВАНЕТО НА ЗЕМНОТО КЪЛБО КАТО ИНТЕЛИГЕНТНА – БИБЛИОГРАФСКА (!!!) – ХУМАНИТАРНО СТРУКТУРИРАНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЧОВЕШКОЗНАЧИМИЯ СВЯТ.**

II. II. ЕНЦИКЛОПЕДИЧНА ПЛАНЕТАРНА КАРТИНА НА СВЕТА НА ИНФОРМАЦИЯТА ПРЕЗ ХХІ в. И ПРОФЕСИОНАЛЕН МИРОГЛЕД

II. II. 4. Инфосфера–ноосфера

Гиляревский, Р. С. Информационная сфера : краткий энцикл. словарь. – Санкт-Петербург : Профессия, 2016. – 304 с. : с ил.

ISBN 978594757984

Руджеро Гиляревски (1929–) е енциклопедист на информационното и знаниевото общество. Той е един от създателите на информатиката като наука за информационната дейност, чиито работи са класически за библиотечно-информационната професия.

Филолог и специалист в областта на научните и масови комуникации, той е доктор на филологическите науки, професор, заслужил деец на науката на Руската федерация. Ръководител е на научни изследвания по информатика във Всеруския институт за научна и техническа информация към Руската академия на науките (ВИНИТИ РАН).

Защитените от него дисертации са: „*Описание на книги на чуждестранни езици за каталозите на съветските библиотеки*“ (1959); „*Общи закономерности в развитието на дисциплините на научната информация и комуникации*“ (1989).

Бидейки архитект и на термина, и на разбирането за планетарната инфосфера с монографичния труд „*Инфосфера: Информационни структури, системи и процеси в науката и обществото*“ (1996) (съавт.: Ю. М. Арский, И. С. Туров, А. И. Черный), Руджеро Гиляревски създава първия кратък енциклопедичен речник по тази област чрез представяното тук издание.

Този уникален труд съдържа обяснения на широк кръг от **термини, свързани с различни аспекти на информационната дейност.**

Платформата на изданието е изградена от включване на **термини, които се отнасят към:**

- 1) **информатиката и информационната дейност;**
- 2) **сродните области на информатиката, които са тясно взаимосвързани:**
 - **изчислителна техника;**
 - **библиотекознание;**
 - **библиографознание;**
 - **книгознание;**
 - **издателско дело...**

Описаният **понятийно-терминологичен арсенал** на труда е съпътстван от обилен **персонален блок**, в който са обединени както наши съвременници, така и приключили жизнения си път известни учени, внесли забележителен принос във формирането на **информатиката**, позиционирана като структурообразуваща в конгломерата, изграден от симбиозата на библиотечно-информационната дейност: **библиотекознание, библиография, книгознание, документалистика, архивистика, полиграфия, музейно дело, информационни технологии...**

Самият подбор на персоналиите в труда – по утвърждение на автора му – е субективен, „но именно това и позволява да се говори за авторска капитална работа на един от пионерите на информатиката“ (*Цит. на изд. анотация, с. 2*).

Изданието е предназначено за широк кръг специалисти на библиотечно-информационната сфера, а също за студенти, аспиранти и преподаватели от библиотечно-информационните факултети на вузовете.

Според Руджеро Гиляревски в **определени периоди** на развитие на инфосферата на преден план в нея се издигат едни или други **проблеми:**

- **през 1960-те години – инструментални** (как ефективно да се води информационното търсене, да се използват съществуващите и новите информационни езици и т.н.);
- **през 1970-те–1980-те години – социални** (как да се ускори оборота на информацията в науката и обществото, да се усъвършенстват принципите на интелектуалните комуникации) (*Предисл., с. 4–5*).

Днес – според учения –

**„най-остро в света стоят
ВЪПРОСИТЕ НА ИНФОРМАЦИОННАТА
ИНФРАСТРУКТУРА НА ОБЩЕСТВОТО,
т.е. на МРЕЖИТЕ НА ВЗАИМОСВЪРЗАНИТЕ**

**ИНФОРМАЦИОННИ УЧРЕЖДЕНИЯ
И КАНАЛИ НА ВРЪЗКИ МЕЖДУ ТЯХ,
НА ЕФЕКТИВНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ
НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ СИСТЕМИ И ТЕХНОЛОГИИ“** (пак там, с. 5).

Следва генералното обобщение:

**„Те излизат
ИЗВЪН ПРЕДЕЛИТЕ НА НАУКАТА И ТЕХНИКАТА
И ОБХВАЩАТ ВСИЧКИ СОЦИАЛНИ СФЕРИ:
образование, здравеопазване,
промишленост, селско стопанство,
търговия, отбрана“** (пак там, с. 5).

Според автора на енциклопедичния речник **процесът на информатизация**, който *на равнището на битовистичното съзнание неправомерно се разбира като компютризация на тези сфери*, в действителност е сложен и закономерен процес на разширяването на сферата на действие и ускорение на информационните процеси, **ПРЕВРЪЩАНЕТО НА ИНФОРМАЦИЯТА В ТАКЪВ ВАЖЕН ВИД РЕСУРС, КАКВИТО СА МАТЕРИАЛНИТЕ И ЕНЕРГЕТИЧНИ РЕСУРСИ.**

Забележително и с огромни последствия за планетарната инфраструктура е това, формулирано от недрата на теорията и практиката на информатиката, **ФИЛОСОФСКО INTENTIO ЗА ИДЕАЛНАТА(!) СЪЩНОСТ НА ИНФОСФЕРАТА.**

То е кредо за формирането на **ПРОФЕСИОНАЛЕН МИРОГЛЕД** сред архитекти-те на самата инфосфера – библиотекарите, библиографите, книговедите, документалистите, архивистите, полиграфите, музейните работници, информатиците, информационните технолози...

В тази връзка ясно и лаконично заявеният възглед на Руджеро Гиляревски, че **инфосферата се отнася към ноосферата** (пак там, с. 5), е **ИНФОРМОЛОГИЧНА МАНИФЕСТАЦИЯ НА ХХІ в. на Централно- и източноевропейска (руски космизъм) школа на познанието**, свързваща – чрез равнището на материала на енциклопедичния речник, който е без никакви географски и институционални граници (!), – тази школа – **КАТО ПЛАНЕТАРНО МИСЛЕНЕ, ОСНОВАНО ВЪРХУ ХУМАНИЗМА**, – и със **Западноевропейската, и с Англо-американска школи на познанието.**

Подобно **САМОЧУВСТВИЕ ЗА ДЕДУКЦИЯ ОТ НАЙ-ВИСОК ПОРЯДЪК, ПРЕРАСТВАЩА В ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОСТ НА ЗНАНИЕТО ИНФОСФЕРАТА КАТО НООСФЕРЕН ФАКТОР** (вж и: П.П.5.), идва от осмислянето на комплекса:

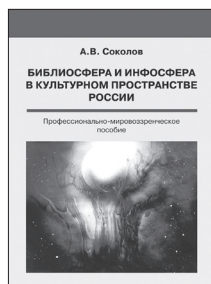
1) **техногенният скок на цивилизацията за преодоляването на земната гравитация чрез излизането на човека в космоса за първи път на 12 април 1961 г.** е подготвен от цялата плеяда **философски възгледи на дейците на руския космизъм от ХІХ–ХХ в. (ноосферата)**, които моделират и **идеята за планетарното мислене на информацията (инфосферата)**;

2) **инфосферният възглед на информатиката за основите на научната информация през 1965 г.**¹⁷ е провъзгласен и синтезиран за първи път в творческата лаборатория, към която принадлежи лично Руджеро Гиляревски.

П.П.5. Библиосфера–инфосфера

Соколов, А. В. Библиосфера и инфосфера в културном пространстве России. Профессионально-мировоззренческое пособие. – Москва : Ассоц. школьн. библиотечкарей рус. мира (РШБА), **2016.** – 384 с. – (Профес. б-ка школьн. библиотечкаря : Прил. к журналу „Школьная библиотека“ : Сер. 1 ; вып. 6). – В помощь педагогу-библиотекарю.

Изд. при финансовой поддержке Федерального агентства по печати и массовым коммуникациям в рамках федеральной целевой программы „Культура России (2012–2018 годы)“.

ISBN 978-5-91540-131-9

Аркадий Соколов (1934–) е енциклопедист и хуманист, информатик, теоретик на социалната комуникация и проблемите на хуманизма и библиотеките в постмодерното информационно общество.

Академик, професор, доктор на педагогическите науки, заслужил деец на науката и културата на Руската федерация, почетен професор на Московския държавен институт по култура и Санктпетербургския университет на профсъюзите, академик на Руската академия за естествени науки и Международната академия по информатизация при ООН.

Защитените от него дисертации са в областта на: *техническите* („Експериментални изследвания на загубите на информация и информационен шум в класификационните, предметните и дескрипторните информационно-търсещи системи“, 1967) и *педагогическите* („Автоматизация на библиографското търсене в СССР (История, съвременно състояние, перспективи на развитие“, 1979) *науки*.

Адепт и на техническото (естествено-научното), и на хуманитарното (обществено-научното) знание, публикувал през 2014 г. фундаменталния труд „Библиотека и хуманизъм: Мисия на библиотеката в глобалната техногенна цивилизация“, Аркадий Соколов в новия си опус (2016) разглежда **равнището на библио–инфо–ноосферата в културното пространство** (върху примера на Русия /вж: I.2./, но онтологично третира планетарния ареал¹⁸).

Уникалното тук е **ПРОФЕСИОНАЛНО-МИРОГЛЕДНОТО КРЕДО НА ЗНАНИЕ-ЕВАТА** (вж: II.VI. 14.) **ШКОЛА НА КОСМИЗМА в Централно- и източноевропейската част на света**, което става епицентър на труда.

Според учения главно противоречие на техногенната цивилизация се заключава в **стремителното нарастване на техническата мощ и ДУХОВНОТО ОБЕДНЯВАНЕ НА КУЛТУРАТА на информационното общество** (вж: II.IV.7.).

За да може научно-техническото могъщество да служи за благото на обществото е нужно **информационното общество да активира знанието и мъдростта на интелигенцията, съсредоточена в библиотечно-информационните ресурси на библиосферата.**

Ключовата роля тук принадлежи на професионалното книжно, библиотечно, библиографско дело.

Независимо от това – според Аркадий Соколов – учебните планове на библиотечните и редакционно-издателските учебни заведения приоритетно са ориентирани към овладяването на технологични компетенции, а не към **ФОРМИРАНЕТО НА ПРОФЕСИОНАЛЕН МИРОГЛЕД**.

Именно поради тази причина

**МЛАДИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ
НЕ СИ ПРЕДСТАВЯТ
ЕВОЛЮЦИЯТА НА БИБЛИОСФЕРАТА
И ПОСОКИТЕ НА РАЗВИТИЕ НА ИНФОСФЕРАТА.**

Те не могат да оценят поучителния опит на взаимодействието на тези сфери в **КУЛТУРНОТО ПРОСТРАНСТВО**.

И именно поради тази причина те не са в състояние да съдят за перспективите на книжовността, библиотеките, библиографията в постиндустриалното общество, в което им предстои да живеят и да се трудят.

Главната особеност на професионалното мирогледно пособие „Библиосферата и инфосферата в културното пространство...“ – според автора – е в

**ИНТЕГРИРИРАНЕТО НА РОДСТВЕНАТА ПРОБЛЕМАТИКА
НА БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕТО, БИБЛИОГРАФОЗНАНИЕТО,
ИНФОРМАТИКАТА, КНИГОЗНАНИЕТО, КУЛТУРОЛОГИЯТА**

И НЯКОИ ДРУГИ НАУЧНИ ДИСЦИПЛИНИ.

Трудът е адресиран не само към педагозите и учащите се в библиотечно-информационните и хуманитарните учебни заведения, но и към практиците на книжовното и библиотечно-библиографското дело.

*Този труд е загрижен за бъдещето
на библиотечно-информационното дело
и е замислен като енциклопедия
на професионално-мирогледната насоченост
в универсален интегрално-интердисциплинарен ключ.*

Книгата е структурирана от феноменологични въвеждане и заключение и седем глави.

В именуваното въвеждане като „Времена на велики промени“ се анализират проявите на кризата в библиосферата и причините за нея.

Изтъкват се дисфункцията на книжното четене. Това разстройство привежда към съкращаването на книгоиздаването и деформация на книжния пазар, който се комерсиализира.

Специален акцент се поставя на депопулацията и дехуманизацията на библиотечната професия.

В глава 1. на труда се дава представа за **КУЛТУРНОТО ПРОСТРАНСТВО – аналог на ИНФОРМАЦИОННОТО (вж: I.1.2.) – КАТО ПЛАНЕТАРНО, МНОГОМЕРНО, ИЗГРАДЕНО ОТ МНОГО РАВНИЩА: БИБЛИОСФЕРА**. Разглеждането му е направено в контекста на концепциите за културата (социоатрибутивна, духовно-смислова, комуникационно-семиотична, хуманистична, трансцендентна). Представена е картина на изчисляването на комуникационните ситуации (микро-, миди-, макрокомуникация).

Втора глава повдига проблема за интелигенцията. Именно тук е разкрита **същността и магията на феномена на книгата като КВИНТЕСЕНЦИЯ НА ИНТЕЛИГЕНТНОСТТА**.

В глава 3. е представена хронологическа класификация на културно-историческите епохи на руската книжовност.

Особена ценност представлява глава 4. „Теоретични проблеми на библиосферата“. Тук е разкрита **синкретичността на науката за книгата**. Изхождайки от това, че всяка книга (всеки документ) е комуникационно съобщение, авторът разбира под **книжност** социалната комуникация, заключаваща се в създаването на писмени или печатни съобщения в книжна форма и обезпечаваша достъп на членовете на обществото към тяхното съдържание.

Именно

*книжно-комуникационната природа на библиосферата
позволява тази сфера да бъде смятана за посредник (медия)
между социалните комуникатори (авторите)
и читателската аудитория,
включваща бъдещите поколения.*

Същностните функции на библиосферата в тази концепция са:

- комуникационна;
- мемориална;
- информационна;
- аксиологическа.

Глава 5. е посветена на **формирането на инфосферата**, а глава 6. – на **интернетосферата като културно пространство**.

7. глава е съсредоточена върху предизвикателствата на **информационното общество** (глобализация и идентичност на нацията; информационно пренатоварване; интелектуализация на изчислителната техника; конвергентни технологии и т.н.)...

Направено е обобщението, че след въвеждането в научно обръщение от японските информатици през 80-те години на XX в. на термина „**информационно общество**“, би-

туват около сто негови различни тълкувания¹⁹, които пораждат ПЛУРАЛИСТИЧЕН СВОД ОТ НЕСТИХВАЩИ И НАРАСТВАЩИ ИНТЕРАКЦИИ, но всички автори признават типологичните признаци на информационното общество:

- 1) **технико-технологични;**
- 2) **социално-икономически;**
- 3) **политически;**
- 4) **интелектуални.**

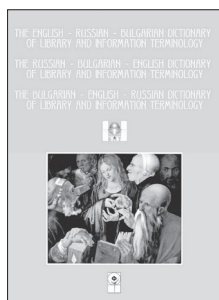
В заключението на труда е направен изводът:

*„методологически неправилно е да се разсъждава
за съдбата на библиотеките
откъснато от съдбата на другите
книжно-комуникационни системи.*

**ВЪВЕЖДАНЕТО НА ПОНЯТИЕТО „БИБЛИОСФЕРА“
ОТСТРАНЯВА ТАЗИ НЕКОРЕКТНОСТ“**(с. 379).

II.III. ОНТОЛОГИЯ НА ПРЕБИВАВАНЕТО В ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО (Планетарна полифония)

II.III.6. Научно-практическа среща на англо-американската, руската и българската хуманитаристика (Първи триезичен речник по библиотечна и информационна дейност на XXI в.)

[1] The **English–Russian–Bulgarian** dictionary of library and information terminology = Англо-руско-българският словарь по библиотечной и информационной деятельности = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.]; Managing ed. S. Denchev ; Ed.-in-chief A. Kumanova ; Ed. board R. Burger ... [и др.]; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.]; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova ; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. [2] The **Russian–Bulgarian–English** dictionary of library and information terminology = Русско-българо-английският словарь по библиотечной и информационной деятельности = Руско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян ...

[и др.]; Отв. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Редкол. Р. Бургер ... [и др.]; Яз. ред. Н. Василев ... [и др.]; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. [3] The **Bulgarian–English–Russian** dictionary of library and information terminology = Българо-англо-руският словарь по библиотечной и информационной деятельности = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / Състав. А. Куманова ... [и др.]; Отг. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Ред. кол. Р. Бургер ... [и др.]; Граф. ред. Н. Василев ... [и др.]; Ез. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. – Ново ел. изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2017. – 818 с. : с ил. – (Факлоносци ; XVIII)

Други състав.: А. Куманова, Э. Р. Сукиасян, В. В. Зверевич, Д. В. Ричардсън ; Други ред.: Ч. Грибъл, И. Л. Линден, П. Полански, Б. Шафнер, Я. Л. Шрайберг, Н. Василев, М. Максимова, Ц. Найденова, С. Бойчева, А. Даскалов, Р. Симеонова, Т. Дерменджиева, Д. Ралева, Б. Николова ; Други граф. ред.: Б. Николова, Б. Апостолова ; Други рец.: Н. Казански, М. Младенова, Д. Христозов, С. Илиева. – Юбилейно изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Унив. по библиотекознание и информ. технолог.

E ISBN 978-619-185-276-5

Биогр. данни за членовете на авт. колектив – вж: с. 30–32 на 1. изд. на тр.: 2010.

Новото издание на *настоящия* речник (1. изд. 2010; за негова основа е взет, допъл-

нен, реструктуриран чрез пермутация на всяка лексикална единица „Англо-руския речник по библиотечна и информационна дейност = English – Russian Dictionary of Library and Information Terminology“ – 2005²⁰), е изключително ценно *справочно-енциклопедично издание от ново поколение в хуманитаристиката на планетата* (срв.: II.VI.14.).

В него са дадени **три огледално сигнифицирани лексикални версии по рудиментите на всяка минимална лексическа единица:**

- **англо-руско-българска;**
- **руско-българо-английска;**
- **българо-англо-руска.**

Ретикуларната (мрежеста) структура на това издание дава възможност за широка гама от кръстосани езикови и терминологични справки.

Този речник е ОТВОРЕНА ИНФОРМАЦИОННА КАРТА за сериозни и ценни *сравнителни статистически проучвания на терминологията на: библиотекознанието, книгознанието, полиграфията, архивистиката, документалистиката, библиографията, библиографознанието, информатиката, информационните технологии КАТО ХОЛИСТИЧНА БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРА.*

13 000 лексикални единици са представени в три единно вътрешно номерирани (по редната дума на съответния – водещ – език за всяка от версиите) изоморфни вериги от **понятийни триади по трите езика.**

Общо количеството на понятийните триадни езикови вериги в речника е 39 000.

Описаната система, породена от **трите триезични семантични вихри** на речника, е информационно-комуникационна ситуация, поставена в естествена езикова среда.

Статистическият анализ и направените изчисления, построени върху първоначалните емпирични проучвания на лексикалната маса на речника, и сравняването им, водят до следните обобщения за количествените характеристики на наблюдаваните лексикални езикови съотношения (разрези, които семантично се пресичат и/или частично съвпадат) в следната динамика:

1) термините и понятията, използвани на английски език за обозначаване на *библиотечно-информационната сфера*, се разпределят с най-голяма интензивност в областта на *библиотекознанието*; следва – *библиографията*; на трета позиция се намират *книгознанието, библиографознанието, архивистиката, информационните технологии*; на четвърта позиция е *информатиката*; на пета – *полиграфията*;

2) термините и понятията, използвани на руски език за обозначаване на *библиотечно-информационната сфера*, се разпределят с най-голяма интензивност в областта на *библиотекознанието*; следва – *библиографията*; на трета позиция са *информационните технологии, архивистиката, книгознанието, библиографознанието*; на четвърта – *информатиката и документалистиката*; на пета – *полиграфията*;

3) термините и понятията, използвани на български език за обозначаване на *библиотечно-информационната сфера*, се разпределят с най-голяма интензивност в областта на *библиотекознанието*; следва – *библиографията*; на трета позиция са *архивистиката и книгознанието*; на четвърта – *библиографознанието, документалистиката, информационните технологии*; на пета – *информатиката*; на шеста – *полиграфията*;

4) доминиращо в трите езика количествено измерение на *библиотековедската лексика* е с най-висок относителен ръст в трасето на *руския език*, следван от *английския*; на трета позиция е *българският език*;

5) след *библиотекознанието, документалистиката и библиографията* се налагат като най-обемните в лексикално отношение сфери – като най-висок при тях е ръстът на термините и понятията, фиксирани на *английски език*, следвани от аналогични на *български и руски език*;

6) *архивистиката, книгознанието и библиографознанието* заемат следващата позиция; тук *книгознанието* е по-обемно на *английски език*, *архивистиката* – на *български* и на *руски език*, *библиографознанието* – на *английски* и на *руски език*;

7) **информационните технологии и информатиката** са следващи в класацията – водещ е **руският език**, следван от **английския**, на трета позиция е **българският**;

8) **полиграфията** е на последна позиция – като лидер е **английският език**, след него е **руският**, на последно място е **българският език**.

Съществена е принципната съизмерност на лексикалните трасета на трите наблюдавани езика.

Библиотекознанието се очертава като традиционна универсална професионална сфера за библиотечно-информационното дело.

Документалистиката и библиографията са културните аналози и измерители на библиотекознанието.

Полиграфската сфера, чиито термини и понятия са едни от най-архаичните във времето (XV–XXI в.) (разбира се, след библиотекознанието, библиографията и архивистиката), заема последно по лексикален обем място в класацията.

Лексиката в областта на симбиозните класически и модерни научно-практически и терминологично-понятийни сфери, каквито са **информатиката и информационните технологии**, догонва ръста на „класическите“ информационно-комуникационни сфери (библиотекознание, библиография).

Трябва да се отбележи специално, че многоезиковите терминологични речници по библиотекознание са важна съставка на библиологичната схема – ризома, която стои в основата на библиотечно-библиографската социосфера: БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА.

Посредством тези – многоезикови терминологични речници – става наблюдаема съществуващата ризомна връзка между компонентите на социосферата и глобалната планетарна **информационна среда**. Именно чрез тях се извършва непрестанната семантизация и пресемантизация на библиотечно-библиографските и информационните феномени.

Желателно е разширяването на описания речник с повече чужди езици (немски, френски, италиански и др.), както и превръщането му в компендиум, подобен на информационния модел, изграждан чрез изданието на ЮНЕСКО²¹.

Новото издание на речника

*позволява да се прогнозира развитието
на терминосистемата и етимологизацията
на комплексната библиотечно-информационна дейност като
**ЕЗИКОВ, МЕНТАЛЕН И ИНФОРМАЦИОНЕН
УНИВЕРСАЛЕН ХУМАНИТАРЕН ФЕНОМЕН.***

Това издание служи на СИНАРХИЧНАТА ИДЕЯ НА СЪЩЕСТВУВАНЕТО НА ЕС-ТЕСТВЕНОТО МНОГООБРАЗИЕ – и като понятийно, и като езиково (във връзка с фило-софското наукознание, синергетиката, системологията, структурализма и културологичната феноменология) – като съвкупност от взаимосвързани разнообразни елементи...

Триезичният речник е СИНОПСИС НА БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННАТА СФЕРА (библиотекознание – книгознание – полиграфия – архивистика – документалистика – библиография – библиографознание – информатика – информационни технологии...) на: *английски – руски – български; руски – български – английски; български – английски – руски.*

През ретикюлата на естествените езици (английски – руски – български) на този речник е наблюдаемо ризоматичното ментално цяло на нивото на компаративистичната терминология по библиотечна и информационна дейност.

И екипът, работил отдадено и благородно през годините за появата на това издание, в което

*се осъществява научно-практическа среща
на англо-американската,
руската и българската
ХУМАНИТАРИСТИКА,*

отправя с него послание към настоящите и бъдещите творци на инфосферата:
чрез нивото на когнитологията

*на компаративистичната терминология
хората да пребивават в библио–инфо–ноосферата безпрепятствено –
не само без езикови,
но и без географски, административни
и пр. разделителни линии.*

На нивото на всеобхватната феноменология на библио–инфо–ноосферата **функцията на езиковата филтрация и преработка на информацията означава отделянето на „своето“ от „чуждото“ – пропускане, превод на външното (текста) в свое (езика).**

По този начин се **структурира в библио–инфо–ноосферата външното пространство във вътрешно...**

Границата на структуриране на информационното пространство е двустранна (и ПРИНЦИПНО ДИАЛОГИЧНА):

- *едната ѝ страна е обърната към вътрешното пространство на личността (инволюция);*
- *другата – към външното пространство на семиосферата (еволюция).*

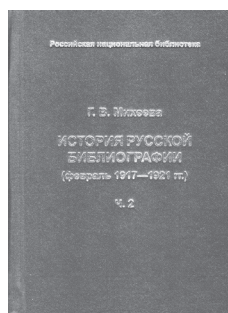
В културно-информационния план на този диалог

**ВСЯКА ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАЦИОННА ЗАДАЧА
(ИЗДИРВАНЕ И УСТАНОВЯВАНЕ НА ИСТИНАТА)
Е ЛОГИЧЕСКО, РАЦИОНАЛНО, ИНТЕНСИОНАЛНО
И ЕЗИКОВО**

**ПРЕБИВАВАНЕ В ШЛЕЙФА НА КУЛТУРАТА,
ЧРЕЗ КОЙТО ВСЕКИ ОТИВА И СЕ НАМИРА ТАМ,
КЪДЕТО ИСКА И МУ Е НЕОБХОДИМО –
ЧРЕЗ ИЗВЪРВЯНИЯ ПЪТ НА ПРЕДШЕСТВЕНИЦИТЕ, –
НО ПО НЕГОВ ПРИВИЧЕН, УНИКАЛЕН НАЧИН.**

И на речниците – от типа на представяния чрез настоящото издание – принадлежи уникална роля, защото чрез тях индивидът пребивава в **НЕПОСРЕДСТВЕН ДИАЛОГ С БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА – БЕЗ ПОСРЕДНИЦИ.**

II.IV. МЕТОДОЛОГИЯ НА ПОЗНАНИЕТО И ПРАКТИКАТА НА ПРЕБИВАВАНЕТО В ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО (Холистична проблематика на полифонията)

II.IV.7. Историята на библиографията – хуманитарна диагностика и прогностика на деформацията на съдържателно-отрасловата картина на знанието

Михеева, Г. В. История русской библиографии (февраль 1917–1921 гг.) : Ч. 2. / Ред. С. А. Давыдова ; Рец. Б. А. Семеновкер и др. – Санкт-Петербург, 2012. – 624 с.

Други рец.: В. А. Фокеев, И. Г. Хомякова, И. А. Шомракова.
ISBN 978-5-8192-0436-8

Галина Михеева (1950–) е руски библиограф, библиотековед и историк на библиографията, доктор на педагогическите науки (1992), професор, заслужил работник на културата на Руската федерация (1996), водещ научен сътрудник на Руската национална библиотека – Санкт Петербург.

От 1997 г. организира „Петербургските четения“.

Автор, съставител и редактор на повече от 400 работи по **теория, история и методика на библиографията, по организация на библиографската дейност и по историята на книгата**, тя е инициатор на проектите по история на Руската национална библиотека (биобиблиографика на сътрудниците ѝ от 1795 г. до наши дни), културното наследство на руското зарубежие и емигрантския печат.

На нея принадлежат повече от половината биографични очерци в капиталната *„История на Библиотеката в библиографията на нейните директори, 1795–2005“* (2006).

Представяната тук част 2. на двутомната монография на Галина Михеева *„История на руската библиография (февруари 1917–1921 г.“*, както и цялото издание, стъпва върху:

1) перфектното познаване от страна на авторката на *текущата базисна библиография на неперIODичните издания*, което става съсредоточие на нейния голям докторат (1992);

2) идеята ѝ да продължи *фундаменталните трудове на*:

- - Н. В. Здобнов *„История на руската библиография до началото на XX век“* (В 2 т.: 1. изд. 1944–1947, 2. изд. 1951, 3. изд. 1955; В 1. т.: Комент. изд. 2012) и

- - М. В. Машкова *„История на руската библиография от началото на XX век (до октомври 1917 г.“* (1969);

3) познаването и осмислянето на многочислени архивни и разнообразни печатни източници.

Като цяло монографията *„История на руската библиография (февруари 1917–1921 г.“* ярко и детайлно осветява един от най-сложните и много малко изучени периоди в живота на Русия.

Точно в този период:

- кристализира идеята за ПЛАНЕТАРНАТА НООСФЕРА (В. И. Вернадски, П. Теяр дьо Шарден, Е. льо Роа);

- но в Русия тогава се установява твърдата монистична материалистична схема в структурата на държавното устройство и обществения живот (*вж: 1.2.3.4.2.5.3.*) във връзка с провежданите в страната т.нар.:

- - „културна революция“, осъществявана върху основите на предаването на материалната база на книжовното дело, което законодателно се закрепя от Конституцията (1918);

- - „военен комунизъм“ (1918–1920), характеризиращ се със стремеж към твърда и крайна централизация;

- - „нова икономическа политика“ (*рус.: НЭП*) (от 1921)...

Първата част на монографията *„История на руската библиография (февруари 1917–1921 г.“* (2006) съдържа подробен анализ на *общата текуща и ретроспективна библиография*. Особено място е отделено на *библиографирането на белогвардейския и на емигрантския печат* от този период. Специални раздели са посветени на най-развитите в разглеждания времеви отрязък *краеведска библиография и библиография на детската литература*.

Интересуващата ни по-специално тук част 2. на тази монография *отразява разнообразна отраслова научно-информационна библиография и препоръчителна библиография*. Особено внимание е отделено на формирането на библиографията в Червената армия. Характеризирана е *издателско-книготърговската библиография*. Разкрита е дейността на съществуващите и възникналите през 1917–1921 г. библиографски организации. Специални раздели са посветени на развитието на *библиографската периодика, теорията и методиката на библиографията* в този период, на *преподаването по библиография*, на развитието на *справочно-библиографското обслужване*.

Широк е адресът на труда – към всички, които се занимават с историята на културата, литературата, книгата, библиографията и библиотечното дело, историята на Русия и различните ѝ региони в периода на Гражданската война.

Този труд е определен като

**важен източник
за събитията и фактите
за студентите и преподавателите в
ХУМАНИТАРНИТЕ
висши учебни заведения.**

В интересуващия ни контекст – на търсене на универсалното хуманитарно знание²², това което генерира библио–инфо–ноосферата, – попада първият раздел на труда на Галина Михеева *„Отраслова научно-информационна библиография“* (с. 16–261).

Тук е отведено място, следвайки библиографирания материал, на:

- 1. **Обществените науки** (1.1. История, 1.2. Икономика, 1.3. Държава и право. Юридически науки, 1.4. Философия, 1.5. Религия, 1.6. Военни науки);
- 2. Педагогика. Народно образование
- 3. **Художествена литература. Литературознание. Езикознание;**
- 4. Изкуство (Пространствени изкуства, Музикално изкуство, Театрално и зрелищно изкуство);
- 5. **Естествени и точни науки;**
- 6. Медицина;
- 7. Селско стопанство;
- 8. **Техника.**

Академично и високопрофесионално Галина Михеева фиксира **съдържателно-отрастовата диференциация на библиографията (и знанието) през 1917–1921**, което е господващо не само за Русия, но от 1944/1945 г. и до края на 90-те години на XX в. и за целия Централно- и Източноевропейски регион на света.

За тази диференциация е характерна **триадната модулация**:

1. **обществено-политическа библиография;**
2. **естествено-научна и техническа библиография;**
3. **библиография на художествената литература и изкуството.**

В тази характеристика наблюдаваме **отсъствието в изследвания масив на ХУМАНИТАРНИТЕ НАУКИ**, в които естествено са встроени обществените (вж: I.2).

Хуманитарното знание, обозначаващо и обособяващо (от XIV–XV в.) преди края на XVI и началото на XVII в. – периодът, от който се отчита съвременната наука, основана на най-важната ѝ съставляваща – емпиризма (методологията на опита, индуктивната логика), **става светоглед – епистемологичен израз на концептуалната натовареност на частното, технологичното знание, явяващо се приложение на естествено-научното**²³.

Спецификата на диалектичката на взаимовръзката **науки за природата–науки за духа** се вкоренява в типични структури на теоретичното мислене, утвърди ли се в европейската култура след края на XVII в.

Несъмнено **източник на този процес след номинализма** (Фр. Бейкън) са и **картезианството**, и последвалото го философско-научно движение (**дуализмът „душа–тяло“** на Р. Декарт, Б. Спиноза), характеризиращо се с **последователна двойственост на пределно категоричното разделяне на света на две самостоятелни (независими) субстанции**:

- **измерима (res extensa) и**
- **мислеща (res cogitans).**

Известно е, че проблемът за взаимодействието на тези две субстанции в мислещото същество се оказва принципно неразрешим не само в руслото на самото **картезианство** – акт, чрез който категорично е засвидетелствана методологичната непродуктивност на подобни парадигмални противоречия.

Хуманитарното и в ЗНАНИЕТО (науката), и в **БИБЛИОГРАФИЯТА** като холистична картина на съвременното (и на всяко друго!) общество (вторично-документално моделиране), и в **ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАЦИОННИЯ АКТ** (феноменологията), – **КОИТО СА ТЪЖДЕСТВЕНИ И ТРАНСФОРМИРАЩИ СЕ ЕДНА В ДРУГА ПЛАНЕТАРНИ СФЕРИ**, през XXI в. е **ИНТЕРАКЦИОНИЗМЪТ**, **обезпечен и генериран от способността на човека да установява връзки ПО ВСИЧКИ НАПРАВЛЕНИЯ НА РЕАЛНОСТТА И СЪЗНАНИЕТО**.

Интеракционизмът, който **НЕПРЕДСКАЗУЕМО И ПОСТОЯННО** подрежда, съотнася, противопоставя, изключва и т.н., който **ХАРМОНИЗИРА** библио-инфо-ноосферата, е **откритата синархия на тази постоянно трансформираща се сфера**.

Така се проявява **човешката „мярка за всички неща“** (Протагор), защото интеракционизмът е **качествено пропорционален** едновременно:

- **и на семиосферата** (на нейната полифонична многомерност);

- и на човека (оживяващ тази система чрез способността си да установява връзки в културния смисъл на феномена).

Научно-обективното фиксиране от Галина Михеева на **ОТПАДНАЛОТО ХУМАНИТАРНО ЗНАНИЕ** (при доминирането на обществено-политическото) в представяния труд на езика на съвременната цивилизация е **КУЛТУРОЛОГО-ФЕНОМЕНОЛОГИЧЕН ЕКВИВАЛЕНТ НА ХУМАНИТЕРНИТЕ ИЗМЕРЕНИЯ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ СТАТУС, но и ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ** за

**ОБЩЕСТВЕНОЗНАЧИМИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ
ПРИ ИЗГУБВАНЕТО НА ХАРМОНИЯТА
НА КОСМИЧЕСКОТО МНОГООБРАЗИЕ
НА ЗНАНИЕТО И ИНФОРМАЦИЯТА.**

Трудът на Галина Михеева фотографира с естествено-научна точност **ОТСЪСТВИЕТО НА ХУМАНИТАРИСТИКАТА КАТО ОБЩЕСТВЕН ИЗМЕРИТЕЛ НА ДЕФОРМАЦИИТЕ...**

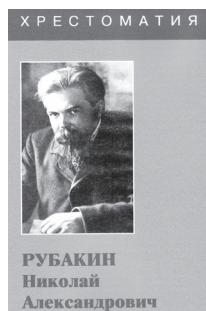
И не от друга гледна точка акцентираме на този труд тук, а единствено във връзка с въпроса:

**ХИПЕРТРОФИРАНЕТО НА ТЕХНИКАТА,
ИМАЩО МЯСТО В НАШИЯ СВЯТ ДНЕС,
КОЕТО Е ДИСБАЛАНС
В ОБЩИЯ КАЛЕЙДОСКОП НА ЗНАНИЕТО И ИНФОРМАЦИЯТА,
НЕ Е ЛИ СИГНАЛ
ЗА ОБЩЕСТВЕНИ ПОСЛЕДСТВИЯ,
КОИТО ВЕЧЕ ПРОИЗТИЧАТ,
НО ОЩЕ НЯМАМЕ ПРЕДСТАВА ЗА ТЯХ (вж: П.П.5.)²⁴...**

**(„Когато дървото съхне, листата му окапват.“ –
Избрани чански изречения, прев. А. К.).**

...Времето в библио-инфо-ноосферата тече във всички посоки едновременно (А. Айнщайн) – не само от миналото към бъдещето, но и от бъдещето към миналото, защото то е в съответствие с идеалното информационно пространство, което е хуманитарно измеримо като симбиоза на двете субстанции на света – *res extensa* и *res cogitans*.

Водени от методологията на познанието и практиката на пребиваването в информационното пространство, чрез библио-инфо-ноосферата земните обитатели имат уникален геокосмичен ментален измерител – *компас* за хармония в мирозданието.

**II.IV.8. Библиопсихологията –
ядро на библиосоциологията**

**(Н. А. Рубакин: симбиозна хипертекстологична структура
за постмодерните времена)**

Николай Александрович **Рубакин**: хрестоматия / авт.-сост. В. А. Бородина, С. М. Бородин. – М. : Рус. школьн. библиотечная асоц., 2014. – 424 с. : ил. + 16 с. вкл. – (Профес. б-ка школьн. библиотекаря : Сер. 2 ; вып. 1-2)

ISBN 978-5-91540-106-7

Валентина Бородина (1937–) е руски библиотековед и педагог. Доктор на педагогическите науки, професор в Катедрата по библиотекосзнание и теория на четенето на Санктпетербургския институт по култура.

Член-кореспондент на Академията на акмеологичните науки.

Член на Руското психологическо общество, председател на научната секция „Психология и педагогика на четенето“.

Член на Руската и Международната асоциация по четене и Руската училищна библиотечна асоциация.

Сергей Бородин (1936–) е руски инженер, специалист по информатика, педагог.

Доктор (кандидат на техническите науки), доцент.

Координаторна научна секция „Психология и педагогика на четенето“ на Руското психологическо общество.

Член на Руското психологическо общество, координатор на научната секция „Психология и педагогика на четенето“.

Член на Руската и Международната асоциация по четене и Руската училищна библиотечна асоциация.

Христоматията отразява материалите за живота и дейността на руския книговед, библиограф²⁵, популяризатор на науката и писател Николай Александрович Рубакин (1862–1946) и на неговия принос **в библиопсихологията – науката за психологическото взаимодействие на читателя и книгата.**

Официално библиопсихологията се ражда на 22 октомври 1916 г. в Женевския педагогически институт „Жан-Жак Русо“, където тогава се открива секция по библиопсихология на заседание, свикано от директора на този институт П. Бове, проф. на Женевския университет Е. Клапаред, А. Ферьер и директора на Библиографския институт в Брюксел П. Отле. Директор на тази секция става Н. А. Рубакин. Фактически само той работи в нея. Няколко години по-късно тази секция се отделя от Института „Жан-Жак Русо“ и се превръща в самостоятелен **Институт по библиологическа психология.**

От 1907 г. Н. А. Рубакин живее в Швейцария, където събира уникална библиотека, която постоянно се попълва от книги, издавани в Русия.

Всички работи на Н. А. Рубакин по изучаването на читателя, които той печата от самото начало на 90-те години на XIX в., са подготовителни към създаването на тяхна основа на библиопсихологията: „Етюди за руската четяща публика“ (1895), поредица от статии за влиянието на книгата, „Практика на самообразованието“ (1914), „Листа към читателя за самообразованието“ (1922)... В 1922 г. излиза неговият двутомник „Увод в библиологическата психология“, издаден в Париж на френски език.

„Увод в библиологическата психология“ е първият капитален труд по библиопсихология, който е изключително широко отбелязан от специалистите.

Още през 20-те години на XX в. трудовете на Н. А. Рубакин се печатат и в Русия, и извън нея: „За съхраняването на силите и времето за самообразование“ (1914), „Етюди по психология на читателя“ (1914), „Библиологичната психология като теория и практика на книжното дело“ (Прага, 1921), „Какво е това библиологична психология“ (1924), „Психология на читателя и книгата“ (1929)²⁶...

...Но много скоро (вж: П.ІV.7.) в съветските списания и вестници се появяват редица статии, в които авторите им се нахвърлят критично върху библиопсихологията...

Това, което е в основата на библиопсихологията на Н. А. Рубакин, е

**ИДЕАЛНОТО –
ПОРАЖДАЩО СЕ ОТ ЧОВЕШКАТА МЕНТАЛНОСТ
И ВКОРЕНЕНО В ПСИХОЛОГИЯТА
НА ЛИЧНОСТТА НА ЧЕТЯЩИЯ –
ГЕНЕРИРАНЕ НА СМИСЪЛА НА ПРОЧЕТЕНОТО,
ПОЯВЯВАЩ СЕ ОТ УНИКАЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ
ВЪВ ВСЕКИ ЕДИНИЧЕН
ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАЦИОНЕН АКТ
НА ОТНОШЕНИЕТО КНИГА–ЧИТАТЕЛ.**

Следва специално да се изтъкне, че психологията се намира точно „по средата“ между естествените, обществените и хуманитарните науки, и специфично чрез всеки вид – и спрямо техническите науки.

Тя е СВЪРЗАЩОТО ЗВЕНО МЕЖДУ ВСИЧКИ ТЯХ.

Тя е механизъм за извеждане на ХИПЕРСИСТЕМНИ ВРЪЗКИ МЕЖДУ ВСИЧКИ ОБЛАСТИ НА ПОЗНАНИЕТО.

ПСИХОЛОГИЯТА – КАТО НАУКА ЗА ЗДРАВЯ ЧОВЕК – Е ДЕМИУРГЪТ НА УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ЗНАНИЕ.

Психологията разкрива как **идеалното** в психиката на човека е демиургът на **реалност** – и в **психиката**, и в **социума**.

Като геокосмически посоки на значимост в библио-инфо-ноосферата на **библиопсихологията** на Н. А. Рубакин, както и на библиосоциологията на **М. Н. Куфаев**²⁷ (1888–1949), може да бъдат осмислени пораждащите се многообразни и ефективни **СОЦИОЛОГИЧЕСКИ В ОСНОВАТА** си **КНИГОВЕДСКИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ИНФОРМАЦИЯТА**, развивани и разпространяващи се през XX–XXI в.: **Х. Г. Гьопферт** (Göpfert, H. G. /1907–2007/), **Ф. Краузе** (Krause, F. /1928–2014/) – Германия, **Дж. Г. Симънс** (Simmons, J. G. /1915–2006/) – Великобритания, **Й. Е. Баренбаум** (1921–2006) – Русия; **Р. Естивал** (Estivals, R. /1927–2016/) – Франция, **К. Мигон** (Migón, K. /1940–/) – Полша...

Представяната христоматия е адресирана от съставителите ѝ до библиотекарите и другите специалисти в областта на четенето, както и до студентите на библиотечно-информационните факултети.

Това е направено от позицията на разбирането, че

*книгата предоставя възможност
за усвояване на творческото наследство на Н. А. Рубакин
в рамките на образованието и самообразованието,
защото това творчество е*

*„актуално и съдържа научната и практическа перспективност на
ЧИТАТЕЛСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЩЕСТВОТО НА ЗНАНИЕТО“ (с. 4).*

Тъкмо от позициите на целеполагането на христоматията – **ЗА ЧИТАТЕЛСКОТО (вжс: II.IV.10.) РАЗВИТИЕ НА ЗНАНИЕВОТО ОБЩЕСТВО** – Валентина Бородина и Сергей Бородин създават **СИМБИОЗНА ХИПЕРТЕКСТОЛОГИЧНА СТРУКТУРА** на своя труд по всички равнища на библио-инфо-ноосферата, предназначен за постмодерните времена (вжс: I.I.2.):

- 1) **Основни работи на Николай Рубакин** (Н. Р.);
- 2) **Публикации за творчеството на Н. Р.;**
- 3) **Афоризми, изказвания и термини на Н. Р.;**
- 4) **Литература** (основни произведения на Н. Р. по въпросите на книжното и библиотечното дело и изучаването на читателя; научно-популярни работи на Н. Р.; литература за Н. Р.);
- 5) **Хронология на живота и творчеството на Н. Р.** (вжс: II.IV.9.).

II.IV.9. Биобиблиографията – хуманитарно измерение на науката и практиката на библиотечната и информационната дейност

Валентина Александровна **Бородина** : биопр. науч. и пед. деятельности / М-во культуры РФ, Санкт-Петербургск. гос. ин-т культуры ; ред.-сост. Г. В. Варганова ; редкол.: Г. В. Варганова (отв. ред.), В. В. Брежнева, С. А. Владимирова. – Санкт-Петербург, 2017. – 118 с. : с ил. – Библиогр. указ. тр. **В. А. Бородиной** / сост. **С. М. Бородин, Г. В. Варганова** : с. 3–23. – (Сер. „Деятели науки и культуры СПбГИК“ / редкол.: А. Ю. Русаков (гл. ред.), Т. В. Захарчук, С. А. Владимирова; вып. 7) ISBN 978-5-94708-242-5

Сергей Бородин (вжс: II.IV.8.).

Галина Варганова (1958–) е методолог на научните изследвания по библиотекознание и информационна дейност, специалист по мениджмънт на документалните ресурси и изследовател на четенето и читателя като научен проблем.

Тя е доктор на педагогическите науки, професор в Катедрата по библиотекознание и теория на четенето на Санктпетербургския институт по култура (СПбГИК).

Член е на Докторския дисертационен съвет на СПбГИК по специалността 05.25.03. „Библиотекознание, библиографознание, книгознание“.

Член е на Международната асоциация „Диалог на културите“ и Международната организация „Училище на света“.

Тема на голямата ѝ докторска дисертация е „*Научноизследователската работа в библиотечно-информационния отрасъл на САЩ*“ (2003).

Биобиблиографският указател на видния специалист по проблемите на четенето В. А. Бородина (вж: П.IV.8.) е съставен

в лоното на

Петербургската библиотечно-информационна ШКОЛА

по библиотекознание, книгознание, полиграфия,

архивистика, документалистика, библиография,

библиографознание, информатика, информационни технологии,

която – като люлка на космическото мислене за информационните реалии от всички порядъци, е силна със своите традиции, но е открита и за новост.

Днес декан на Библиотечно-информационния факултет в Санктпетербургския институт по култура е **професор доктор на педагогическите науки Валентина Брежнева** – личност, която обединява най-доброто от тази школа, генерира идеите за изданията на СПбГИК, към които принадлежи и представяното.

В цит. издание е поместена интересувашата ни **биобиблиография (417 ном. назв. за 1973–2017 г.)**, макар че основният корпус на изданието представлява очеркови портрети на персоналията, направени от нейни колеги.

Биобиблиографията на Валентина Бородина предизвиква интереса ни с **ЧИСТАТА СИ ЯСНА СТРУКТУРА**:

1) **Научни трудове на В. Б.** (монографии, учебни и учебно-методични пособия, статии, доклади и съобщения, представени от персоналията на научни и научно-практически конференции, семинари и кръгли маси в Русия и извън пределите ѝ);

2) **В. Б. – научен ръководител на докторанти;**

3) **Публикации за В. Б.**

Всички записи в биобиблиографията са дадени в съответствие с действащите стандарти. Материалът е разположен в строг хронологичен ред. В пределите на всяка година подредбата е азбучна.

Справочният апарат на този вторично-документален труд е структуриран от:

- Именен показалец.

- Списък на съкращенията.

Тази структура на биобиблиографията е **изключително ефективна при създаването на аналогични продукти**, отчитайки, че те често са дело на самите персоналии, а **АВТОБИОБИБЛИОГРАФИЯТА** – според утвърдението на историците на световната библиография Г. Шнайдер, Л.-Н. Малкес и К. Симон – е най-рядката библиографска разновидност в библио-инфо-ноосферата (вж: П.V.11.)...

Именно в генерирането на тази структура на представяната биобиблиография – която, бидейки **НАУЧЕН ИНСТРУМЕНТ НА ТВОРЧЕСТВОТО НА ПЕРСОНАЛИЯТА ОТ НАЙ-ВИСОКО КАЧЕСТВО**, очевидно е плод на многогодишен системен труд! – виждаме **ЯСНАТА КОНЦЕПЦИЯ НА СЪЗДАДЕНАТА ПОСТМОДЕРНА ХРИСТОМАТИЯ „Николай Александрович Рубакин“** (вж: П.IV.8.).

Биобиблиографията на Валентина Бородина е образец за **ХУМАНИТАРНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА НАУКАТА И ПРАКТИКАТА НА БИБЛИОТЕЧНАТА И ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ, ЗА КОИТО ОГЛЕДАЛНИ, СЪПЪТСТВАЩИ И ПРЕПЛИТАЩИ СЕ СА КРИТЕРИИТЕ НА ЕСТЕСТВЕН БЛАГОРОДЕН МАКСИМАЛИЗЪМ:**

- **И КЪМ СОБСТВЕНИЯ ТИ ТВОРЧЕСКИ ПЪТ** (наст. разд.),

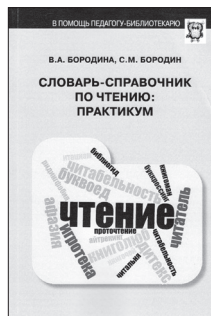
- **И КЪМ ТОЗИ НА ИЗУЧАВАНТО ОТ ТЕБ ТВОРЧЕСТВО НА „ДРУГИЯ“** (вж: П.IV.8.),

- И КЪМ ТОЗИ НА СЪВРЕМЕННОСТИТЕ И ПОТОМЦИТЕ (вж: II.IV.10.).

Ето една интеракция в библио-инфо-ноосферата, която е достойна за уважение...

Ето това е на практика геокосмическо, планетарно мислене БЕЗ НИКАКВИ ДЕМАРКАЦИОННИ ЛИНИИ.

Съществуването на подобна интеракция е индикацията за наличието на ШКОЛА В БИБЛИО-ИНФО-НООСФЕРАТА.

**II.IV.10. Четенето – демиург на
личностното знание
(Речник-справочник: практикум)**

Бородин, В. А. Словарь-справочник по чтению : практикум / В. А. Бородин, С. М. Бородин. – М. : Ассоц. школьн. библиотекарей рус. мира (РШБА), 2017. – 232 с. – (Профес. б-ка школьн. библиотекаря : Прил. к журналу „Школьная библиотека“ : Сер. 1 ; вып. 5). – В помощь педагогу-библиотекарю.
ISBN 978-5-9500443-2-8

Валентина Бородин (вж: II.IV.8. и II.IV.9.).
Сергей Бородин (вж: II.IV.8. и II.IV.9.).

В появилото се в библио-инфо-ноосферата – след обосноваването на библиопсихологията (Н. А. Рубакин) (вж: II.IV.8.) и библиосоциологията (М. Н. Куфаев) (вж: II.IV.8.) направление **ЧИТАТЕЛОЗНАНИЕ** (Й. Е. Баренбаум)²⁸ се съсредоточава хуманитарно-научно знаниево поле за значителните натрупани информационни ресурси, нуждаещи се в систематизация за тяхното рационално усвояване от професионалното общество.

Читателознанието – като обект на научно изследване на комплексния му ПСИХО-СОЦИАЛЕН ФЕНОМЕН, в представяния тук речник-справочник по четенето – за първи път е ситуирано в справочно-енциклопедичната литература (към която принадлежат речниците) (вж: II.III.6.).

**„Това не е само речник-справочник,
но и – на негова основа –
ПРАКТИКУМ В СФЕРАТА
НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА,
ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И ПРАКТИЧЕСКАТА
ЧИТАТЕЛОВЕДСКА ДЕЙНОСТ.“ –
обобщават авторите (с. 7).**

Достигнатият иновационен синтез е плод на
КОМПЛЕКСНО ЦЕЛЕПОЛАГАНЕ:

**1) създаване на интегрирано
ЧИТАТЕЛОВЕДСКО ЗНАНИЕ
за използване в професионалната читателска социализация и
2) повишаване на професионалната грамотност,
компетентност, култура на четенето на специалистите,
занимаващи се с усъвършенстване
на читателоведското знание, натрупване на
ЛИЧНОСТНО ЗНАНИЕ
(англ.: personal knowledge)²⁹.**

Съединяването в това издание на магистралите на читателоведското с личностното знание е новаторското в труда на Валентина Бородин и Сергей Бородин.

Според цит. британски учен от унгарски произход Майкъл Полани (Michael Polanyi, 1891–1976) за оценката на научните теории най-важно значение има „неявното“, скрито, неписано, неформално знание (англ.: tacit knowledge)³⁰, което се придобива и усвоява

само в НЕПОСРЕДСТВЕНОТО ОБЩУВАНЕ. Именно тази концепция използва американският философ на науката и неин историк **Томас Кун** (Kuhn, Thomas, 1922–1996).

Скритото знание не просто не се изразява в явна, рационална, експлицитна, кодифицирана форма – като формули, описания, диаграми, инструкции или учебни текстове, а олицетворява една **скрита ЛИЧНОСТНА КУЛТУРА и ОСОБЕНИ (ИНДИВИДУАЛНИ) НАВИЦИ, КОИТО НИ СЕ ПРЕДАВАТ ДОРИ В НЕОСЪЗНАТ ВИД** (срв.: безсъзнателното – паметта: А. Субето – вж: П.V.11.).

**Четенето –
като демиург на личностното знание –
е форма на
НЕПОСРЕДСТВЕНОТО ОБЩУВАНЕ
С ДУХА И ИНТЕЛЕКТА НА ХОРАТА
ПО ЦЕЛИЯ ХРОНОТОП
НА БИБЛИО-ИНФО-НООСФЕРАТА.**

Това положение е фиксирано от руския философ-космист **Иван Илин** (1883–1954) като **изкуство на четенето**:

„Всеки писател мечтае за своя читател – какъв е той и как му е необходимо той да чете, за да разбере вярно и пълно написаното... Защото истинският читател му обещава желаното щастие на духовна „среща“...

В някакъв смисъл всички ние сме „читатели“: очите пробягват по буквите, буквите се подреждат в думи, зад думите се крие определено значение и връзка, благодарение на което думите се превръщат във фрази, и ти вече си представяш нещо обикновено, изтъркано, мимолетно, достатъчно за употреба, не винаги от пръв поглед разбираемо и също така охотно изчезващо в бездната на миналото. Бедни „читатели“! Бедно „четене“! Механизъм без дух! Поток от празнословие. Повърхностна култура.

Не, това, което действително може да се нарече „четене“, – е нещо съвсем друго.

...Пред нас са богатства на чувства, постижения, идеи, образи, волеви разреци, призови, подредби, цял духовен кладенец – явното и едновременно СКРИТОТО, даденост, едновременно изпълнена с ТАЙНОПИС. Нека този, който може, да освободи това съчетание от черни мъртви ченгелчета, да ги дешифрира и оживи, и след това – да погледне на него. Мислят, че това е толкова леко; предполагат, че това могат всички... В действителност на това са способни единствено само малцина. Защо?

Защото трябва да се отдаде на книгата цялото наше внимание, всички духовни способности и вярната духовна насоченост... Защото истинското четене – е своего рода ХУДОЖЕСТВЕНО ЯСНОВИДСТВО, което е призвано и способно точно и пълно ДА ВЪЗПРОИЗВЕДЕ ДУХОВНИТЕ ВИЖДЕНИЯ НА ДРУГ ЧОВЕК, ДА ЖИВЕЕШ В ТЯХ, ДА ИМ СЕ НАСЛАЖДАВАШ И ДУХОВНО ДА СЕ ОБОГАТЯВАШ ЧРЕЗ ТЯХ. Това е победа над разума, отдалечеността и епохата. Това е силата на духа – да оживяват буквите, да се откриват в нас вътрешни пространства, да се съзерцава нематериалното, да се отъждествява с непознати или даже починали хора, и заедно с авторите – ХУДОЖЕСТВЕНО И МИСЛЕНО ДА СЕ ПРЕЖИВЕЕ СЪЩНОСТТА НА ВСЕЛЕНАТА.

...По четенето може да се познае човекът. Защото всеки от нас е това, „което“ той чете; и всеки човек е това „как“ той чете; и всички ние ставаме това, което узнаваме от прочетеното, – като букет цветя, събрани от нас в четенето...“⁴³¹

Словникът на речника-справочник на Валентина Бородина и Сергей Бородин включва цялата палитра на векторите на **четенето и изучаването му**:

- 2325 термини и понятия;
- 228 определения;
- 174 науки и научни дисциплини;
- 9 концепции...

...На с. 86 – например – в единен азбучен ред се оказват дешифрирани и снабдени с дескриптори и библиографска информация такива термини и понятия:

- култура на четенето;
- личност на читателя;
- лонгитудно четене;
- материнско четене;
- междучитателско общуване;
- методика на обучението по четене.

Използваните и прецизно подобрани за 50-годишния изследователски път на двамата автори 578 библиографски описания на публикации по проблемите на четенето и изучаването му позволяват пределно диференцирано и системно да се изведе богатата палитра на читателоведското знание.

За това допринася и фактът, че именно авторите са първите създатели на *обобщаващи трудове по читателознание, които прекриват – в хуманитарните измерения! – извън границите на диференцираното разглеждане на феномена („Тезаурусът като огледало на теорията и практиката на читателското развитие на личността“ – 2002; „Изучаване на терминологичното пространство в читателознанието“ – 2011).*

Такива солидни обобщаващи са и трудовете на В. С. Крейденко (гл. „Методи на терминологичния анализ и операционализация на понятията в библиотечните изследвания“ от учеб.-метод. пособие „Библиотечни изследвания“ – 2007), Е. С. Романичева („Глосар по четене“ – 2012) и Ю. П. Мелентиев („Терминология и терминосистема на научното знание за четенето“ – 2015)...

Направената в труда на Валентина Бородина и Сергей Бородин **квалитология и квалитметрия на читателската дейност, съпътствана с учебни задания** (с. 170–188), е **симбиоза на библиометрията и хуманитарните измерения на читателознанието**

като

**ЛИЧНОСТНОЦЕНТРИЧНО КОСМИЧЕСКО ПОЗНАНИЕ
ЗА СВЕТА НА ЧОВЕКА
и изучаването на този свят чрез феномен, изразяващ
ЛИЧНОСТТА НА ЧОВЕКА – ЧЕТЕНЕТО.**

Именно чрез мислене като формираното в представяния труд библиотечната и информационната дейност са люлка на хуманитаризма и вестител на планетарната хуманистика.

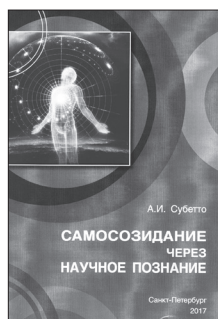
**II.V. ГНОСЕОЛОГИЯ НА ПРЕБИВАВАНЕТО
В ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО
(Самопознание и самосъзидание)**

II.V.11. Персоналият на твореца

**(Личностното самосъзидание и общественият интелект
чрез научно-мирогледно познание на ноо-инфо-библиосферата)**

Субетто, А. И. Самосозидание через научное познание (опыт автогносеургии) : научно-филос. эссе / Ноосферная обществ. акад. наук, Смольн. инст. РАО, Сев.-Вост. Федер. унив. им. М. К. Аммосова, Новгор. гос. унив. им. Ярослава Мудрого, Петровск. акад. наук и искусств, Рос. акад. естеств. наук и др. ; Под науч. ред. Л. А. Зеленова. – Санкт-Петербург, 2017. – 110 с. : с фотопортр. авт.

ISBN 978-5-00045-445-9

Александър Субето (1937–) е руски философ – космист и енциклопедист, специалист по социална философия, философия на науката и философия на техниката, създател на концепция по изследваните от него сфери.

Академик, професор, доктор на философските науки, доктор на икономическите науки, доктор на техническите науки.

Президент на Ноосферната обществена академия на науките, вицепрезидент на Петровската академия на науките и изкуствата, председател на Санктпетербургското отделение и на Философския съвет на Руското космическо общество, вицепрезидент на Международната академия за хармонично развитие на човека (ЮНЕСКО), академик на Европейската академия за естествени науки, Международната академия на науките по екологическа безопасност, Международната академия на психологическите науки, член на Международния висш научен съвет, Международната академия по информатизация при ООН, Международната академия по акмеология, Универсалната академия на науките, изящните изкуства и културата, Академията по социални технологии и местно управление...

Гранд-доктор по социална философия, пълен професор на Международния университет по фундаментално обучение на Оксфордската мрежа на университетите (Оксфорд) Заслужил деец на науката на Руската федерация, лауреат на премията на правителството на Руската федерация, лауреат на международния конкурс на ЮНЕСКО за постижения в науката (2011)...

Защитените от него дисертации са в областта на: **техническите** („Усъвършенстване на управлението чрез качеството на строителните обекти на Министерството на отбраната“ – 1973), **икономическите** („Теоретико-методологични основи на изследването на проблемите на качеството на сложна продукция“ – 1990) и **философските** („Общественият интелект: социогенетични механизми на развитието и оцеляването“ – 1995) науки.

На 25.VIII.2018 г. Александър Субето изпраща **Отрито писмо**³⁵ на заслужилия професор по екология **Уйлям Рипъл** (William J. Ripple) от Орегонския държавен университет (САЩ) – ръководител на Международния екип от автори на „Предупреждение към човечеството: Второ предупреждение“ (World Scientists' Warning to Humanity: A Second Notice) (2017), което събира подписите на 15 000 учени от 184 страни (първото писмо е от 1992 г. и включва подписите на 1700 учени).

Оценявайки „предупреждението“ на У. Рипъл като „**акт и исторически документ с голямо хуманистично значение**“, Александър Субето обръща внимание на факта, че в него не са посочени **причините за изострянето на глобалната екологична криза на планета, преминала във фаза на глобална екологическа катастрофа**, фиксирани от самия него още на границата на 80-те и 90-те години на XX в.: „**И процесите на тази катастрофа продължават да се развиват с ускорение, определяйки стремителното потъване на цялото човечество в „бездната“ на процесите на екологическата гибел на XXI в.**“

Коригирайки **поредността** на предупреждението на У. Рипъл на 10-о, Александър Субето изброява прозвучалите във времето предупреждения към човечеството, първото от които е фиксирано 4700 години преди нас под формата на **надпис на една от стените на Хеопсовата пирамида**. Това предупреждение принадлежи на **древноегипетския мислител Имхотеп (жрец, учен и архитект на първата пирамида, ок. 2750 пр.н.е.)**, който – по догадката на Александър Субето, – под въздействието на регионалната екологическа катастрофа между V–IV хилядолетия пр. н.е., която поражда пустинята Сахара:

**„Хората ще загинат
от неумението да се ползват от силите на природата
и от незнанието на истинния свят.“**

(с. 2 на *цит. Отворено писмо*)...

Последното предупреждение, обърнато към човечеството – според Александър Субето, – е това на **австралийката Шарън Бъроу (Sharan Burrow)** – генералния секретар на Международната конфедерация на профсъюзите (General Secretary of the International Trade Union Confederation) и един от председателите на Световния икономически форум в Давос, Швейцария (World Economic Forum), състоял се на 23–26.I.2018 г., на който тя заявява, че **процесите на разделяне на света не могат да бъдат спрени, докато действат „законите на пазарната алчност“**, и в същото време **85% от населението на света очаква промени, и поради това „е нужно НОВО ВИЖДАНЕ НА БЪДЕЩЕТО, НОВО**

МОДЕЛ НА СВЕТА“ (с. 3 на *цит.* Отворено писмо).

Александър Субето е лидер именно на редица **НАУЧНИ ШКОЛИ ЗА НОВИЯ МОДЕЛ НА СВЕТА** (по: квалитология и квалиметрия; системогенетика и теория на циклите, метакласификация на познанието; теория на обществения интелект; неklasическа социология и социогенетика; философия на управляващия разум и новата парадигма на науката за управление; неklasическо ноосферно човекознание; системология на образованието; ноосферизъм на парадигмата на универсалния еволюционизъм и устойчивото развитие; учението за планетарната кооперация на родите-етноси на ноосферна основа...).

По негова инициатива през 1992 г. на база на Изследователския център по проблемите на качеството на подготовката е създаден ежегоден симпозиум *„Квалиметрия на човека и образованието. Методология и практика“*, на който той е председател.

Във връзка с 80-годишнината на учения, на 28 януари 2017 г., в Санкт Петербург (Русия) при изключителна тържественост се учредяват и провеждат първите, създадени в негова чест, *„Субетовски четения“*³¹ – уникален прижизнен акт на почит към учен. Към този момент числото на публикуваните от него научни работи надхвърля 2100, над 350 от които са научни монографии.

Под ръководството на Александър Субето и с активното му участие са издадени капиталните колективни монографии: *„Вернадскианская революция в системе научного мировоззрения – поиск ноосферной модели будущего человечества в XXI веке“* (2003), *„Социогенетические основания трансформации общества“* (2004), *„Управление качеством высшего образования: теория, методология, организация, практика“* (в 3 т.; 2005), *„Ноосферизм: арктический взгляд на устойчивое развитие России и человечества в XXI веке“* (3 т. в 6 кн.; 2007, 2009, 2011), *„Ноосферное образование в евразийском пространстве“* (3 т. в 6 кн.; 2009, 2010, 2011)...

От 2006 г. се публикува 13-томно събрание на съчиненията на учения *„Ноосферизъм“* (публ. 10 т. в 15 кн., които непрекъснато се увеличават с нови обобщаващи моногр.).

По-нови монографични издания на Александър Субето: *„Исповедь последнего человека“* (2011), *„Начала теории социального менеджмента качества. Ноосферно-социальная парадигма“* (2012), *„Ноосферное смысловедение“* (2012), *„Планетарная кооперация этносов – основа гармоничного развития человечества в XXI веке“* (2012), *„Вернадская революция как научно-методологическая основа формирования ноосферного общества“* (2013), *„Ноосферно-научные и духовно-нравственные основания выживания человечества в XXI веке“* (2013), *„Слово о русском народе и русском человеке“* (2013), *„Человек, наука и экономика в эпоху Великого Эволюционного Перелома: Ноосферный императив“* (2013), *„Учительство XXI века: Ноосферная миссия“* (2016), *„Русское человековедение по Д. М. Балашову“* (2017), *„Ноосферная апология человека“* (2018)...

Специално следва да се изтъкнат и колективните монографии и сборници, появили се под научната редакция на Александър Субето: *„Вернадскианская революция в научно-образовательном пространстве России“* (2013), *„В. И. Вернадский и ноосферная парадигма развития общества, науки, культуры, образования и экономики в XXI веке“* (в 3 т.; 2013), *„Ноосферизм и ноосферология в спасении жизни человечества и природы“* (2013), *„Ноосферное образование в евразийском пространстве: Том 6: Ноосферное образование как механизм устойчивого развития России в XXI веке“* (2016)...

Особено следва да се изтъкне автобиобиблиографският (вж: **II.IV.10.**) принос на Александър Субето – той дава **вторично-документална картина на своите собствени научни работи** *„Библиографическая систематика работ...“* (2012). Тази задача е доста сложна, като се има в предвид и огромното творчество на персоналията, и неговото многообразие. Въплъщението ѝ на практика е плод на високо научно съзнание за значението на автобиобиблиографията за научното общество. Авторът и тук проявява оригиналност, която е съединена с присъщия му енциклопедизъм (защото автобиобиблиографията се създава по законите, които творецът поставя над себе си!). Той дава интересен образец на жанра.

Автобиобиблиографията е структурирана в две огледални части:

- *библиография на публикуваните работи*, подредени по години на издаване, снабдена със специално разработена библиография на книгите (монографии и брошури), подредени по азбучен ред (във всеки раздел на основния корпус има еднотипни вътрешни рубрики: **Книги; Статии, тезиси, доклади; Ръкописни научни работи**, в които материалът е номериран самостоятелно, започвайки винаги от 1);

- *тематична библиография*, в която с мощен метакласификационен подход са изведени 52 семантични комплекса (**Ноосферизъм; Квалиметрия; Човекознание; Креатология; Руски космизъм; Философия на образованието; Некласическа психология...**), във всеки от който материалът е групиран еднообразно (книги и дисертации, подредени азбучно, и статии, поднесени в *хронологичен ред*).

С библиографската систематика на научните работи на Александър Субето пред нас се открива **метапрочит на творчеството на персоналията**.

Това творчество е пронизано от крилати мисли.

Ето някои, *цит.* по ключовата монография „*Ноосферное смысловедение*“ (2012) (в *цит.* е съхранена орфографията на А. С. – Бел.: А. К., Н. К., Н. В.):

- „Думата „**смысль**“ е древноруска³² дума. Тя включва в себе си и „разбиране“, и „знание“. „Аз о[Бел.: А. К., Н. К., Н. В.]смыслям“ – означава едновременно и **разбиране**, и **знание** на този предмет, за който говоря. „Смысль“ се състои от корена „мысль“ и представката „с“ [и представката „о“ – Бел.: А. К., Н. К., Н. В.]. „Мысль“, „мысля“ – това е нещо („образ“, словесен израз), което предава някакво съдържание, знание, и едновременно създава това съдържание, знание. А „смысль“ – това е „с **мысль**“, по аналогия да си припомним думите „знание“ и „с^ъзнание“.

СЪЗНАНИЕТО –

*това е „знание“ на това, което то „знае“,
т.е. ОТРАЗЕНО (лат.: reflexio) ЗНАНИЕ.*

Така и „смысль“ – мисъл за мисълта,

т.е. ЗНАНИЕ ЗА ТОВА,

КОЕТО ОЗНАЧАВА МИСЪЛТА

(този израз, образ, който тя предава) (с. 14);

- „*Да се осъзнае смисълът – значи да се разбере.*

А РАЗБИРАНЕТО е основа на ОБЩУВАНЕТО

не само между хората,

но и между човечеството и Света³³“ (с. 15);

- „*Ноосферното смислосъзнание –*

това вече не е просто смислосъзнание, а НООСФЕРНО, т.е.

разширило хоризонта на виждане

на смислите на битието на човека

до равнище на проблемите

на единството на Човека и Природата,

под които се крият такива макросистеми,

в които е потопено битието на човечеството

като Биосфера на Земята, планетата Земя,

Слънчевата система,

Галактиката, Вселената или Универсума“ (с. 16);

- „*смысльът на живота на човека*

е в творчеството на човека,

в неговото съзидание,

а не в потреблението.

Това посочват достиженията на всички науки“ (с. 28);

- „Разумът преди всичко е интелект, но интелект в неговия висш стадий на развитие, надарен с мъдрост, регулиращ се от критериите на Истината, Доброто и Красотата“ (с. 34);

- „Съзнанието на човека в продължение на цялата история на неговото формиране се издига на равнището на космичното, космопланетарно, ноосферното съзнание на човека (с. 139)...

...А ето и едно, станало крилато, предупреждение на Александър Субето:

„Творчеството е необходимо на човека, то изпълнява космическа прогресивна функция, без него е възможна гибелта на човечеството“.³⁴

Половинвековното творчество на Александър Субето – чрез една от най-новите му книги **научно-философското есе „Самосъзидание чрез научнопознание“** – е събитие в ноосферата.

Имайки предвид цялото си творчество, Александър Субето започва своето есе с думите:

**„Както често се случва с всеки творец,
неговото „произведение“ започва да проявява „рязък нрав“,
тъй като зад пълното разкриване на темата
винаги се скрива определена „ЛОГИКА“,
която започва да диктува свои „правила“ и „критерии на завършеност.“ (с. 7).**

В творбата не се обяснява самата ноосфера като обект на изследване, а авторът й – учен, който в *огромното* (вж: по-горе) си творчество, в което обосновава планетарното (ноосферично) мислене в края на ХХ–началото на ХХІ в., си поставя за цел

**ДА РАЗКРИЕ ЛОГИКАТА НА СВОЕТО ТВОРЧЕСТВО
КАТО ФОРМИРАЩА СЕ СИСТЕМА
(ГНОСЕОЛОГИЯ НА ЛИЧНОСТНОТО СИ ЗНАНИЕ).**

Под тази логика, – пише Александър Субето, –

**„се крие моята рефлексия,
възникнала с 80-годишния мой юбилей <...>,
която обхваща моя творчески път
на изкачване по стъпалата на обобщението
в процеса на моята научна и педагогическа дейност,
заставила ме действително да осмисля това,
което аз условно бих нарекъл „металогика“
на моето формиране като учен и философ.
Тази моя рефлексия има още едно название – автогносеургия.**

**„Автогносеургия“ е мой неологизъм,
който е свързан с понятието „гносеургия“
на известния руски философ-космист
от втората половина на ХІХ век
Николай Фьодорович Фьодоров.
и означава това понятие**

**СИНТЕЗ НА ПРОЦЕСА НА ПОЗНАНИЕ ОТ ЧОВЕКА НА СВЕТА
И ПРОЦЕСА НА СЪТВОРЯВАНАТА ОТ НЕГО „ИЗКУСТВЕНА ПРИРОДА,
СЪЗИДАНИЕТО („ГНОСЕУРГИЯ“).
„АВТОГНОСЕУРГИЯ“ Е ГНОСЕУРГИЯ,
ОСЪЩЕСТВЯВАНА ОТ ЧОВЕКА,
И ОБЪРНАТА КЪМ САМИЯ НЕГО,
ЗАЩОТО, ПОЗНАВАЙКИ И ТВОРЕЙКИ СВОЯ „СВЯТ“,
ТОЙ ЕДНОВРЕМЕННО ПОЗНАВА И ТВОРИ САМИЯ СЕБЕ СИ.“ (с. 7).**

В труда „Самосъзидание чрез научно познание“ познанието – обект на изучаване в *гносеологията* като раздел на философските знания, известен от времето на Сократ и Платон (*гр.*: gnosis – знание + logos), се свързва с *личностното знание* (М. Полани /вж: II.IV.10./), за да осмисли и *самото познание*, и *самоизграждането на личността на познаващия* – **САМОСЪЗИДАНИЕ.**

**Ноосферата като научно-мирогледна система на ХХІ в.
се самоосмисля чрез труда**

*„Самосъзидание чрез научно познание“
и персоналията на огромно ноосферично творчество
се превръща в
ГОВОРЕЩО БИТИЕ НА БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА
(„Ние сме устата на пространството / и времето“ –
А. А. Тарковски, прев. А. К.).*

С този труд пред нас се разгръща отворена карта на пребиваването в идеалното информационно пространство, в което се срещат самопознанието и самосъзиданието в творчеството.

От тази карта прозира „златната врата“ (израз: Якоб и Вилхелм Грим) на **СОБСТВЕНОТО НИ ВЛИЗАНЕ В БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА КАТО СВЪРЗВАНЕ С ОБЩЕСТВЕНИЙ ИНТЕЛЕКТ**.

Посочен е ключът към тази врата: **ОБРАЗОВАНИЕТО**.

За осъществяването на описаното СВЪРЗВАНЕ НА ЛИЧНОСТТА С ОБЩЕСТВЕНИЙ ИНТЕЛЕКТ (БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА) е необходим **ИМПЕРАТИВ** на СОБСТВЕНАТА ВОЛЯ НА ЛИЧНОСТТА (А. Шопенхауер, Е. Коген, П. Наторп, С. Л. Рубинштейн).

Волята е действащ реактив на съзнанието по **МИРОГЛЕДНИ ПОДБУДИ**.

Размерите на пространството на библио-инфо-ноосферата се определят от нашето **СЪЗНАНИЕ** (с. 104).

Смисълът на живота е посочен като **НООСФЕРЕН** (с. 108).

Ноосферизмът е и не само НОВА НАУЧНО-МИРОГЛЕДНА СИСТЕМА, но и НОВ ПЪТ НА РАЗВИТИЕТО НА ЧОВЕЧЕСТВОТО!

Тези идеи, чието интерпретиране тръгва от книгите на Александър Субето „Онтология и феноменология педагогического мастерства“ (1999), „Введение в Неклассическое Человечествоведение“ (2000), „Разум и Анти-Разум“ (2003), осмислят **ИНДИВИДУАЛНОТО** като проява на **ТВОРЧЕСКАТА ИНТУИЦИЯ**, основана на **БЕЗСЪЗНАТЕЛНОТО – ПАМЕТА** на цялата предшестваща еволюция, криеща се в дясното полукълбо на човека, която излиза на повърхността на **СЪЗНАНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ТВОРЧЕСКИЯ АКТ**.

И база на **АЗ-ОНТОЛОГИЯТА (АЗ-БИТИЕТО)** на човека е **НИЕ-ОНТОЛОГИЯТА (НИЕ-БИТИЕТО)**. Всеки опит да се откъсне **АЗ** от **НИЕ** е катастрофичен за **АЗ**.

В дълбинния **самосъзидателен акт на научното познание** **АЗ** встъпва в интеракция с геокосмическия статус на **НИЕ – БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА**.

Природата на тази интеракция е **МЕНТАЛНА – ИДЕАЛЕН** реактив, който преобразува **РЕАЛНОСТТА** и **СЪЗНАНИЕТО**.

(„Величието на човека е в мисълта“ – Блез Паскал.)

II.VI. ТРАСИРАНЕ НА ПОЗНАНИЕТО И ПРАКТИКАТА НА ПРЕБИВАВАНЕТО В ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО (Проскопия на моделирането на информационната среда)

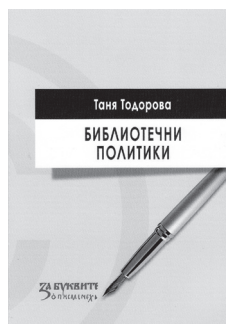
II.VI.12. Библиотечните политики – инструментът на макромоделниране на реалността (Тенденции на променящата се информационна среда)

Тодорова, Таня. Библиотечни политики : [Моногр.]. – 2. изд. –
София : За буквите – О писменехъ, **2017. – 192 с. : с ил.**
ISBN 978-619-185-292-5

Таня Тодорова (1968–)

Български библиотековед с широка интердисциплинарна ориентация, основана на хуманистично кредо.

Професор, доктор на науките. Ръководител на катедра „Библиотечен мениджмънт и архивистика“ и заместник-ръководител на меж-

дуфакултетска катедра „Информационно-комуникационни технологии в библиотечните науки, образованието и културното наследство“ при Университета по библиотекознание и информационни технологии – София, България.

Лектор по програмите *ЕРАЗЪМ* и *ЕРАЗЪМ+* на ЕК в Хумболт университет – Берлин, Виенски университет – Австрия, Вилнюски университет – Литва, Загребски университет – Хърватска, Хаджеттепе университет – Анкара, Турция, Политехнически институт – Порто, Португалия.

Член е на Съюза на учените в България, Българската библиотечно-информационна асоциация, Асоциацията на университетските библиотеки, Междууниверситетска мрежа по културно наследство на ЮНЕСКО (Inter-university Network of Cultural Heritage at UNESCO – INCH at UNESCO), Управителния съвет на Европейската асоциация за библиотечно-информационни изследвания и образование (European Association for Library & Information Education and Research – EUCLID).

Защитени дисертации: „Списание „Български книжици“ (1858–1862): (В контекста на културната история на България през 60-те години на XIX век)“ (2008), „Авторско-правна компетентност на специалистите от библиотечните и други културни институции“ (2018).

С основните научни интереси на Таня Тодорова – **приложение на информационно-комуникационните технологии в библиотечно-информационната сфера и хуманитаристиката**; изследвания на Българското възраждане; дигитализация и дигитални библиотеки; публична комуникация; проект мениджмънт; информационни, образователни и културни услуги за хора с увреждания..., – проблематика, която тя успешно развива в контекста на интеграционните процеси в библио-инфо-ноосферата във вид на управление и участие в множество проекти, се показва, че **БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ СА КОМПОНЕНТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**.

Таня Тодорова активно отстоява **интердисциплинарните процеси в тази сфера** като **симбиоза между областта на научните изследвания и висшето образование**.

Както тя показва в научната си продукция,

**културно-информационната природа на библиотеките
ги превръща в научна, образователна, правна,
икономическа, социална институция
на общественения организъм,
осигуряваща, управляваща,
проектираща знанието на обществото
в глобализация се свят.**

След учебника „Разработване и управление на проекти в библиотечно-информационния сектор“ (2014) и учебните помагала *Library, Information and Cultural Heritage Management* (2012) и *Erasmus Intensive Program 'Library, Information and Cultural Heritage Management – Academic Summer School' /2011-2013/* (2013) на Таня Тодорова, нейната монография „Интеграционни процеси в библиотечно-информационната сфера“ (2014) отваря пътя към осмислянето на библиотечните асоциации и глобалните тенденции в информационното общество, като:

1) Систематизиране на информацията за **историята, мисията, целите, структурата и функционирането на библиотечните сдружения**: Международната федерация на библиотечните асоциации и институции (ИФЛА – IFLA /International Federation of Library Association and Institutions/); Европейското бюро на библиотечните, информационните и документационните асоциации (ЕБЛИДА – EBLIDA /European Bureau of Library, Information and Documentation Associations/); Асоциацията на европейските изследователски библиотеки (ЛИБЕР – LIBER /Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche/); Европейската асоциация за библиотечно-информационно образование и изследвания (EUCLID)...

Тук тя **представя национално и международно съпоставително изследване** на темата „Съвременни компетенции на справочно-информационните специалисти в универ-

ситетските библиотеки“. Съсредоточава се върху *интернационализацията на библиотечно-информационното академично образование в Европа*.

2) Структуриране на иновационни образователни програми по библиотечно-информационни науки, в които резонират осъществените от нея *изследвания на ролята на библиотечните асоциации върху развитието на теоретичното и практико-приложното поле на библиотечно-информационните науки и библиотечната професия като цяло*. Тук особено ярко е показано влиянието между глобалните тенденции в развитието на информационното общество и междубиблиотечното сътрудничество в променящия се свят.

3) Обосноваване на *методологията на управлението на проекти в библиотечно-информационната сфера в съответствие с онтологичното равнище на тази сфера*. И теоретичните, и практическите въпроси на управлението на проекти в библиотечно-информационната сфера са разглеждани от нея последователно и в единство и са поставени в контекста на процесите на глобализацията, достъпа до културното наследство и приложението на информационните технологии в хуманитаристиката и в сферата на академичното образование.

Дисертационният труд на Таня Тодорова *„Авторскоправна компетентност на специалистите от библиотечните и други културни институции“* в условията на дигиталната ера – един от архитектите на която е авторката, – повдига *интердисциплинарната проблематика*, свързана с *авторското право*. Тук естествено във фокуса на вниманието на авторката стоят *международните научноизследователски колективи и експерти*.

Именно *познаването на световната практика и българския опит в областта на АВТОРСКОПРАВНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ БИБЛИОТЕЧНИТЕ И ДРУГИ КУЛТУРНИ ИНСТИТУЦИИ* позволява на Таня Тодорова да формулира своята базисна позиция, че *съществуват множество проучвания на отделни аспекти на тази тема*, но *„комплексно изследване на интердисциплинарната проблематика, свързана с ролята, функциите и подготовката на специалистите от библиотечно-информационните и културни институции за предоставянето на услуги при съблюдаване на авторскоправните норми в условията на новите реалности на дигиталната икономика – не съществува“*.

Отлично базираната – в историографията на труда – комплексна и новаторска разработка на Таня Тодорова е причината в нея *синергично* да се отразяват *един в друг* рудиментите на това изследване, което се вижда от чистата му и ясна съдържателна структура: *информационна, медийна и авторскоправна грамотност; научноизследователски проект „Авторскоправна политика на библиотечните и културните институции“*.

В центъра на внимание на авторката са въпросите на *академичното и продължаващото образование по библиотечно-информационни науки и авторскоправната компетентност на професионалистите*.

Цит. дисертационен труд е публикуван във вид на монография *„Авторскоправна компетентност и културни институции“* (2017), в която се:

- синтезира ново знание за същността и характеристиките на обекта на изследване в съвременната глобална информационна среда;
- обрисувана е познавателна картина за този обект в България;
- изведени са теоретичните и методологичните постановки за постигането на висока авторскоправна компетентност;

- постулирана е необходимостта от нова професионална специализация на информационните специалисти и за подготовката на нова длъжност *„авторскоправен консултант“*.

Описваното творчество на Таня Тодорова е резултат от сътрудничеството ѝ с Международната научна група по авторскоправна грамотност (International Copyright Literacy Group), на която тя е и ръководител, и инкорпорира високите ѝ изследователските постижения. Това специално е огласено чрез препратка към публикационната продукция на

международната научна група в разпространения на 27.VIII.2018 г. на **84-тия Световен библиотечен и информационен конгрес на ИФЛА в Куала Лумпур, Малайзия (24–30 август 2018 г.)** документ „Становище на ИФЛА за авторскоправното образование и авторскоправната грамотност“ (с. 2).³⁶

Следва да се отбележи, че родената в лоното на международните научно-практически контакти монография „Авторскоправна компетентност и културни институции“ (2017) е част от **дилогия**.

Другата книга от дилогията – постановъчната, която е в центъра на вниманието ни тук, – е **2. изд. на монографията „Библиотечни политики“** (2017; 1. изд. 2010).

В това издание Таня Тодорова проследява **генезиса на проблемите**, ситуирани в „Авторскоправна компетентност и културни институции“:

- **дигитализация на културното наследство (дискусийни проблеми):**
 - проектът Google Search Project;
 - авторската гилдия срещу Google;
 - конструирането на бъдещето на европейското дигитално наследство;
 - формиране на институциите, проектите и проблемите на дигитализацията на българското културно наследство;
- **съотнасяне на библиотеките, авторското право и потребителите на информация:**
 - международна закрила на авторското право;
 - организации за колективно управление;
 - авторскоправно законодателство в България (1993);
 - аспекти на дейността на библиотеките, свързани с авторското право;
 - институции и структурни звена в България с функции в областта на авторското право;
 - взаимодействие със Световната организация за интелектуална собственост (СОИС – WIPO /World Intellectual Property Organization/);
 - отворен достъп до научна информация.

С представения труд „**Библиотечни политики**“ пред нас се разгръща същинска **ПАНОРАМА НА ИЗСЛЕДВАНАТА БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННА СФЕРА КАТО ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННАТА ЪЙ СРЕДА**.

*„Библиотечни политики“ е книга,
която ИНТЕРПРЕТИРА и ТЪРСИ ДИАЛОГ
по актуални въпроси, възникващи пред съвременното
УПРАВЛЕНИЕ НА БИБЛИОТЕКИТЕ“ –
обобщава Таня Тодорова (с. 9).
МНОЖЕСТВЕННОСТТА от проблеми и
ДИСКУСИОННИЯТ им характер,
стоящи пред УПРАВЛЕНИЕТО НА БИБЛИОТЕКИТЕ
в променяция се свят, са именувани
от авторката на монографията
„БИБЛИОТЕЧНИ ПОЛИТИКИ“.*

Библиотечните политики са посочени като **инструментът на макро моделиране на реалността на библиотечно-информационното дело – неговата ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА**.

Тези политики събират, отразяват и генерират тенденциите на **променящата се информационна среда**.

Точно поради тази причина, Таня Тодорова констатира: „В съвременността съхраняването на социалната насоченост и общодостъпност на библиотечните институции е невъзможно да се осъществява без да се прилагат модерни управленски механизми за адаптация към сложните икономически, политически и обществени явления, към предизвикателствата на **дигиталната ера**. **РЕШЕНИЕТО НА ТОЗИ ФУНДАМЕНТАЛЕН ПРОБЛЕМ ИЗЛИЗА ИЗВЪН РАМКИТЕ НА ТРАДИЦИОННИТЕ СИСТЕМИ**

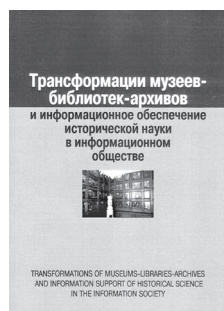
ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА БИБЛИОТЕКАТА, ПОСТРОЕНА НА БАЗАТА НА УНИВЕРСАЛНИЯ ОРГАНИЗАЦИОНЕН МОДЕЛ.“ (с. 9).

Книгата показва как **МНОГООБРАЗНИТЕ И ДИСКУСИОННИ БИБЛИОТЕЧНИ ПОЛИТИКИ** оформят универсалната информационна среда на XXI в.

Intentio'то на тази книга е **екстравертно** за структурирането на планетарната информационна среда като **ДИАЛОГИЧНА, ИНТЕРАКТИВНА**.

Това intentio трасира познанието на практиката на пребиваването в информационното пространство като проскопия на моделирането на иновационна информационна среда.

Защото точно **ЧРЕЗ ИНТЕРАКЦИИТЕ СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА СВЪРЗВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО С ИНФОРМАЦИОННАТА СРЕДА** (вж: I.1.2.) – **НОВОТО ВИЖДАНЕ НА БЪДЕЩЕТО, НОВИЯТ МОДЕЛ НА СВЕТА**.

II.VI.13. Трансформацията на музеите, библиотеките, архивите (Информационно обезпечаване на науките и историческото познание – универсалното хуманитарно познание в новата информационна среда)

Трансформации музеев – библиотек – архивов и информационно обезпечаване исторической науки в информационном обществе : Сб. статей по материалам научно-практ. семинара. ИНИОН РАН, 21 февраля 2017 г. / Авт.-сост. **Е. А. Воронцова** ; отв. ред. И. В. Зайцев / ИНИОН РАН. – Москва : ИНИОН РАН, 2017. – 320 с.

ISBN 978-5-248-00860-5

Евгения Воронцова (1953–)

Руски историк – източниковед. Научен редактор (висша категория на сложност). Ръководител на издателски проекти, сред които е „Ролята на музеите – библиотеките – архивите в информационното обезпечаване на историческата наука“ <evorontsova.ru>.

Старши научен сътрудник. Доктор (кандидат на историческите науки).

Сътрудник на издателство „Наука“ и на Руския институт по културология (сектор на музейната енциклопедия); ръководител на Центъра за издателски проекти и програми и водещ научен сътрудник на сектора „Езици на културата“. Научен секретар в Държавната публична научно-техническа библиотека на Русия. Завеждаща сектор в Държавния музей по история на руската литература „В. И. Дал“.

Автор на идеята, разработчик на концепцията и заместник на главния редактор на списанията „Култура и искусство“ и „Исторический журнал: научные исследования“.

Номинант на академичната награда „В памет на митрополит Московски и Коломенски Макарий (Булгаков)“, основана през 1867 г. и присъдена – с медал – от председателя на едноименния фонд митрополит Ташкентски и Узбекистански Викентий.

Автор и автор-съставител на 13 книги и на повече от 120 статии, сред които не може да не бъде изтъкната специално създадената върху обширен фактически и архивен материал книга, снабдена с речник на историко-битовите теми, „Село Бужарово и окрестности: история и современность“ (2012)³⁷ (за която на 12.XI.2013 г. е удостоена с *цит.* академична награда), Евгения Воронцова с историко-културно източниковедско intention презентира през 2014 г. в списанието „Историческая информатика“ авторския си проект „Ролята на музеите – библиотеките – архивите в информационното обезпечаване на историческата наука“³⁸ като **НЕЗАВИСИМ ИЗСЛЕДОВАТЕЛ**.

Целта на този проект е в *описанието във формата на серия от сборници със статии на разнообразни изследователи* на сформулирания от Евгения Воронцова проблем „информационно обезпечаване на историческата наука“, който тя – *през призмата на осмислянето на основните хранилища на исторически източници в ипостасите на му-*

зейни предмети, издания, архивни документи – привлича в научно обръщение като своеобразна **ИНТЕРАКТИВНА СИСТЕМА НА МНОГООБРАЗНИ ВИЖДАНИЯ**.

Излизането на бял свят на сборниците по този проект – „Роль **музеев** в информационном обеспечении исторической науки“ (2015), „Роль **библиотек** в информационном обеспечении исторической науки“ (2016), „Роль **архивов** в информационном обеспечении исторической науки“ (2017)... – е резултат не само от **енциклопедичното** познаване от страна на **Евгения Воронцова на кръга от автори, научни консултанти, рецензенти в областта на УНИВЕРСАЛНОТО (ХУМАНИТАРНОТО И ЕСТЕСТВЕНО-НАУЧНОТО) знание** (вж: по-долу), но и изграждането на „открити“ (израз на Е. В.) партньорства с институциите (с които се провеждат **различни дискусии и форуми**): Асоциацията „История и компютър“ (АИК), Руското общество по интелектуална история (РОИИ), Институтът по археология (ИА) на Руската академия на науките (РАН), Институтът по всеобща история (ИВИ) на РАН, Институтът по руска история (ИРИ) на РАН, Институтът по история на Сибирското отделение (СО) на РАН, Институтът за научна информация по обществени науки (ИНИОН) на РАН, Институтът по етнология и антропология на РАН, Историческият факултет на Московския държавен университет (МДУ – рус.: МГУ) „М. В. Ломоносов“, Историко-архивният институт на Руския държавен хуманитарен университет (ИАИ на РДХУ – рус.: РГГУ), Руската библиотечна асоциация (РБА), Библиотеката по естествени науки (БЕН) на РАН, Държавната публична историческа библиотека на Русия (ДПИБ – рус.: ГПИБ), Руската държавна библиотека (РДБ – рус.: РГБ), Руската национална библиотека, Архивът на РАН, Архивният съвет (АС) на РАН, Всеруският научно-изследователски институт по документознание и архивно дело (ВНИИДАД), Научният съвет по музеите към СО на РАН, Научно-образователното културологично общество на Русия, Държавният исторически музей (ДИМ – рус.: ГИМ), Държавният литературен музей (ДЛИМ – рус.: ГЛИМ) (вж: и по-долу)...

Проектът „Ролята на музеите – библиотеките – архивите в информационното обезпечаване на историческата наука“ – освен от дълбоките и пространни познания на **Евгения Воронцова по Научно-педагогическата школа по източникознание** – с финансиран и от специални **информационни партньори** (израз на Е. В.), които са **продължаващи периодични издания**:

- „Историческая информатика“ (2012–);
- „Вопросы культурологии“ (2004–);
- „Диалог со временем“ (1999–);
- „Библиотечное дело“ (1988–);
- „Библиотековедение“ (1952–);
- ...

Като **МЕТАЗНАНИЕ** по проекта – **ПО ИСТОРИОГРАФИЯ И ИЗТОЧНИКОЗНАНИЕ НА УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ПОЗНАНИЕ В НОВАТА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА** – може да бъде оценено представяното тук издание „**Трансформации на музеите – библиотеките – архивите и информационното обезпечаване на историческата наука в информационното общество**“ (2017).

За такова обобщение способстват две **обстоятелства**:

Първо: Като вестител по духа си на **хуманитаристиката в сферата на комплексното историческо познание и съпътстващите го специални спомагателни исторически дисциплини, музеезнанието, библиотекознанието, архивознанието** (срв.: II. IV. 7.), сборникът включва материалите от проведения на **21. II. 2017 г. ЕДНОИМЕНЕН НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИ СЕМИНАР в ИНИОН на РАН, осъществен под патронажа на висок интелектуално-духовен научен елит**:

- **ДОКЛАДИТЕ НА УЧАСТНИЦИТЕ (ПОД ФОРМАТА НА СТАТИИ, представени по азбучен ред на имената на 29 автори, биографичните сведения за които са изнесени в края на тома – вж: по-долу)** (с. 9–264; 314–318);

- **ПРЕЗЕНТАЦИЯТА НА ПРОЕКТА, направена от автора му (ПОД ФОРМАТА НА**

ИСТОРИОГРАФИЯ И ФИКСИРАНЕ НА ВЗЕЛИТЕ УЧАСТИЕ В ТАЗИ ПРЕЗЕНТАЦИЯ ЧЛЕНОВЕ НА РЕДКОЛЕГИЯТА НА СЕРИЯТА ИЗДАНИЯ ПО НЕГО: **чл.-кор. на РАН, д.ист.н. проф. Лорина Репина** (гл. науч. сътр., ръководител на Центъра за интелектуална история на ИВИ на РАН, зав.-катедра по теория и история на хуманитарното знание към Института по филология и история на РДХУ, президент на РОИИ, главен редактор на списанието „Диалог со временем“) – председател на редколегията и гл. ред. на серията; **чл.-кор. на РАН, д.ист.н. проф. Леонид Бородкин** (зав.-катедра по историческа информатика към историческия факултет на МДУ, почетен президент на АИК) – член на редколегията на серията; **д.ист.н. Александър Самарин** (зам.-генерален директор на РДБ по библиотечната работа, гл. редактор на списание „Библиотековедение“) – член на редколегията на серията; **д.ист.н. Виталий Афиани** (почетен член на Руската академия по изкуства, директор на Архива на РАН, зав.-катедра по археография на Историко-архивния институт на РДХУ, член на Бюрото на секцията по историко-филологически науки и на Музейния съвет на РАН) – член на редколегията на серията; **д-р Едуард Сукиасян** (гл. редактор на Библиотечно-библиографската класификация – ББК, зав.-сектор на Научноизследователския център за развитие на ББК на РДБ) – член на редколегията на серията; **д.ист.н. проф. Владимир Владимиров** (зав.-катедра по документознание, архивно дело и историческа информатика на Алтайския държавен университет) – член на редколегията на серията (с. 265–276; 276–277).

Второ: Приведените в разглежданото издание **програми на мероприятията, проведени в хода на реализацията на проекта, по нивото на експертите и участниците в тях** свидетелстват за мащабната планировка на архитектониката на това изследване (в обобщен вид данните са следните):

- Научно-практическият семинар „**Трансформации на МУЗЕИТЕ – БИБЛИОТЕКИТЕ – АРХИВИТЕ и информационното обезпечаване на историческата наука в информационното общество**“ (21.ІІ.2017 г., Москва): организатор – ИНИОН на РАН (с. 277–284);

- Втората Всеруска научно-практическа конференция „**Съвременни тенденции в развитието на МУЗЕИТЕ и МУЗЕЕЗНАНИЕТО**“ с тема „**Интеграция на науката, културата и образованието в музейната дейност**“ (29.ІХ.–3.Х.2014 г., Новосибирск): организатори – Музейният съвет на РАН, Научният съвет по музеите към СО на РАН, Институтът по археология и етнография към СО на РАН, Комитетът по музеология на страните от Азия и Тихоокеанския регион (Asia Pacific Network of Science & Technology Centres – ASPAC), Международният съвет на музеите към ЮНЕСКО (International Council of Museums към ЮНЕСКО – ICOMat UNESCO) (с. 284–287);

- Научно-практическият семинар „**Ролята на МУЗЕИТЕ в информационното обезпечаване на историческата наука**“ (24–25.ІІІ.2015 г., Москва) (проведен в рамките на програмата на научно-практическият семинар на Историческия музей с ръководител – зав. научно-методическият отдел Л. И. Скрипкина): организатори – ДИМ (базово учреждение), ДЛМ, ИРИ на РАН, ИА на РАН, РОИИ, АИК (с. 287–294);

- *Чертковските четения*³⁹ „**150 години на служба на науката и просвещението: Юбилейна международна научна конференция**“ (5–6.ХІІ.2013 г., Москва), посветена на 150-годишнината на Чертковската библиотека⁴⁰, 75-годишнината от именуването на ДПИБ, 130-годишнината на откриването на ГИМ – **Секция 3. „Ролята на БИБЛИОТЕКИТЕ в информационното обезпечаване на историческата наука**“ (6.ХІІ.2013 г.): организатори – ДПИБ, ГИМ (с. 295–301);

- Всеруският библиотечен конгрес: **XXI ежегодна конференция на Руската библиотечна асоциация (РБА)** (14–20.05.2016 г., Калининград) с тема „**Библиотеката и новите технологии на културната дейност**“ – **Кръгла маса „Ролята на БИБЛИОТЕКИТЕ в информационното обезпечаване на историческата наука**“ (18.V.2016 г.): съвместно заседание на Секциите на РБА: 35 – на специалните научни, научно-технически и техническите библиотеки; 34 – по особено ценни ръкописни документи и редки книги; 07 – по история на библиотеките (с. 301–304);

- Кръглата маса „**Ролята на АРХИВИТЕ във формирането източниковата база на история и информационното обезпечаване на историческата наука**“ (6.IV.2017 г., Москва): организатор – Катедрата по източниковедие на историческия факултет на МДУ (с. 304–308);

- Кръглата маса „**Ролята на АРХИВИТЕ в информационното обезпечаване на историческата наука**“ (16.05.2017 г., Москва): организатори – Архивът на РАН, ИАИ на РДХУ, АС на РАН, ИРИ на РАН (с. 308–313).

Статиите, включени в сборника

**„Трансформации на музеите – библиотеките – архивите
и информационното обезпечаване на историческата наука
в информационното общество“, представяват
СИСТЕМНА ИНФОРМАЦИОННА КАРТИНА
НА УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ЗНАНИЕ
ВЪВ ФОРМИРАЩАТА СЕ
НОВА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА.**

Две са *основанията* за това обобщение – епицентър на концепцията на Евгения Воронцова, с която чрез разглежданото издание пред очите ни се **СТРУКТУРИРА ДИНАМИЧЕН И ОТВОРЕН ЗА ВСЯКА НОВА РЕАЛИЯ МОДЕЛ НА УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ЗНАНИЕ, ИНФОРМАЦИОННО ОБЕЗПЕЧАВАЩ ИСТОРИЧЕСКАТА НАУКА** чрез осмислянето на трансформациите на *музеите – библиотеките – архивите*:

1) **ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИЯТ ОБХВАТ НА ИЗЛАГАНИТЕ ПРОБЛЕМИ КАТО ЕСТЕСТВЕНО ПОЯВЯВАЩА СЕ ВЕРИГА НА ИНТЕРПРЕТАЦИИТЕ НА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ** („Изменение на търсенията на професионалното общество на историците към онлайните ресурси на библиотеките от 1996 до 2016 г. (на примера на ДПИБ на Русия)“ / А. А. Акашева – д-р, ст. преподавател в Нижни-Новгородския държавен университет „Н. И. Лобачевски“; „Интеграция на информационните системи на научна комуникация: логико-лингвистични аспекти“ / А. Б. Антополски – д.техн.н., гл. науч. сътр. на ИНИОН на РАН; „Особености на библиографирането на военните мемоари“ / С. В. Глинникова – д-р, гл. библиограф на научно-библиографския отдел на ДПИБ; „Старата естественонаучна книга като източник на информация и музеен експонат“ / Л. И. Госина – д.филол.н., водещ научен сътрудник на БЕН на РАН; „Дилеми на развитието на многофункционалните центрове на научна информация в институционалната среда на руската наука“ / Д. В. Ефременко – д.полит.н., заместник на директора на ИНИОН на РАН по научната работа;);

2) **ПОДНАСЯНЕТО НА ПУБЛИКАЦИИТЕ КАТО СЕМАНТИЧНО ИНТЕРАКТИВНО ЦЯЛО**, достигането не само чрез изпълнението на всяка публикация по *строг предварително зададен модул* (индекс по УДК, лимитирани по обем анотация и ключови думи, вътрешна структура на пристатийната библиография), но и **КАТО ИСТОРИОГРАФСКИ ИЗДЪРЖАНА ИНФОРМАЦИОННА БАЗА НА УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ЗНАНИЕ**, в която всяка информационна РЕАЛИЯ (вж: I.1.2.) **ПОЛУЧАВА ДЕТАЙЛНО ВТОРИЧНО-ДОКУМЕНТАЛНО ИЗРАЖЕНИЕ ЧРЕЗ ФИКСИРАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩАТА СОЦИАЛНА ИНФОРМАЦИЯ**.

И при *първото* основание (*сводът на докладите, представен в сборника по азбучен ред на фамилиите на авторите на тези доклади*), и при *второто* (*моделирането на диадното огледално взаимоотношение на всеки доклад, включен в изданието: вътретекстова историография – пристатийна библиография*) е налице действието на един и същ **УНИВЕРСАЛЕН ВТОРИЧНО-ДОКУМЕНТАЛЕН ПРИНЦИП** – този на **БИБЛИОТЕЧНАТА БИБЛИОГРАФИЯ – БИБЛИОГРАФСКИЯ РЕЧНИК** (*представянето на реалиите по строг азбучен ред*), установен за всички времена в образа на „*Таблиците...*“ на Калимах Александрийски (III в. пр. н.е.). Стъпил върху образците на каталозите на библиотеките на Древния Изток, Калимах в своите „*Таблицы...*“ – както

знаем от историята на библиографията, – дава не само каталог на фондовете на Александрийската библиотека, но и свод на наличната литература, позната в Древния свят по времето на съставителя.

Достигането до описаната ВЪТРЕШНА СЕМАНТИЧНА ФОРМА на изложението на многообразния свод от статии и в сборника „Трансформации на музеите – библиотеките – архивите и информационното обезпечаване на историческата наука в информационно общество“ е най-важното достижение на този труд.

Именно благодарение на тази семантична форма в разглежданото издание трансформацията на музеите, библиотеките, архивите – във вида на тяхната ПУБЛИЧНОСТ, ДОСТЪПНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ – е фиксирана с естественонаучна точност.

Точно тази форма (а не на някаква субективна систематика) е сърцевината на информационното обезпечаване на науките и историческото познание – универсалното хуманитарно познание новата информационна среда.

Защото именно чрез тази форма сборникът „Трансформации на музеите – библиотеките – архивите и информационното обезпечаване на историческата наука в информационно общество“ се превръща в ОБРАЗ и МОДЕЛ на самата САМОЗАРАЖАЩА СЕ, ЖИВА – КАТО САМИЯ ЖИВОТ – ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА, в която водещи са две диалектически преплитачи се начала:

МНОЖЕСТВЕННОСТТА като ЕДИНСТВО,

но и

ЕДИНСТВОТО като МНОЖЕСТВЕННОСТ.

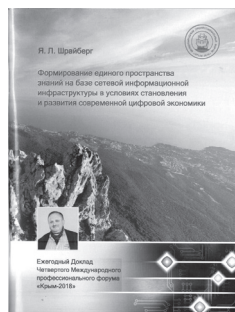
Сборникът „Трансформации...“ е адресиран към „представителите на широкия кръг на хуманитарните науки – по история, в това число и по специалните и помощни исторически дисциплини, музеезнание, библиотекознание, архивознание, документология, културология“ (с. 2).

Библиографоведската – каквато е историографската в основата си – задача за организация на знанията, е област, излизаша извън пределите на класическата наука, защото тя третира изключително важен проблем –

**ПРОБЛЕМЪТ ЗА СЪГЛАСУВАНЕТО НА МНЕНИЯТА
НА РАЗЛИЧНИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ
И ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ
В ЕДИННА СИСТЕМА
НА ПРОТИВОРЕЧИВИ СВЕДЕНИЯ**

(ризома: „културата като колективен интелект“ – Ю. М. Лотман).

Отразяването в документалния и вторично-документалния свят, изхождащо от позицията на битувания в тях естествен ПЛУРАЛИЗЪМ, е КОНЦЕПЦИЯ, интелектуално фундараща ФОРМИРАЦИЯ СЕ СЪВРЕМЕНЕН МОДЕЛ НА СВЕТА, който е родствен на философско-научния проблем на РАЙОНИРАНЕТО и КЛАСИФИКАЦИЯТА НА ЗНАНИЕТО в единното информационно пространство.

**II.VI.14. Библио-инфо-ноосферата –
международен резонанс
(Антропосферата – техносферата на планетата:
електронна информационна среда,
обезпечаваша информационното пространство)**

Шрайберг, Я. Л. Формирование единого пространства знаний на базе сетевой информационной инфраструктуры в условиях становления и развития современной цифровой экономики : ежегод. докл. IV Междунар. профес. форума „Крым-2018“ – „Книга. Культура. Образование. Иновации“ (Судак – Крим, 16–24.06.2018 г.). – Москва : ГПНТБ, 2018. – 88 с. : с ил., табл.

ISBN 978-5-85638-215-9

Яков Шрайберг (1952–)

Методолог и архитект на формирация се съвременен **научно-технически космизъм**⁴¹, изследовател в областта на библиотекознанието и информатизацията във връзка с развитието на информационните технологии.

Доктор на техническите науки, професор. Генерален директор на Държавната публична научно-техническа библиотека на Русия. Ръководител на катедра по електронни библиотеки, информационни технологии и системи на Московския държавен университет за култура и изкуства.

Член на постоянните комитети на ИФЛА по информационни технологии, статистика, UNIMARC и авторско право. Президент Международната асоциация на ползвателите и разработчиците на електронни библиотеки и нови информационни технологии; вицепрезидент на Руската библиотечна асоциация, действителен член на Нюйоркската академия на науките и много други академии.

Заслужил работник на културата на Руската федерация.

Инициатор и главен организатор на признатия за най-голям на планетата по брой на участници от всички краища на земното кълбо **научно-практически форум „Крим“ – „Книга. Култура. Образование. Иновации“**, Яков Шрайберг проведе с изключителен успех неговото **25-о издание – IV Международен професионален форум „Крим-2018“** (Судак – Крим, 16–24.VI.2018 г.).

Именно на *Кримския форум – 2018* е поднесено за първи път (от А. К. – Бел.: Н. К., Н. В.) пред международната научна общност осмислянето на **библиографската и историографската серия „Факлоносии“** на Университета по библиотекознание и информационни технологии (2010–): **27 издания**, която е плод на **българската хуманитаристика – призната следа в планетарната библио-инфо-ноосфера** (срв.: П.П.6.)⁴².

В изнесения пред международния ежегоден форум в Крим пленарен доклад *„Формиране на единното пространство на знанията на база на мрежовата информационна инфраструктура в условията на формиране и развитие на съвременната цифрова икономика“* Яков Шрайберг **АНТРОПОЦЕНТРИЧНО осмисля** придобиващия особено в наши дни все по-голямо разпространение – след широко известната фиксация-послание към човечеството, сформулирана още през 1964 г. от „бащата на кибернетиката“ Норберт Винер (Norbert Wiener, 1894–1964), – **„култ към техниката“** (този култ в информационната кибернетика се изразява най-просто с парадигмата **„мишка в лабиринт“**):

*„Машините са предназначени,
за да СЛУЖАТ на човека“*⁴³

Бидейки сам методолог и архитект и на **ЕЛЕКТРОННИТЕ БИБЛИОТЕКИ** – модуса на трансформация на традиционната библиотека в електронния век – без разлика на културния ареал на планетата, и на **ТЕРМИНО СИСТЕМАТА НА ТОЗИ КОМПЛЕКСЕН ФЕНОМЕН** (: съвкупност от електронни ресурси, организирани в електронна форма по **библиотечен принцип**/или по специален начин, нямаш отношение към библиотеката в традиционното разбиране на това понятие/, т.е. на базата на известните правила и технологии на традиционното **библиотекознание**, включвайки комплектуването, обработката, систематизацията, предметизацията, съхранението и другите процеси и технологии, в това число – и създаване на **каталог и справочно-информационен апарат**)⁴⁴, Яков Шрайберг в цит. доклад дава

**СИСТЕМНА АНТРОПОЦЕНТРИЧНА
КАРТИНА НА ПЛАНЕТАРНАТА АНТРОПОСФЕРА
КАТО ТЕХНОСФЕРА –**

**ЕЛЕКТРОННА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА,
ОБЕЗПЕЧАВАЩА ИНФОРМАЦИОННОТО ПРОСТРАНСТВО,
ЧИЙТО СИНТЕЗ Е ОСНОВАН НА:**

**1) ОПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ЮНЕСКО
„ЗНАНИЕ – ТОВА Е УМЕНИЕТО НА ЧОВЕКА**

**ЕФЕКТИВНО ДА ИЗПОЛЗВА
НАТРУПАНАТА ИНФОРМАЦИЯ“;**

2) ОНТОЛОГИЯТА:

**ИНФОРМАЦИЯТА Е ГЛАВНИЯТ РЕСУРС
НА ГЕНЕРИРАНОТО ЗНАНИЕ;**

3) ФЕНОМЕНОЛОГИЯТА:

РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ЦИФРОВАТА ИКОНОМИКА –

**„икономика, в която всички процеси
са организирани в режим онлайн,
тя (икономиката) изцяло се движи по релсите на интернет
и активно използва информационно-комуникационните
процеси и технологии“ (с. 5, 11, 12).**

Ето чертите на тази **антропо-техносфера** – културолого-феноменологичен еквивалент на **библио-инфо-ноосферата** (вж: I.1.3.), чийто синтез, основан на познаване на планетарния документален поток, в изложението на Яков Шрайберг е предназначен за **работниците в областта на културата, образованието, науката, издателското дело** (с. 5):

1) **ЕДИННОТОПРОСТРАНСТВО на ЗНАНИЯТА и ИНФОРМАЦИЯТА е многообразно.**

2) **Съвременното икономическо развитие на обществото преминава на релсите на цифровата икономика** (с. 6).

3) **Цифровата икономика – като ново стъпало на развитие на световната икономика в глобален мащаб – представлява система на икономически отношения, основана на използването на цифровите информационно-комуникационни технологии** (с. 6).

4) **Симптоматична прогностична черта на описваната трансформация касае всички сфери на икономиката и бизнеса, за които офлайн (англ.: offline – изключено, несвързано) ще премине в онлайн (англ.: online – включено, свързано): покупки, платежи, мобилни приложения, широки възможности на интернет, електронни информационни системи и продукти, облачни технологии (англ.: cloud technologies – съвременно направление на цифровизацията, обхванало вече целият свят)** (с. 7).

5) **Цифровата икономика, развиваща се и съответстваща на целите и задачите на развиващото се информационно общество, ни води към ОБЩЕСТВОТО НА ЗНАНИЕТО при постоянно усъвършенстване на съществуващите цифрови технологии и появата на нови** (с. 9).

6) Прогнозата на един от основателите на Масачузетския технологически институт (*Massachusetts Institute of Technology*) Николас Негропonte (Nicholas Negroponte) – един от първите, въвели в употреба израза „цифрова икономика“, – заявил през август 2010 г., че „Книжната книга ще умре след пет години“, не се случва: **ЕЛЕКТРОННАТА КНИГА НЕ ИЗМЕСТВА И НИКОГА НЯМА ИЗМЕСТИ КНИЖНАТА КНИГА**; паритетът, достигнат днес е 25% електронни книги към 75% печатни книги, който се съхранява даже в САЩ, където скоро е зафиксирал значителен ръст на издадените електронни книги (с. 9–10).

7) **Стимулирана от страна на цифровата икономика е формираната и развивана – като ПРОСТРАНСТВО НА ЗНАНИЕТО – мрежовата инфраструктура, основана на интернет** (с. 13).

8) **Компоненти на цифровата икономика, отразени на страниците на специализирания печат, са КОМПЮТЪРНИ ПРОГРАМИ**, за осмислянето на които е важна терминологичната диференциация: *англ.*: digitization – дигитализация, цифровизация (*рус.*: оцифровка) – превод на информацията от физически носители на цифрови; digitalization – цифровизация – изначално създаване на нов продукт в цифрова форма (с. 14, 22):

- **биткойн** (*англ.*: bitcoin – пирингова (еднорангова, децентрализирана) платежна система, използваща едноименната единица при отчитане на операциите и едноименния протокол за предаване на данни); *други названия*: **криптовалута, виртуална валута, цифрова валута, електронни пари** (с. 14–18);

- **блокчейн** (*англ.*: blockchain; block chain – построена по определени правила непрекъсната последователна верига от блокове /свързан списък/, съдържащ информация; вече излязъл извън пределите на криптовалутата, блокчейнът – като глобален регистър, база от данни – вече дълбоко прониква в живота ни чрез различни марки продукти, чиито бизнес-приложения контролират съблюдаването на сроковете на доставките и авторските права) (с. 18–21);

- **индустрия 4.0** (*англ.*: industry 4.0 – четвърта промишлена революция, основана върху цифровизацията на икономиката; характеристики по А. В. Соколов /„Философия информации“ – Спб., 2010/: *транснационална* – преодолява държавните и националните граници, съдейства за диалога и сближението на народите; *интеграционна* – способства обединението на националните и регионалните икономически пространства в глобалната информатизирана икономика; *културологична* – притежава способност да съществува с различни политически режими, култури и езици; *психологическа* – притежава мощно въздействие върху народните маси благодарение на мултимедийната – аудио-видео-текстовата информация; *знаниева* – **представява платформа за формирането на всемирния универсум на знанията на човечеството – универсалния изкуствен интелект**) (*вж.*: П.П.5.) (с. 22–25);

- **майнинг** (*англ.*: mining – букв. добиване на полезни изкопаеми – създаване на нови блокове в блокчейните /новия интернет: определение на Герман Греф – German Gref/ – *вж.*: по-долу) (с. 25);

- **новият интернет – интернет на нещата** (*англ.*: internet objects – нова технология на интернет, на която преминават със съответното развитие на интернет-инфраструктурата все повече и повече компании, създаващи **смарт-продукти** /*англ.*: smart-products – продукти, които се съединяват чрез облака на интернет на нещата, многократно повишавайки тяхната функционалност и разширявайки възможностите на този интелект: „фабрики на бъдещето“/) (с. 25–26);

- **цифрови двойници** (*англ.*: digital couples – програмен аналог /цифров модел/ на едно или друго устройство, моделиращ вътрешните му процеси, който се разпространява особено в наукоемките отрасли на производство: авиационнокосмическа сфера, компютърно производство, биотехнологии...) (с. 25–27);

9) ГЛАВНИ СУБЕКТИ НА ИНФОРМАЦИОННАТА ЦИФРОВА СРЕДА СА БИБЛИОТЕКИТЕ, АРХИВИТЕ, МУЗЕИТЕ, ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧРЕЖДЕНИЯ, НАУЧНИТЕ ИНСТИТУТИ, ИЗДАТЕЛСТВОТА, АГРЕГАТОРИТЕ НА ЕЛЕКТРОННА ИНФОРМАЦИЯ, ЦЕНТРОВЕТЕ ЗА ДАННИ (с. 27).

10) Едновременно с големите позитивни преимущества и множеството невиджани предвид възможности, **интернет**, обезпечаващ информационно-комуникационната инфраструктура на пространството на знанието, и имайки огромни възможности на постоянно подобряващи се услуги, **НЕ Е В СЪСТОЯНИЕ ДА РЕШИ РЕДИЦА ПРОБЛЕМИ** (с. 28–29):

- **разделянето на страните на „информационно бедни“ и „информационно богати“ се съхранява** (*англ.*: digital divide – информационно разделение), като тази цифрова разпокъсаност в резултат на „информационното неравенство“ вътре във всяка страна, където има богати и бедни региони, се задълбочава;

- **отсъствието на единен координативен център, който да ограничава появата в мрежата на провокационен, вреден и нелегитимен контент** (всеки притежател на сайт решава този проблем самостоятелно);

- **задълбочаването на политизацията на интернет, която – бидейки недопустима от културна гледна точка, постоянно се домогва до опити да вмъкне в своите обръчи и библиотеките, и другите учреждения на културата;**

11) **Информационната експанзия, ежегодно увеличаваща нарастването на информационния контент в интернет, започва вече активно да конфликува не само с постоянното недостигане на информационни хранилища, но и с ЛОШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДАННИТЕ В ИНТЕРНЕТ** (с. 29).

12) За прехода към ново равнище на използване на интернет – от информационното пространство към пространството на знанието! – е **НЕОБХОДИМ ПРЕХОД КЪМ СЕМАНТИЧНО ЗНАЧИМ ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ИНТЕГРАЦИЯТА В МРЕЖАТА (ЦЕЛИЯТ ЗНАКОВ КОНТЕНТ СЛЕДВА ДА СЕ СЪХРАНЯВА В ЕДИНЕН ЦИФРОВ ВИД, НЕЗАВИСИМО ОТ ТОВА КОЛКО ПЕЧАТЕН КОНТЕНТ ИМА В БИБЛИОТЕКИТЕ И АРХИВНИТЕ ХРАНИЛИЩА)** (с. 29–30).

13) **ЦЕЛИЯТ ИЗДАДЕН ЗА ЦЯЛАТА ИСТОРИЯ КОНТЕНТ, ФАКТИЧЕСКИ ОТ ВРЕМЕТО НА Й. ГУТЕНБЕРГ, СЛЕДВА ДА СЪЩЕСТВУВА В ДВЕ ФОРМИ – ПЕЧАТНА и ЕЛЕКТРОННА** (единственото изключение – ако изначално този или друг елемент на контента /книга, списание, диск и т.н./ е бил издаден в цифров вид, то той в такъв вид ще бъде оставен (с. 30).

14) **РАЗНООБРАЗИЕТО НА МАСИВИТЕ ОТ ДАННИ, ИНФОРМАЦИОННИ РЕСУРСИ И ЗНАНИЕВИТЕ БАЗИ СТАВА ВСЕ ПО-ГОЛЯМО, НО КАКТО И ПРЕДИ ОТСЪСТВА ЕДИННА СИСТЕМА ЗА ОБЕЗПЕЧАВАНЕ НА ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ** (с. 30).

15) Необходимо е създаването на **НАЦИОНАЛЕН ИНСТРУМЕНТАРИУМ⁴⁵ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗНАНИЕВИТЕ МАСИВИ**: формати, класификатори, идентификатори, отчитайки световните стандарти и протоколи⁴⁶ (с. 31).

16) Интернет се декларира като децентрализирана мрежа, построена върху обединението на независими компютърни мрежи, но особено в последно време става ясно, че е **НЕОБХОДИМА КООРДИНАЦИЯ В НЕЙНАТА РАБОТА И УПРАВЛЕНИЕ**; засега интернет фактически е под опеката на американската администрация и това може да създаде възможност за определени политически действия по отношение на определени страни, което би било абсолютно невярно и вредно; развитието на световното производство на знания не може да протича ефективно, ако не бъде отстранена тази зависимост, а ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers – Международна корпорация за присвояване на имена и числа) е абсолютно некоректна организация за работа на интернет, която действа по контракт с Министерството на търговията на САЩ); днес сериозно се разглеждат въпросите за ПРЕДАВАНЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО И ФУНКЦИИТЕ НА КООРДИНАЦИЯ НА ИНТЕРНЕТ НА МЕЖДУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЯ (доскоро такава възможност се отхвърляше) или всеки друг алтернативен орган **ЩЕ СЕ УПРАВЛЯВА И РАЗВИВА В СТРУКТУРАТА НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩЕСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ ИЛИ СПЕЦИАЛНО СЪЗДАДЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ ПРИ ООН** (с. 31, 41–42);

17) **Цифровата икономика в света планово обхваща все нови и нови граници** (през 2017 г. е създаден ПЪРВИЯТ МОДЕЛ НА ЕДИННА ЦИФРОВА ЕВРОПА /Еврокомисията разработва ЕДИННО БЕЗБАРИЕРНО ПРОСТРАНСТВО (ПАЗАР) НА ЦИФРОВИЯ КОНТЕНТ, ПРЕДЛАГАЙКИ ДА СЕ УНИФИЦИРАТ ВЪПРОСИТЕ НА АВТОРСКОТО ПРАВО; тази схема не намира нужната подкрепа сред всички членове на ЕС, защото приоритетът на националните законодателства е силен, но **редица основни позиции, отразени в доклада на Еврокомисията, излязъл в средата на 2015 г. не са въведени, ДНЕС Е ОЩЕ ПО-АКТУАЛЕН В СВЕТЛИНАТА НА ПО-НАТАТЪШНОТО НАРАСТВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ РЕСУРСИ НА ЦИФРОВАТА ИКОНОМИКА**):

**ВАЖНО Е ДА СЕ ОТБЕЛЕЖИ,
ЧЕ В УСЛОВИЯТА НА ФОРМИРАНЕ
НА ПРОСТРАНСТВОТО НА ЗНАНИЯТА – А
ОСНОВАТА НА ЗНАНИЯТА
ПРЕДИ ВСИЧКО СА КНИГИТЕ И СПИСАНИЯТА
ВЪВ ВСИЧКИ ФОРМИ НА ИЗДАВАНЕ –
ИЗМЕНЕНИЯТА В АВТОРСКОТО ПРАВО
ПРОСТО СА НАЗРЕЛИ** (с. 42, 43).

18) Говорейки за формирането на пространството на знанията, не може да не оценим перспективите на развитие на първо място две „тухлички“ на пространството на

знанията, без което е немислимо цивилизованото развитие както на технологиите за формиране на знания, така и на неговото използване:

- АВТОРСКОТО ПРАВО (вж: по-горе);
- ОТКРИТИЯТ ДОСТЪП (с. 43–44);

19) За главен индикатор на състоянието и колебанието на световния издателски сегмент на пространството на знанията е определена Лондонската изложба-панаир'2018 г.: **КНИЖНИЯТ ПАЗАР ФОРМИРА ДНЕС ОСНОВНИЯ КОНТЕНТ НА ПРОСТРАНСТВОТО НА ЗНАНИЕТО** (с. 43–44; 58).

20) Ориентирайки се към построяването на обществото на знанието и формирането на пространството на знанията, **РЯЗКО СЕ ПОВИШАВА ЗНАЧИМОСТТА НА БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННОТО ОБРАЗОВАНИЕ** (с. 68).

21) **КНИГАТА** издържа цифровото нашествие, а **БИБЛИОТЕКАТА** е била и продължава да бъде в информационната среда, заемайки устойчиво своята ниша и изпълнявайки своята задача като **НАЙ-СТАБИЛНИЯ УЧАСТНИК НА КНИЖНИЯ ПАЗАР И ПЛАТФОРМА ЗА ФОРМИРАНЕТО НА СЪВРЕМЕННОТО ПРОСТРАНСТВО НА ЗНАНИЯТА КАТО ПЪТ КЪМ БЪДЕЩЕТО** (с. 73, 76).

Изложеното съдържание на разглеждания доклад на Яков Шрайберг – с когнитологичното си равнище и антропоцентричното си *intentio* – показва **ТЕХНОСФЕРАТА НА ПЛАНЕТАТА КАТО АНТРОПОСФЕРА**.

Пред формиращата се глобална електронна среда в доклада се издига императивът на хуманизма: тази среда да обезпечавя човекоцентричното информационно пространство – предизвикателство, което стои пред цивилизацията:

„*Човекът е мярка за всички неща*“ – Протагор.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ (Послание)

Интерактивното – говорещото битие на информационното пространство се отваря пред нас с досега до всяка една от преставените *тук* книги: „...*книгите говорят помежду си*“ (У. Еко)...

Тези книги встъпват и пребивават и в диалог с нас.

Всяка една от творческите индивидуалности – личностите на авторите на тези трудове – е концентриран израз на **антропотипа на учения**, носещ качеството на **НИЕ–ОНТОЛОГИЯТА** (вж: II.V.11.).

Тази онтология държи във фокуса си **целия планетарен свят**.

Механизмът за свързаност между описваните многообразни реалии от различни порядъци във всяка от преоткритите *тук* книги е **проявата наизначалната нравственост на учения**, загрижен за съдбата не само на знанието, но и на цивилизацията, на планетата.

Не само **образци на професионализма** са тези книги.

Те са **майсторски**, защото съединяват **ДОБРОТО – КРАСОТАТА – ИСТИНАТА: ХАРМОНИЯТА в РАЦИОНАЛНИЯ – КОСМИЧЕСКИ – СМИСЪЛ**: величествения закон, който творецът поставя *над себе си*.

Точно това е **обединяващото** между *тези* книги.

...И поради това общо в тях те пораждат помежду си и с нас своеобразна „**космическа симпатия**“⁴⁷.

Плод от интеракцията с духа и идеите на тези творби е *представеното* изложение, обърнато към специалистите по библиотечна и информационна дейност, които се стремят към знания не заради споровете и не заради изключване на едни или други гледища от жизненото многогласие на идеите и делата в информационното пространство на планетата, а заради това – да бъдат **полезни чрез обединяване на разнообразни гледища**, върху чиято почва е ползотворно да се дискутира конструктивно.

Старите партикуларизирани (*лат.*: *particularis* – частичен, частен) възгледи за отделно изучаване и развитие на библиотечните и информационни дейности очевидно отстъпват пред **НОВИТЕ ИНТЕГРАЛНИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ОБЕДИНЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ РЕАЛИИ** (*вжс:* I.1.2.), каквито са представените в рецензираните тук книги, осветени в калейдоскопа на моделираната препоръчителна енциклопедия.

Виждането за тези нови концепции се открива в **сравнителното изучаване на широк спектър от обекти и явления на информационното пространство, което се задълбочава под влиянието на ръста на научната мисъл, предвестяващ – а вече и фиксираща чрез трудове като изложените – повишаване на равнището на планетарната хуманитаристика.**

В този контекст *библиотекознанието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, полиграфията, музейното дело, информационните технологии* са не само част от хуманитаристиката на XXI в., но и – поради старинните си информационни и културологични кодове! – и нейн авангард.

Преплитането на планетарното виждане за библиотекознанието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, полиграфията, музейното дело, информационните технологии като геокосмическа библио–инфо–ноосфера израства пред нас чрез осмислянето на *тази* хуманитаризация на информационното пространство.

Описването е наблюдаемо в **националните и регионални траектории на трите световни центрове (школи) на планетарната информатизация (Западноевропейска, Англо-американска, Централно- и Източноевропейска)** (*вжс:* I.2.), които сами са резултати от мощни и детайлни преплитания (рефлексии: конотации, коинциденции, контаминации), част от които – не като географски, а като КУЛТУРОЛОГИЧЕН КОМПЛЕКС – са показани тук: България (II.П.6, II.VI.12), Германия (II.I.2), Канада (II.I.1), Русия (II.П.4, II.П.5, II.П.П, 6.II.IV.7, II.IV.8, II.IV.9, II.IV.10, II.V.11, II.VI.13, II.VI.14), САЩ (II.I.3, II.П.6), Франция (II.I.1)...

...Значението на тези книги е да хармонизират библио–инфо–ноосферата.

...И никак не е чудно, че тази своя мисия те осъществяват, бидейки свързани в частност с Канада и с Русия, на чиито територии (както и на Австралия) се намират бореалните гори на планетата, които – заедно с **планктона от приматериковите зони на световния океан**, – са **ВОДЕЩИТЕ КРЕПИТЕЛИ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА БИОСФЕРАТА**. Това се осъществява по механизма на възпроизводство на кислородната константа в атмосферата на Земята... Останалите страни на земното калбо са екологически длъжници на тези планетарно значими ареали (А. И. Субето: от позицията на ноосферното философско мислене)... А биосферата е единствената земна обвивка, в която постоянно прониква космическа енергия и най-вече слънчевото лъчеизпускане, поддържащо динамичното равновесие на биосфера – „живото вещество“, което е космическото значение на това явление (Н. Яръмов: от позицията на естественонаучното философско мислене).

Очевидно е, че **БИБЛИО–ИНФО–НООСФЕРАТА** – като **културен, ментален, идеален феномен** (каквото е светът на социалната информация и поражданата от нея физическа реалност: информационната среда) – **естествено надстроява физическата и биологическата реалност на БИОСФЕРАТА** (Л. А. Уайт: от позицията на културологичното мислене). И тази геокосмическа структура от взаимозависимости естествено резонира в интерпретирания тук документален поток от уникални издания, фиксиращи разкриваните зависимости.

Изключителното значение за разкриването на геокосмическия възглед за информатизацията – на идеите на **руския космизъм** – феноменологично изиска включването тук на трудове, които, в една или друга степен, са свързани именно с това философско-научно движение.

Обедняващото на тази феноменология е ПЛАНЕТАРНОТО МИСЛЕНЕ не като хегемония („глобално господство“ – израз: З. Бжежински) на една или друга на-

ционална линия, а като **ПРАВСТВЕН ИМПЕРАТИВНА ГЕОКОСМИЧЕСКАТА ХАРМОНИЯ**, в която всеки творец има възможност – чрез **ИЗБОРА НА УСТАНОВЯВАНЕ НА ВРЪЗКИ МЕЖДУ НЕЩАТА** – да е представител на „глобално лидерство“ (израз: 3. Бжежински) в библио-инфо-ноосферата като пространство на свободата.

Източници и бележки

¹ *Букв.: Образец* в четиринайсет стъпки (*гр.*: paradigm – тук: образец; *лат.*: quantum septima – тук: интервал в четиринайсет стъпки).

² „Кой, какво, къде, с какви средства, защо, как, кога“ – Марк Фабий Квинтилиан (35 г. от н.е., днешна Калаора, Испания–96 г. от н.е.) – римски реторик.

³ **Encyclopedia** of world problems and human potential : [Vol. 1–2]. – 3d ed. – Münch. ; N.Y. ; L. : Saur, 1991.

Vol. 1. – 1187 p.

Vol. 2. – 954 p.

⁴ **Encyclopedia** of human evolution and prehistory / Ed. by **J. Tattersal** et al. – N. Y. ; L. : Garland, 1988. – XXXVI, 603 p. : il. – (Garland ref. libr. of the humanities ; Vol. 768)

Thinès, G. Dictionnaire général des sciences humaines / **G. Thinès**, **A. Lempereur**. – Louvain-la-Neuve : CIACO, 1984. – 1033 p.

Data bases in the humanities and social sciences. 3. 1985 / Ed.: **T. F. Moberg**. – Osprey (Fla.) : Paradigm, 1987. – 533 p. : diagr.

⁵ Информационная служба в СССР по общественным наукам в двадцатилетней перспективе : Комплексн. прогноз на 1986–2005 гг. / АН СССР. ИНИОН. – Москва : ИНИОН, 1983. – 159 с.

С. 156–157: Сп. 36 сотруду., прин. участ. в разраб.

⁶ **Иениш**, Е. В. Библиографический поиск в научной работе : Справ. пособ.-путевод. / Гос. публ. б-ка им. М. Е. Салтыкова-Щедрина; Науч. ред.: И. К. Кирпичева. – Москва : Книга, 1982. – 248 с.

⁷ **Куманова**, А. GENERATIOSPONTANEA : SynoptictableoftheWorlduniversalbibliographyfrom 3RDc. BCto 21stc. : Anatlas – electroniclibrary „Universalica“ (Model of the secondary-documental framework of the biblio-info-noosphere) : Textbook-compendium of General Bibliography = Синоптическая таблица мировой универсальной библиографии III в. до н.э. – XXI в. : Атлас – электронная библиотека „Universalica“ (Модель вторично-документального контура библио-инфо-ноосферы планеты) : Учебник-справочник по общ. библиографоведению = Синоптическия таблица на световната универсална библиография III в. пр. н.е. – XXI в. : Атлас – електронна библиотека „Universalica“ (Модел на вторично-документалния контур на библио-инфо-ноосферата на планетата) : Учебник-справочник по общо библиографознание / [comp., bibliogr., preface **A. Kumanova**] ; [sci. ed. **S. Denchev**] ; [gen. ed. **N. Vasilev**] ; [expert and terminolog. ed. **N. Kazanski**] ; [reference-inform. ed. **A. Cannon**, **M. Sokolova**] ; [bibliogr. ed. **K. Alexandrova**, **S. Filipova**, **M. Maximova**] ; [rev. **A. Subetto** ... etal.]. – Sofia : Aboutletters – Opismeneh, 2018. – 232 p. : withill. – (Torchbearers ; XXV)

Other rev.: **L. Djakhia**, **A. Sokolov**, **N. Yaramov**, **V. Klyuev**, **R. Gilyarevsky**, **V. Leonov**, **I. Peteva**, **I. Lynden**, **M. Kumanov**. – Index of titles, indexofnames. – Contents. – Curriculumvitae.

Suppl. I : Information rose of the World (international) universal bibliography (3rd c. BC – 21st c.).

Suppl. II : Author information – publ. in Engl., Rus. and Bulg.

Jubil. ed. dedicated to : the 65th anniversary of Stoyan Denchev ; the bright memory of **G. Schneider**, **L.-N. Malcés**, **K. R. Simon**, **A. Taylor**, **I. V. Gudovshchikova**, **A. V. Mamontov** ; to the bright memory of Bulgarian Bibliographic Institute, which incarnated under the guidance of **T. Borov** the genuine spirit of the bibliographic culture.

P. 136 : List of the World universal bibliography : „Social sciences & Humanities index“ (SSHJ) (1907–1974), „British humanities index“ (BHI) (1915–); „Dissertation abstracts international“ (1938–); „Japanese periodicals index (JPI) : Humanity & Social science“ (1948–); „International bibliography of the social sciences“ (1951–); „Index Asia: Ser. in Humanities“ (1965–); „Bibliographie internationale de l’Humanisme et de la Renaissance“ (1966–); „Humanities index“ (HI) (1974–); „Social sciences“ (SS) (1974–); „Social sciences citation index“ (SSCI) (1974–); „Social sciences index“ (SSI) (1974–); „American humanities index“ (AHI) (1975–); „Arts & Humanities citation index“ (AHCI) (1976–); „Index to social science & Humanities proceedings“ (ISS HP) (1976–); „Indice Español de Humanidades“ (1976–);

„Humanities international index“ (НИ) (2006–); „Новая иностранная литература по общественным наукам“ (1934–1992); „Новая отечественная литература по общественным наукам“ (1934–1992); „Новая литература по социальным и гуманитарным наукам“ (1993–).

Comp.: *De eodem*: ... – New ed. – Sofia : St. St. Cyril and Methodius National Library, 2018. – 230 p. : with ill. ; New ed. – Sofia : Sofia City Library, 2018. – 230 p. : with ill.

⁸ Гудков, Л. Д. Специфика гуманитарного знания: (Крит. конц. **М. Вебера**): Дис. ... канд. филос. наук / АН СССР. Ин-т филос. – Москва : 1977, с. 5.

⁹ Ильин, В. В. О специфике гуманитарного знания. // *Вопр. филос. (М.)*. – 1985, № 7, с. 48–50.

¹⁰ Органян, Е. А. Дисциплинарная структура гуманитарного знания / **Е. А. Органян, Ю. А. Шрейдер**. // *НТИ*, сер. 2 (М.). – 1991, № 7, с. 1–18.

¹¹ Чесноков, С. В. Основы гуманитарных измерений / АН СССР. Всесоюз. науч.-исслед. ин-т систем. исслед., Всесоюз. ин-т науч. и техн. информ. – Москва : 1985. – 66 с. : ил. – [Препр.].

¹² Куманова, А. В. Введение в гуманитарную библиографию [CD-ROM] : Библиографоведч. исслед. : Курс лекций по общему библиографоведению : [Ч. 1–2] / Гос. высш. инст. библиотековедения и информ. технологий (Болгария), Санкт-Петерб. гос. ун-в. культуры и искусств (Россия). – София : Гутенберг, 2007. – [1358 с.] (42,1 MB).

Изт.: Загл. екран ; Етикет ; Обложка. – Системни изисквания : Windows 98/2000/XP ; CD устройство. – Съдържа : 4 файла. – Дигитално изд.

Ч. 1. Философско-научоведческая картина гуманитарного знания : Библиографоведч. исслед. : [Курс лекций] / [С.-Петерб. гос. акад. культуры и искусств (Россия) ; Общ. ред. **А. А. Соловьев** ; Библиогр. ред. **И. Л. Клим** ; Худож. оформление и символика **Н. В. Скородума** ; Науч. консультанты: **Я. Е. Белявский, Э. В. Соколов, В. А. Щученко** ; Рец.: **А. В. Мамонтов, В. П. Леонов, Г. В. Головкин**]. – Санкт-Петербург : ЛенНИИводоканалпроект, 1995. – 252 с. : 24 сх., 3 табл. – Библиогр. 510 [250 нум. и 260 нenum.] назв. ; Кн. е основа на Гл. 2. Соотношение проблем гуманитарного знания и специфики библиографической информации о нем [от дис. изслед. на авт., 1996 г.].

1. изд. – Санкт-Петербург, 1995.

Ч. 2. Библиографоведческая картина гуманитарной библиографии : Библиографоведч. исслед. : Курс лекций по общему библиографоведению / Гос. высш. инст. библиотековедения и информ. технологий (Болгария) ; С.-Петерб. гос. ун-в. культуры и искусств (Россия) ; [Науч. ред. **А. В. Мамонтов** ; Лит. ред. **А. В. Кейв** ; Библиогр. ред. **И. Л. Клим** ; Консультант изд. **В. И. Велев** ; Граф. дизайн, ред. **И. А. Бикова** ; Компьют. набор ризом **Ц. И. Найденова, Т. В. Ал-Бахлул** ; Худож. исполнение графики и график. композиции, резюме **В. В. Анков** ; Худож. оформление и символика **Н. В. Скородума** ; Рец.: **А. В. Соколов, С. Г. Денчев**. – С. : Гутенберг, 2005. – LXXIX, 417, DCIX с. : 3 граф. форми, 14 сх., 3 табл. – Библиогр. (1244 номер. и 865 нenum. назв. на 20 ез.) ; Показалци: системат.; предм. ; ист. ; геогр. ; именен ; на символите ; на хуманит. измерения ; Кн. е основа на Гл. 1. Соотношение проблем систематизации и классификации знания и его отражение в библиографической информации как интеллектуальной модели мира [от дис. изслед. на авт., 1996 г.].

1. изд. – София : 2005.

¹³ Ch., F. Umanesimo. // *Enciclopedia Italiana di scienze, lettere ed arti*. – Rome : MCMXXXVII [1937]. – Т. XV, p. 647–649.

¹⁴ Уайт, Л. Науката за културата : Изследв. на човека и цивилизацията / Прев. от англ.: **Б. И. Николов** ; Предг.: **Е. В. Михайлова**. – София : Наука и изк., 1988. – 311 с. – Прев. на кн. на авт.: *Thescienceofculture*. – 1949; 1969.

Гумилев, Л. Н. Этногенез и биосфера земли : Автореф. дис. ... докт. геогр. наук / Ленингр. гос. ун-т. – Ленинград : 1973. – 33 с.

¹⁵ Huemer, J. Das Registrum multorum auctorum des **Hugo von Trimberg** : Ein Quellenbuch zur lateinischen Literaturgeschichte des Mittelalters. // *Sitzungsberichte der philosophisch-historischen / Classe der Kaiserlich. Akad. der Wissenschaft*. – W., 1889, Bd. 116, S. 145–190.

¹⁶ След създаването в САЩ международни универсални библиографски пътеводители не закъснява появят и на сродните им по други места на земното кълбо: Германия (А. Грезел, В. Кирфел, В. Крабе, К. Флайшбак), Великобритания (У. П. Кортни, У. Бегли), Чехия (Л. Я. Живни), Полша (Ю. Гринч), Италия (А. Сорбели), Япония (К. Танака, М. Мори, К. Хатано, М. Яоши), Франция (Ф. Кало, Ж. Тома), Русия (К. Р. Симон), България (Т. Боров)... – По-подробно вж: в цит. в бел. 7 изд.

¹⁷ Михайлов, А. И. Основы научной информации / **А. И. Михайлов, А. И. Чёрный, Р. С. Гилеревский**. – Москва : Наука, 1965. – 655 с.

¹⁸ *Срв.* с изказаното становище от Ф. М. Достоевски: „предназначението на руския човек е безспорно всеевропейско и световно“ (**Достоевский**, Ф. М. *Дневник писателя* за 1873 год : Пушкинская речъ. // *Достоевский*, Ф. М. *Дневник писателя* : В 2 т. – Т. 1. – Москва : 2011, с. 536).

Вж и: **Соловьев**, В. С. *Русская идея*. // Соловьев, В. С. *Соч.* : В 2 т. – Т. 2. – Москва, 1989, с. 220.

¹⁹ *Информатика как наука об информации* / под ред. **Р. С. Гиляревского**. – Москва, 2006, с. 435.

²⁰ **Англо-русский** словарь по библиотечной и информационной деятельности = English – Russian Dictionary of Library and Information Terminology / Сост. и рук. проекта **Дж. Ричардсон** (США) ; Под ред. **Э. Р. Сукиасяна**, **В. В. Зверевича** (Россия). – Санкт-Петербург : Профессия, 2005. – 268 с.

Срв. с данните за *електронна публ. на цит. изд.* (... 268 с. – ISBN 5-93913-083-6 : 176 p.) ; звукозаписната предварителна версия за подготовка на CD-ROM публ. на цит. изд. (<http://www.purl.org/net/lis-terms> : редактираните звукови файлове са обединени с файловете, съдържащи текста на речника във формата HTML) ; публ. по цит. проблеми на Джон В. Ричардсън и Виктор В. Зверевич.

²¹ **Terminology** of documentation / Terminologie dela documentation / Terminologie der Dokumentation / Терминология в области документации / Terminologia dela documentacion : A selection of 1,200 basic terms published in English, French, German, Russian and Spanish / Comp. by **Gernot Wersig and Ulrich Neveling**. – Р. : UNESCO, 1976. – 274 p.

²² **Куманова**, А. *Хуманитарнознание – хуманитарна библиография* (Порядък. Хармония. Симетрия. Синархия. Слово) : Докл. на IV Нац. науч. конф. с междунар. участие „Държавата на духа“, София, 1 ноем. 2006 г. / *Посв. на 100-год. от рожд. на акад. Д. С. Лихачов ; Епиграф: „Ното mensura omnium rerum“* – Protagoras. // *Държавата на духа*. – София, 2007, с. 519–544. – Библиогр.: 33 неномерирани назв. в 20 номерирани бел.

²³ **Денчев**, С. *Знание-episteme – знание-techne : Трансформатизъм на инфосферата (Онтология на информ. среда)* / **С. Денчев**, **А. Куманова** ; Епиграф: „*Наистина, паметта е по-голямото от пространството*“ – Упанишади. // *Философски алтернативи*, (С.). – XVI, 2007, № 2–3, с. 168–186. – Библиогр.

²⁴ *Срв.*: **Epstein**, M. *The Role of The Humanities in Global Culture : Questions and Hypotheses. // Rhizomes : Cultural Studies in Emerging Knowledge* (Ohio : Bowling Green Univ.). – 2001, № 2. – 10 p. <<http://www.rhizomes.net/issue2/epstein.html>>

Вж и: **Эпштейн**, М. *Гуманология*. // Эпштейн, М. *Знак пробела : О будущем гуманитарных наук*. – Москва, 2004, с. 600–612.

²⁵ *Вж* вторично-докум. му тр., в който в началото на XX в. му се отдава да измести неясното понятие „препоръка“ с термина „препоръчителна библиография“, в който игнорира идеологическия статус на библиографията, отдавайки приоритет на **методическия** – на **подбора на книгите**, тъй като **подборът е по-важен**, отколкото идейното направление, в чието русло се осъществява той:

Рубакин, Н. А. *Среди книг : Опыт обзора русских книжных богатств в связи с историей научно-философских и литературно-общественных идей : Справ. пособие для самообразования и для систематизации и комплектования общеобраз. библи., а также кн. маг.* : [Т. 1–3]. – Изд. 2., доп. и перераб. – Москва : Наука, 1911–1915.

Т. 1. *Книжные богатства, их изучение и распространение ... Языкознание, литература, искусство, публицистика, этика в связи с их историей* [: Науч.-библиолог. очерк]. – 1911. – XXIV, 696 с. [с разред. паг.].

Т. 2. 1. История. 2. Религиозно-церковный строй. 3. Строй семейный и его история. 4. Строй народного образования. 5. Строй политический и юридический. 6. Строй социальный и экономический. 7. Строй материальной культуры. 8. Статистика и демография. 9. Социология. – 1913. – XVI, 1003 с. [с разред. паг.].

Т. 3. [Ч. 1–2. – Ч. 1:] 1. Человечество в его отношении к окружающей природе. Страны и народы, населяющие их (география). Племенной и расовый состав человечества. Человечество как один из отделов животного мира (этнография и антропология). 2. Национальный вопрос за границей и России. Теоретическая постановка его. Рус. национализм. Панславизм. Вопрос украинский, белорусский, польский, литовский, армянский, грузинский, финляндский и еврейский : Обзор мнений рус. публицист. по этим вопр. – 1915. – VIII, 230 с. [с разред. паг.].

Изд. е незавършено: втор. вип. (Ч. 2) на 3. т., в който следвало да бъдат разд. : естеств. науки ; матем. ; филос. ; псих. ; библиогр. и вспомаг. указ. по всички – трите – т., – не е публ.

1. изд. на тр. – със значит. по-малък обем – публ. в 1906 г.

²⁶ **Рубакин**, Н. А. *Психология читателя и книги : Краткое введ. в библиолог. псих.* [1929 г.] / с.

3–5: **А. А. Леонтьев**. О **Н. А. Рубакине**; с. 6–14: **Ю. А. Сорокин**. Библиопсихологическая теория **Н. А. Рубакина** (крит. очерк); с. 234–263 : **А. А. Леонтьев**, **Ю. А. Сорокин**. Комм. – Москва : Книга, 1977. – 264 с. – (Тр. отеч. книговед.)

Переизд. на едноим. кн., публ. в Гос. изд. (Москва ; Ленинград, 1929). – Кн. от 1929 г. отразява най-пълно възгледите на авт. – Предходн. значит. публ.: 1) ст. „Психология книжного влияния“ в сп. „Новая жизнь“ (1910, № 1); 2) 2. т. на тр. Introduction à la psychologie bibliologique (Р., 1922); 3) брош. „Что такое библиологическая психология“ (Ленинград, 1924); 4) кн. „Библиологическая психология как теория и практика книжного дела“ (Прага, 1928).

²⁷ **Куфаев**, М. Н. Избранное : Тр. по книговед. и библиографовед. / Состав., вступ. ст. и комм. **И. Е. Баренбаум**. – Москва : Книга, 1981. – 224 с., 1 л. портр. – (Тр. отечеств. книговед.)

С. 21–38: Проблемы философии книги : (Опыт введ. в ист. кн.) [1922]; с. 39–49: Книга как понятие и предмет науки и библиография как документальная наука о книге : Разд. из филос. книговед. [1924]; с. 71–93: Библиография как наука и как прикладное знание [1925]; с. 94–100: Координирование научно-библиографических работ различных учреждений : Докл. на I Всерос. библиогр. съезде (Москва, 2–8 дек. 1924 г. [1924]; с. 101–118: Предмет и границы библиографии и принципы ее методологии [1927]; с. 119–127: Библиография – наука : Докл. на II Всерос. библиогр. съезде (Москва, 25 нояб.–1 дек. 1926 г. [1926]; с. 128–140: Персоналия: **А. Д. Торопов** ; **А. М. Белов** ; **А. В. Мезьер** ; с. 141–195: Библиофилия и метод. чтения: с. 141–167: **А. С. Пушкин** – библиофил; с. 168–175: Библиофилия и библиономия : (Психофизиол. библиофильства) [1927; в 1980 изд. репрод.]; с. 176–195: О чтении книг : (Метод. зам.) [1929]; с. 208–211, 212–215: Хронолог. сп. тр. ... за 1925–1980 гг. (110 зап.).

Аналитич. ч. на привежд. запис е дадена, за да се наблюдава хронотопът на творчеството на М. К. в сравнение с обществената ситуация (вж: II. IV. 7.), в която то е създадено ВЪПРЕКИ нея като ВЕСТИТЕЛ на ФИЛОСОФСКИ НАТОВАРЕНАТА ХУМАНИТАРИСТИКА.

Срв.: Выдающиеся деятели отечественной библиографии [В. С. Сопиков, Г. Н. Геннади, **В. И. Межов**, **Н. М. Лисовский**, **Н. А. Рубакин**, **А. В. Мезьер**, **Н. В. Здобнов**, **Е. И. Шамурин**, **М. Н. Куфаев**, **К. Р. Симон** и др.]: Учеб. пособие для студентов библиограф. фак. Санкт-Петерб. гос. акад. культуры. Библиоинформ. фак. / **Л. М. Равич** и др.; Предисл. [**Л. М. Равич**]; Послесл. [**А. В. Мамонтов**]; Отв. за вып. **А. В. Мамонтов** [1989]. – Санкт-Петербург, 1995. – 89 с. – Др. авт.: **А. В. Мамонтов**, **Т. Д. Крылова**, **Н. К. Леликова**.

²⁸ Профессор Иосиф Евсеевич **Баренбаум** : Эпистоляр. беседа-раздумье : [Когнитолог. библиогр. портр. ученого в стиле интервью] / Ведет беседу, авт. предисл., преамбулы и примеч. **А. Куманова** ; Эпиграф: „...Диалог – это своего рода космос. Подобно тому, как в диалоге звучат речи разных лиц сообразно с тем, что каждому подобает, так и в космосе есть разные природы, издающие разные звуки, ибо каждая вещь звучит согласно собственной природе. ... Подобно тому как ... в космосе душа присоединяется то к одним, то к другим, так и в диалоге есть персонажи спрашивающие и отвечающие, опровергающие и опровергаемые, и душа наша, будучи как бы судьей между ними, склоняет то к тем, то к другим ... Самое прекрасное живое существо – это космос, и ему подобен диалог – наипрекраснейший из видововесностей“. – Платон / пер. с древнегреч. **Ю. А. Шичалина**. – Шумен : Аксиос, 2005. – 76 с. : с портр. – Именен показалец.

²⁹ **Polanyi**, M. Personal knowledge : Towards a Post-Critical Philosophy. – Chicago : Univ. of Chicago Press, 2015. – 464 p.

³⁰ **Polanyi**, M. The Tacit Dimension. – L. : Routledge, 1966. – 108 p. // <https://en.wikipedia.org/wiki/Tacit_knowledge>. – 19.08.2018. – 5 p.

³⁰ Текстът е публикуван за първи път в берлинския печат, написан на немски език (прев. на този текст от нем. е съществен за първи път през 1992 г. от О. В. Колтипина и е направен специално за 10 т. от събр. тр. на И. И. на рус. ез.; текстологична подготовка е дело на З. Г. Антипенко) (Прев.: **А. К. по: Ильин**, И. А. Искусство чтения : Вступ. к кн.-раздумье. „Я вглядываюсь в жизнь“. // **Ильин**, И. А. Собр. соч. : В 10 т. – Т. 3. – М., 1994, с. 91–92).

³¹ Вж: **Ноосферизм** – новый путь развития : моногр. посвящается 80-лет. Александра Ивановича Субетто : материалы междунар. науч. конф., состоявшейся 28 января 2017 г. в Смольян. инст. Рос. акад. образования, в Санкт-Петербурге : в 2 кн. / [под. науч. ред. **Г. М. Иманова** ... и др.]. – Санкт-Петербург : Астерион, 2017. – (Субеттовские чтения)

Имената на ред. отбелязани на гърба на загл. с. ; Други ред: **Б. Я. Советов**, **А. А. Горбунов**, **А. В. Воронцов**, **В. Н. Бобков**, **В. С. Новиков**, **О. П. Резункова**. – Изд. на Рос. акад. образования.

Смолян. инст., Сев.-вост. федер. Унив. им. М. К. Аммосова, Новгород. гос. унив. им. Ярослава Мудрого, Костром. гос. унив. им. Н. А. Некрасова, Волог. гос. унив. Пед. инст., Рос. акад. нар. хоз-ва е гос. службы. Сев.-зап. инст. упр., Междунар. унив. фундам. образования, Междунар. высш. учен. совет, Ноосфер. обществ. акад. наук, Рос. акад. естеств. наук, Петр. акад. наук и искусств, Европ. акад. естеств. наук, Акад. гуманитар. наук, Акад. проблем качества. – Библиогр. след отд. ч.

Кн. 1. – 488 с. – Имената на авт. отбелязани на с. 3–12.

Кн. 2. – с. 489–920. – Имената на авт. отбелязани на с. 500–508.

³² Славянска дума!

³³ Тук в наст. текст, както и в приведените загл. на тр. на А. С., понятията се изписват под формата, получила място в творчеството на personalia`та (с главни букви).

³⁴ **Субетто, А. И.** Творчество – функция жизни. // *Трансформация этноконфессиональных отношений в современном мире и ее последствия* : материалы научной конференции (Санкт-Петербург, 4–5 мая 2016 г.) / Мин. образования и науки РФ ; Балт. гос. техн. унив. „Военмех“ ; Ред. совет. **А. П. Мозелов** и др. – Санкт-Петербург, 2016, с. 36.

³⁵ **Субетто, А. И.** Открытое письмо Уильяму Рипплу из университета Штата Орегон (США) – руководителю Международной команды авторов „Предупреждения человечеству“ / Гл. ред. А. И. Комарова. // *Международный межведомственный научный сборник*, том 95 (137). – Москва, 2018. // <<http://viperson.ru/articles/otkrytoe-pismo-uilyamu-ripplyu-iz-universiteta-shtata-oregon-ssh-rukovoditelyu-mezhdunarodnoy-komandy-avtorov-preduprezhdeniya-chelovechestvu-subetto-a-i-gl-red-komarova-a-i-tom-95-137-m>>. – 25.08.2018. – 13 с.

³⁶ **IFLA Statement on Copyright Education and Copyright Literacy** : Agreed by the IFLA Executive Committee, 20 August 2018 / 84th World Library and Information Congress in Kuala Lumpur, Malaysia 24th – 30th August 2018. // <https://www.ifla.org/ES/publications/node/67342> ; <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/exceptions-limitations/documents/ifla_statement_on_copyright_literacy.pdf>. – 28.08.2018. – 4 p.

³⁷ **Село Бужарово и окрестности** : история и современность / Авт.-сост. **Е. А. Воронцова** ; Авт. **А. Бондарев, протоперей, М. А. Крючкова, Л. Г. Невзорова, М. И. Соколова**. – 2-е изд., доп. – Москва : Смирение, 2012. – 191 с. : илл.

³⁸ **Воронцова, Е. А.** Роль музея в информационном обеспечении исторической науки. // *Историческая информатика* (М.). – 2014, № 2–3, с. 124–129.

³⁹ *Чертковские чтения* (2011–) се организират от ГПИБ.

⁴⁰ *Чертковската библиотека* е първата в Москва общодостъпна библиотека (1863). Първоначално е частна колекция от книги по история на Русия, съставена от руския учен, археолог, историк, нумизмат, провеждащ изследвания в областта на етрускологията и славистиката **Александър Дмитриевич Чертков** (1789–1858) – губернски предводител на московското дворянство, участник в Отечествената война от 1812 г. и Руско-турската война от 1828–1829 г.

Библиотеката заемала специално построената пристройка към разкошния дом на Черткови на „Мясницка улица“ 7. В XX в. колекцията ѝ съставя основата на книжните фондове на ГПИБ.

⁴¹ За видовете космизъм – вж: **Куманова, А.** Семиозис на Умберто Еко (Нишката на Ариадна и личността в лабиринта на информацията : Кадастър на универсалното знание) / *Эпиграф*: „*Името Божие е Бог; но Бог не е име.*“ – о. Павел Флоренски ; Посв.: *По случай 50 год. от излизането на първата фундаментална теоретична студия по семиотика на У. Еко (1932–2016) La Struttura Assente (1968) – The Absent Structure – „Отсъстващата структура“, която е с непреходно значение.* // *Библиотека* (С.). – 2018, № 1, с. 53–66 : с ил. – **На с. 1.** публ. на бълг., рус., итал. и англ. на стих. „Роза вечна и безсмъртна“ (рус.: „Роза вечная и бессмертная“ ; итал.: *Rosapereenneedetera* и англ.: *Rose eternal and immortal*) (посв. на У. Еко) / А. К.

⁴² **Денчев, С.** Панорама научной школы библиосферы–инфосферы–ноосферы Болгарии в энциклопедических изданиях и многоязычных словарях / **С. Денчев, А. Куманова** ; *Эпиграф*: „...когда же настанет совершенное, тогда то, что отчасти, прекратится“ (1 Кор. 13:10). // Двадцатая пятая Юбилейная международная конференция „Крым 2018“ „Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса“, Крым, 16–24 июня 2018 г. [Ел. ресурс] : Материалы = Twenty-Fifth Jubilee international conference „Crimea 2018“ „Libraries and information resources in the modern world of science, culture, education, and business“, Crimea, 16–24 June, 2018 : Proceedings / Гос. публ. науч.-техн. библ. России ; М-во культуры Рос. Фед. ; Фед. агентство по печати и масс. коммуникациям туризма ; М-во куультуры Респ. Крым ; Нац. библ. ассоц. „Библ. будущего“

(НАББ) ; Рос. гос. библ. ; Рос. нац. библ. ; Всеросс. гос. иностр. библ. иностр. лит. им. М. И. Рудомино ; Междунар. асоц. пользователей и разработчиков эл. библ. и новых информ. технолог. – Судак, 2018. – 1 оптичен диск (CD-ROM), с. 1–10. – *Библиогр.*: 14 неномерирани загл. в 9 номерирани бел. – *Рез. на рус. и англ. ез.*

Любопитно е да се отбележи, че в разглеждания в осн. излож. тук плен. докл. на Я. Ш. на Кримския форум е цит. (на с. 78) тр.:

Леонид **Джахая** (Главной ценностью в информационном обществе будет знание) / Беседу вела **А. В. Куманова**. // *Библиография и книговедение* (М.). – 2016, № 6 (407), с. 141–143. – *Публ. и в:* <<http://www.bookchamber.ru/journal.html>>.

⁴³ Machines Smarter Than Men? Interview with ... **Norbert Wiener**, Noted Scientist. // *U. S. News and World Report* (N. Y.), 24 February 1964, p. 84–86. <<https://profiles.nlm.nih.gov/ps/access/BBALMO.pdf>>. – 31.08.2018. – 3 p.

⁴⁴ **Земсков**, А. И. *Електронна информация и електронни ресурси : Публикации и документи, фонди и библиотеки / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг ; Под ред. Л. А. Казанченковой*. – Москва : ФАИР, 2007. – 528 с. : с ил. – (Специален издателски проект за библиотеки)

⁴⁵ Я. Ш. има предвид: Руската федерация.

Изказаното становище касае всяка страна.

⁴⁶ „Ние можем с увереност да изброим – като правило – хармонизирани с международните аналози наши формати и класификатори: РУСМАРК, ONIX, ББК, УДК, международните номера ISSN, ISBN, редица други и DOI (digital object identifier) – широко известен в цифровото пространство инструмент за идентификация на обекти“ – обобщава Я. Ш.

⁴⁷ Термин на древногръцката философия, означаващ съчувствие, общност на чувствата, съответствие на предметите или явленията, тяхното взаимодействие, съучастие... – *лат.*: consensus, conjunctio – *срв.*: „*Тимей*“ на Платон (Platon, 428 или 427 г. пр. н.е.–348 или 347 г. пр. н.е.). – *Comp.*: **Reinhardt**, K. *Kosmos und Sympathie*. – München : Beck, 1926. – 419 p.

Развитието на идеята „космическа симпатия“ се проследява в:

1) **натурфилософията на Ф. В. Й. Шелинг** (Schelling, F. W. J., 1775–1854) като органична част на **трансценденталния идеализъм**, което показва как развитието на природата се увенчава с появата на съзнателното „Аз“. – *Comp.*: **Jahnig**, D. **Schelling** : Die Kunst in der Philosophie. Bd 1 : **Schellings** Begründung von Natur und Geschichte. – Pfullingen : Neske, 1966. – 263 p. Bd 2 : Die Wahrheitsfunktion der Kunst. – Pfullingen : Neske, 1969. – 367 p. *u*

2) **етико-философската система на В. С. Соловьев** (1853–1900). – *Comp.*: **Gleixner**, H. **V. Solovjev's** Konzeption vom Verhältnis zwischen Politik und Sittlichkeit. – Frankfurt-am-Main : Peter Lang, 1978. – 398 p. (Regensburger Studien zur Theologie 11)

Comp. and: **Luz**, M. *Cosmic Sympathy : The Teachings of Posidonius*. – Berkeley, CA : Berkeley Hills Books, 2004. – 160 p.